

Aug. Sebastia-

NI NOVZENI, DE LITE-
RARVM, VOCVM, ET ACCEN-
tuum Hæbraïcorum natura, Siue de prima ser-
monis Hebraïci lectione Libellus, Ex
optimis quibusq; Rabinorum
Commentarijs, studiose
collectus, ac iam pri-
mum in lucem
æditus.

ACCESSIT PRAETEREA, DE SER-
uientium Literarum officijs, per eun-
dem AVG. SEB. N.
Compendium.

Eme Lector & fruerere.

מפתח הדקדוק ומבוא כל דרך לשון
הקודש על ידי שיבאשתיאנוש'אגושתוש
אשר חברו ונרפס עם רב העיון
פה בעיון מארפורג
תחלה לאלהי
השמים

Marpurgi. M. D. XXXII.

לבעל ושרה ארזת
ביום לבתי יצחק
ועשיתי עשרה עשרה

Ιωάννης Λεοντόνικης

χαλιδική καὶ ἀμύγδαλα καὶ μελίφυλλα θύμωστε

Eis μέλιτ' ἄνεω λῶσα μὲν ἐντὶ πάνυ,

Εἶσε κατ' ἡχισιν γλώττης τὸδε βιβλίον ἀγνῆς,

Βελτίσω ὕλῃ ρηιδιόντε διδοῖ.

Κἄνο Σεβαστιανὸς ξύνγραφε Νεύλιθ' ἕδη,

Οφείβ', ἀλλ' ἀεὶς ἕϊς κελιοῖσιν ἔως.

Δεῦρο παῖ τὸίνω φίλε σὸν πόδα νῦν ἀγαπείβου,

Εἰθον ἀρυσόμεν' ἄσφορα δῶρα τεῖν.

Τοῦ αὐτῆς Ιαμβῶον.

Τί, μοι φράβου, δύναθ' θεολόγ' ἔμμενα,

Γερῶν ἀνευ κλειδῶς γραφῶν, γλώττης ἱράς,

Θέλεις ἀκούσαι; κακολόγ' κ' οὐ θεολόγ'.

Μαλινε θεῶ γύ θυπυτε ξωήσεθ',

Γάσπαρ' ὁ Ροδόλφου.

Τῶδε μελιφθόγγου ἀνέρ' ἰλάβ' ἀγάλματα γλώσσης

Ταῦτα Παλαισίνης ὦ φιλόγλωττε παῖς,

καδοθον ἀίρήσασ' πολλοιδέ' ἀνθεα κήπου,

καὶ καὶ δὴ πρεπέ' αὐθρία δῶρα τοῦ,

AUG. SEBASTIANVS N.
Ornatissimo, pariter & Humanissimo
Viro, Valentino Breuleo, Illustrissimi
Hessorum Principis **PHILIPPI**
Secretario, adfinit & amico
suo integerrimo.

S. D.

QVIDEM HAUD
quaquam defuturos existimo, Valentine humanissime, adfinitis multis nominibus iucundissime, qui secus, atque à me vel inchoatum est, vel inceptum, hoc scribendi consilium, interpretantur, Quum tot passim extent nimirum, doctorum hominum, & erudite et foeliciter elucubrata scripta, è quibus sacratissimæ linguæ principia, (quæ quidem & nos hoc libello tractanda suscepimus) multo cõpendiosius adulescetes nostri **לשון הקודש** percipere & p̄discere queant. Nam cū varias diuersas rationes sermonis hebraici perscrutamur aliquanto quæ par est ab analogia tractandi, quam in ferè latinam nostri homines sequuti sunt, recessisse videri debimur. Ac proinde quædam, quarum pro cõpendio, quædam vero quam res ipsa postulas

A

re vi

re videbitur, verbosius, & sic in ora tenellis
Animis nonnulla quā explicatiora videri pos-
se, Neq; vero tm̄ mihi ignosco, vt Horatianus
ille Meuius, vel ita in me gaudeo, vt Suffe-
nus ille Poeta, tamq̄ admirator strennuus, q̄
aliorū omniū cōtēptor maximus, Qui putem
meas nugas aliorum (qui in Hebraicis studijs
plurimum desudarunt) eruditissimè scriptis es-
se conferendas, Non enim vsq; adeo mearum
rerum vel impudens iactator esse constitui, vel
propriæ laudis buccinator immodicus.

Et poteram sane intra meam me pelliculam,
ac mediocritatem cōtinere, nisi quorundam stu-
dia amicorū, atq; adeo ardentissimus q̄rundam
erga Hebraicam linguam adfectus, huc me per-
pulissent, vt velim nolim coactus sim tamen,
tum scriptionis, tum vero æditionis aleam sub-
ire. Nam cum illi quottidianis serè conuitijs,
instare, vrgere, efflagitare deniq; nuncq; desiste-
rēt, quin ea quæ per Scholasticas p̄lectiones stu-
diosi quidam adolescentes excepissent, in publi-
cum communicanda pluribus æderem, aliquā
diu quidem sum reluctatus, sed frustra tamen,
victoris ergo vincula, qui me ab euulgandis
meis prohibuerat, (Sum enim mihi, quantum
valeam quid ferant humeri, quid nō, probe cō-
scius) cōsolui, & in amicorum gratiam & stu-
diosorum tantum commoditatem, quicquid
id est operis, etiam antequam maturuisset, ex-
truxi, precipitavi. Quāobrem quid hac in par-
te fla

te flagitiū est, id totum adscribant velim, qui-
bus & refragari non honestum, & denegare
prorsus ne aserat, Nam quod quidē ad me atti-
net, nullum hic sanē gloriæ titulum quæro, fa-
tis abundē cōsecutus famæ, si dicar hisce quibus
debebam liberaliter obtemperasse.

Porrò si ne his quidem placari poterit, si quis
quam futurus est calumniator, qui nec maledi-
cere nec obgānere desinat, huic non dictum, sed
respōsum volo, Aduersus sycophantæ morsus
(vt apud Aristophonem est) nullum esse phar-
macon, Neq; ferē præclaris rebus suis vnq; de-
fuit, vt prouerbio dicitur. *χίος ἀσσηπαστων.*

Habes ergo Valentine amicorum omnium hu-
manissime, nostrum de ædendo consilium. Pro-
inde, cum & tu quoq; inter eos, quos semper
amaui plurimū & reuerenter colui, primas tu-
neres, equidem (bonis vt spero auspicijs) qui
quid id est Libelli, tuo nomini inscribere ha-
sum veritus. Nec etiam (qui tuus candor et
patrociniū aduersus Momos, sat scio, detra-
ctabis. Christus cum honestissima coniuge tua
liberis charissimis, te seruet incolumem.

יהוה יהוה ברצונו לחפצו . היקר ושילום
לך כלבבך ויצוה ברבתו עליך ועל
אשר לך . כבוד הוה ושילום
יום אדוני בביתך לעד

Ex Academia Mar-
purgen. xv. kal.
Apriles.

A in

ORA

ORATIO MATUTINA AD
DEVM PATREM ET FILIUM ET SPIRITUM
SANTUM, quæ tametsi a Iudæorum Ecclesia
qui in Hispaniis degunt, idem mense Au-
gusto, nimirum diebus סליחה id est, re-
missionis vsurpetur, Attamē nec Chri-
stianis, si animo utiq; pio pronuncia-
bunt, indigna censerī debet.

Proinde ne aliquot nobis
hic paginæ vacarent,
eā adscribere vo-
lebamus.

אלהינו שבשמים שמיע קולנו
וקבל תפלתנו

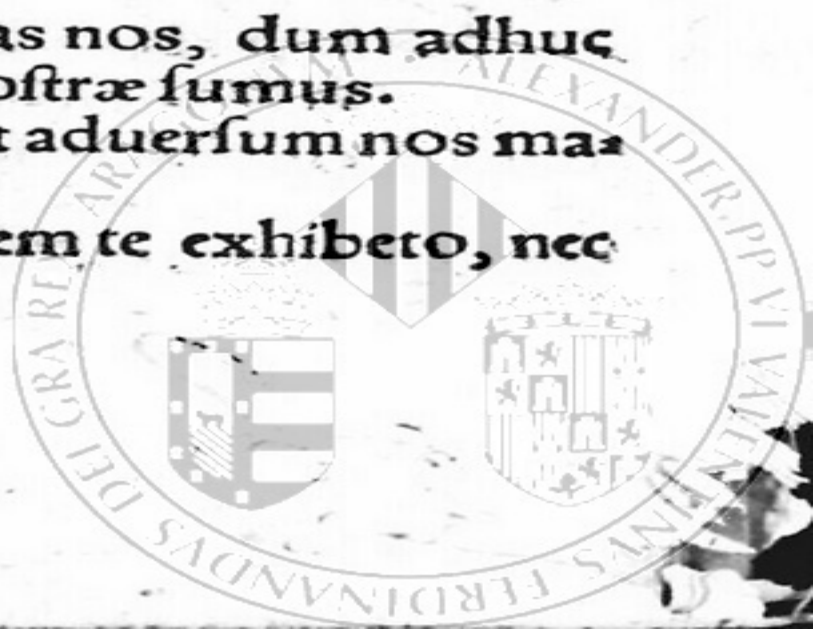
אל האבדנו בארץ אלותינו אש
אבד כל הקמים עלינו לרעה אש
בריתך זכור ראל השבתנו אש

Audi ploratum nostrum Deus noster, qui es
in cœlis, Eya excipe quæso deprecationem
nostram.

Deus noster &c. ne disperdas nos, dum adhuc
in terra proscriptionis nostræ sumus.

Perire fac eos, quotquot aduersum nos ma-
ligniter insurgunt,

Fœderis quoque tui memorem te exhibeto, nec
obliuiscaris nostri.

כָּרַךְ אֶת עַמּוּנָהּ בְּאֶת מַיִמֶיהָ
אֲלֵהָ כְבוֹד מִכְּבוֹד עֲלֵיהָ מִתְהַרְהֵרָה
דְּרֵשׁוֹנָךְ הַפִּיזָא לָנוּ
דְּרֵשׁ עַמּוּנָהּ מִיַּד קַמּוּנָהּ

אש
אש
אש
אש

Sanctifica siue consecrato, non modo cibum,
verumetiam & aquas nostras.

Reuela regni tui maiestatem, gloriamq; nobis,
iam iam festinanter.

Tu certe nobis curæ es, a deo vt sollicitè quæra-
mus te, inuentu facilem nobis præbeas.

Sit tibi curæ sanguis noster, qui manibus hosti-
um nostrorum effunditur.

הַעֲתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכֹל יוֹם רִים
חַפְלָתָנוּ

וְאֵל הַכִּישׁוֹנָה מִשְׁכְּרָנוּ

וְנִקְרָא וְאֵתָה הַעֲנֵנוּ

זְכַרְנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ

חַמֵּל עֲלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלָנוּ

אש
אש
אש
אש

Exorabilem te nobis præsta hodie, vt in omni
tempore, & maxime quū tibi supplices, pre-
camur

Nec finas nos esse vanos, aut confusos in spe, si-
ue expectatione nostra

Sed cum clamamus, statim tute domine nobis
respondeas.

Memor sis nostri quæsumus benignitè

Age, nostri miserere, & puerorum, & inuentū
nostrorum,

טַהַרְנוּ מִשֵּׁנֵינוּ
יְהַרְנוּ בְּאֵימֵךְ עֲלֵינוּ
כְּתַבְנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים
כְּתַבְנוּ בְּסֵפֶר צְדִיקִים

אש
אש
אש
אש

Emunda nos a iniquitatibus nostris.
Plurima vndicq; copia, adeoq; ad similitudinē
aquarum tumultuantium, Affectus illi tui
commiserandi super nos irruant.

In librum vitæ foelicioris, nos inscribas,
In librum iustorum, eya nos reponas,

כְּתַבְנוּ בְּסֵפֶר יִשְׂרָאֵל וְחַמִּימִים
כְּתַבְנוּ בְּסֵפֶר מְזֻזוֹת וּפְרָגָה טוֹבָה
כְּבוֹשׁ אֶת כּוֹבְשֵׁינוּ
לְחַץ אֶת לְחַצֵּינוּ

אש
אש
אש
אש

In album rectorum proborumq; hominū nos
referas

In librum denicq; epularum coelestium ac bea-
torum pascuorum nos inferas.

Subijce tibi superbas gentes, quæ nos deprimunt,
subijciuntq;

Opprime, aut coarctā coarctantes nos.

מִלֵּא מִשְׁאֵלוֹת לִבְנוֹ לְטוֹבָה

וְקַוֵּם אֶת וְקַמְתָּנוּ

סַמְרוּ אֶת וְפִלְתָּנוּ

עֲנֵה אֶת עֲתוֹתָנוּ

אש
אש
אש
אש

Imprecordium nostrorum desyderia benignit
Vindicato nostras iniurias, atq; vltiōes nostras
Fulcias

Fulcias, aut confirmes quælo lapsum nostrum
Exaudi in ista ~~afflictione~~ quamq; deprecationem
nostram.

פָּרַצוּ מַיְדֵי אֹיְבֵינוּ	אֵשׁ
צִוֵּה אֲתָנוּ בְּדַבְרוֹתֶיךָ	אֵשׁ
צִוֵּה אֲתָנוּ יְשׁוּעָתוֹךָ	אֵשׁ
צִדְקָנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ	אֵשׁ
קָרַב לָנוּ הַגְּאוּלָּה	אֵשׁ

Affere nos de manibus hostium nostrorum,
Manda nobiscum benedictionem tuam,
Confirma nobiscum salutem tuam,
Eya nos iustifica, per iudicia tua.
Accelera ad nos statum diem redemptionis no
stræ.

הֲטֹאנוּ צֹרְרֵנוּ סֵלַח לָנוּ יְיָ צְרוּר	אֵשׁ
שְׂמֵעַ יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד	אֵשׁ
חִירֵי סֵגֻלָּה עֹנִים וְאוֹמְרִים אַתָּה אֱלֹהִים	

Peccauimus o rupes nostra, Eya propitius este
nobis creator noster, Audi quælo Israel.
dñe deus noster, deus vnice, Nos dilectus po
pulus peculiij tui, iactamus & profitemur,
quod tu sis Deus dominus.

קָרַב לָנוּ יוֹם הַיְשׁוּעָה	אֵשׁ
קָרַבְנוּ לְעַבְדוֹתֶיךָ	אֵשׁ
רִיבָה רִיבְנוּ וְגֹאֲלֵנוּ	אֵשׁ

Accelera ad nos diem seruationis no
stræ,
Pertrahe nos ad tui cultum,
Deus noster cœlestis, litem nostram seu contem
tionem nostram tu contende, ac libera nos,

נִלְחַם בְּעוֹנֵי מִוֶּדְ יִשְׂרָאֵל
לְעַלְמָא הַזֶּה עֲמֵד יִשְׂרָאֵל
נִלְחַם בְּרוּחַ הַשְּׁעָה
שְׁעָה אֵת שׁוֹעֲתָנָה

אש
אש
אש
אש

Respice ad humilitatem populi tui Israel.
Sanitati restituas, infirmitatem populi tui Israel.

Ad huius quæso temporis calamitatem oculos tuos deflecte.

Oculos demitte, & sis attentus ad miserabilem clamorem siue eiulatum nostrum.

שִׁית שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ
שִׁית שְׁלוֹהַּ בְּאַרְמוֹתֵינוּ
הֲזוֹ חַיִּים וְשְׁלוֹם לְמִלְדֵּי אֲרוֹנֵנוּ
הֲזוֹ בְּלִבּוֹ לְחֻטֵּיב אֱלֵינוּ

אש
אש
אש
אש

Statue pacem, seu rerum prosperitatē inter nos
Pone quietem, siue tranquillitatem in arcibus nostris.

Vitam donato, ac pacem Regi domino nostro,
Illi in animum des, vt beneficiat nobis.

הֲזוֹ שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ
הֲזוֹ שְׁלוֹם בְּמִלְכוּת
הֲזוֹ טַל וְיִמְטוּ לְבָרְכָהּ בְּעֵתוֹ בְּאֶרֶץ
הֲזוֹ זֶרַע לְזֶרַע וְלֶחֶם לְאֹנֵינוּ

אש
אש
אש
אש

Da pacem in terra.

Da pacem in Regno.

Præsta quæso liberaliter, & rorem et pluuiam suo tem.

suo tempore.

Largire semente
ro, donato cibum.

semen, & vescitus

הו לחם לפי הטף

אש

תבנותהפלגתנו קטורת לפניך

אש

Da panem pueris.

Sic accepta sit oratio nostra, vt suauissimum odoris thimiama.

אלהינו שבשמים

עשה עמנו איה לטובה

עשה עמנו איה לישועה

עשה עמנו איה לרחמים

יראו שונאינו ויבושו

יחזו אויבינו ויבלמו

כי אתה יהוה עזרתנו ונחמתנו

O Deus noster qui supernis præfides, æde signum aliquod fauoris tui.

Aede signum aliquod salutis.

Aede signum aliquod nobis ex intimis illis tuis commiserandi visceribus

Vt videant osos nostri, & erubescant, Videant inquam hostes nostri & confundantur, Nam tu es Deus ille, qui nos adiutas, qui nos consolaris.

FINIS.

Conuivatio Mensæ.

Hofpes.

זְבִירַד אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵבְלֵנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוֹבוֹ
חַיֵּינוּ

Benedicamus Deo nostro, quod illius vnde
sufficientibus rebus fruimur, eiusq; bonitate
uiuimus.

Conuiuiarum Responsio.

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵבְלֵנוּ מִשְׁלוֹ
וּבִטּוֹבוֹ חַיֵּינוּ

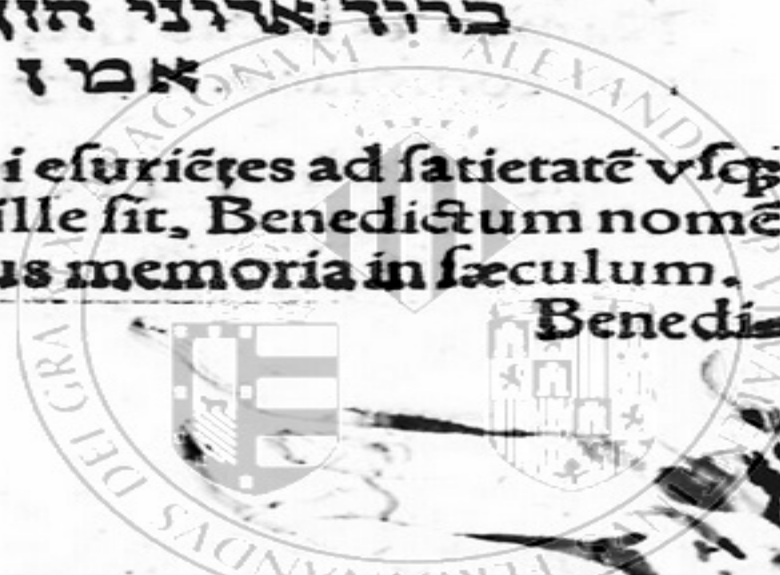
Benedictus sit Deus noster, cuius vndiq; suffie
cientibus rebus fruimur, cuiusq; semper boni
tate viuimus.

Hofpes.

בְּרוּךְ מִשְׁבִּיעַ לְרַעְבִים בְּרוּךְ הוּא בְּרוּךְ
שְׁמוֹ וּבְרוּךְ זְכוֹרוֹ לְעוֹלָמֵי עַד : בְּרוּךְ אֱ
אֲתָה יְיָ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הוּא אֵת הָעוֹלָם כֵּלּוֹ
נִחַז כְּחֶסֶד וּכְרַחֲמִים נִחַז לָחֶם לְכֹל בָּשָׂר
כִּי לְעוֹלָם הַסֵּדֵךְ וְטוֹבֵךְ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא
חֶסֶד לָנוּ וְאֵל יַחֲסֵךְ לָנוּ מִזּוֹת תָּמִיד לְעוֹלָם
וְעַד כִּי אֲתָה הוּא זוֹ וּמִפְרֹס לְכֹל
פּוֹתֶהּ אֲתֵידיך וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רִצּוֹ
בְּרוּךְ אֲתָה יְיָ בְּרוּךְ אֲתָה
בְּרוּךְ אֲדוֹנֵי הוּא אֵת הַכֹּל
אָמֵן

Benedictus ille qui esuriētes ad satietatē vsq;
pauit, Benedictus ille sit, Benedictum nomē
est, Benedicta sit eius memoria in sæculum.

Benedis

Benedictus tu sis domine Deus noster, qui &
saure & bonitate, & benignitate multa hunc
niuersum orbē pascis ac reficis, Quicq̃ multa
clementia largiris omnibus cibum, Ergo in sem-
pernum tua bonitas perdurabit, Vt ergo tua
illa immensa benignitas, nunquam nos desti-
tuit, Ita nec defuerint vnquam cibus ac potus,
qui ad æternitatem nos pascāt, Tu siquidem il-
le es, qui pascis & reficis omnia. Aperis manū
tuam, & satias omne viuum beneplacito. Be-
neditus ergo tu, Benedictus ergo tu sis Domi-
ne, qui pascis ac reficis vniuersa.

Amen.

Rhenardus Hadamarius
Lectori.

Vt Calydonis aper fatū lachrimabile quondā,
Oeneios misere dispoliarat agros.
Lectio sic hostis, prolatio barbara, diuas
Phrasis Idumææ cōtaminarat opes.
Quæ modo colluies certis exotica prompti,
AVGusti iaculis, emoritura iacet.
Leuibus hinc ventis tua fulcaturo profundum
Alnus, in hebræo tutior ire potest.

Erratorum quae inter operas humanam
incuriam fecerant, Casti-
gationes.

B. i. facie הֵאָרָה F lege וֵ. B. ij. facie, i. leg
אֵפִים Eodem, phas est, lege fas est. B. ij. fa. i.
lege, תּוֹרֵעָה B. iij. fa. ij. volucres, sic, רֶשֶׁב
vattásob & redijt, vltia, Paulo inferius שֶׁלֶהוּ
B. v. fa. ij. lege בָּרִי B. viij. fa. i. פּוֹנֵה Eodem
fa. ij. lege semper fugit. C. ij. linea. v. Italiae de
cus opponam, quam & c. nescios lege Nescios
facie ij. lege additas fuisse, C. iij. lege sacri loco
C. vi. lege superne inferne q̄, extantium: D. ij.
fa. ij. pro habeat lege habet, D. viij. fa. ij. similiue
Eodē lege, רֶטֶל נָתַת D. viij. fa. i. אֶת־אֹתָהּ
Item eodem רֶטֶע E. i. fa. ij. Gutturales, pa-
lati. E. ij. lege huic suauitate proxima. E. ij. fa.
ij. ipsum aliquanto. E. viij. fa. i. pronunciato le-
ge, pronuncies, E. viij. fa. i. lege, à dagges pun-
cto constringente, Nam sauá mutum etiam bre-
ues sequitur, tametsi tenoribus eleuētur. F. i.
fa. ij. & cepit seu captiuauit: F. iij. תּוֹרֵעָה F. iij
arbitror futurum, F. vi. fa. ij. lege, legēdo præ-
mittimus. G. f. fa. i. וְהוֹלֵךְ hoc est, tametsi, fa.
ij. מִן בְּרֵי G. ij. fa. ij. שְׁמַיִם Item, רֶטֶע
G. iij. בְּרֵי G. v. fa. i. quidem sola. M. i. fa. ij
lege troparalepsin.
deprehendes.

Rhenardus Hadamarius,
ad Lectorem.

Barbaries olim Sicula truculentior aula.
Captivum in studij traxerat omne genus.
Castalios tabo latices infecerat, ipsis
Intulerat Musis sanguinolenta manus
Tuta Palestinæ nec erant sacraria linguæ,
Seruitij miserum ferre coacta iugum.
Turbidus ingruerat sermonis abusus, & hirta
Lectio, thesauros depopulata sacros.
Et loca foedarant hostili plurima ritu,
OEdipodionio vix retegenda viro.
Monstra sed (Alcides veluti Stymphalidas) ista
Nouzænus calamis diffidit ille suis.
Hoc igitur solymis redit adsertore Camœnis,
Liberam maiestas, et genuinus honor.

אמר רב הלל
אם איז אני לי מי לי ובשאי לעצמי
מה אני ואם לא עבשיו אימתי
אמר רב שמאי
עשה תורתו קבע אמר מעט ועשה
חובתו והוי מקבל את האדם בסבי
פנים ופיה

Augusti Sebæ

ETIANI NOVZÆNI,

de literarum ac vocum Hebrai

carum natura, de q̄ prima

emendata q̄ lectio

ne Liber

vnus.

VNT apud Hebraeos, literæ tantum viginti duæ, quarum figura nomina, & potestates, ordine sequuntur. Figura id est, quod certis liniamentis atq̄ tractibus, literæ corpus depingit, Nomen, elementi appellatio est. Potestas vero, ipsius in pronunciando va-rem indicat.

AUG. SEBAST.

Figura

nomen

Potestas.

ז
ח
ט
י
כ
ל
מ
נ
ס
פ
צ
ק
ר
ש
ת

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
כ
ל
מ
נ
ס
פ
צ
ק
ר
ש
ת

Aleph
Béth
Chímel
Daleth
Hé
Vaiu
Záin
Cheth
Théth
Io'd
Cáph
Lámed
Mem
Nun
Sa'mech
HHaai'n
Pe
Tfade
Koph
Res
Sin
Thai'u

E
B
G
D
H
V
Z
D
C
H
T
H
I
C
C
H
L
M
N
N
H
H
P
P
H
T
S
T
Z
C
Z
K
R
S
H
Q
R
S
H
I
A
L
T
I
N
I
N
I

DE LITE.

IN quo literarum catalogo quinque recensentur nempe כמנפצ quæ paulo aliter dictionum sine quam ipsarum principio, tamen nihil variata potestate, scribunt. Siquidem istæ quatuor כמנפצ angulos suos siue curuamina, in ima basi, hunc in modum explicata porrigunt: כמנפצ פתצצ. Porro מ cum alibi nimirum sustentaculi sui parte sinistra non nihil hiare soleat vel principio dictionum, vel intra corpus locata. Quando vocabulorum vltima claudet quatuor consistens lineis quadri, aut potius quadranguli penè vndiq; coeuntis figuram repræsentat. Exempla sunt, כמל Carmel, חנוך chanóch, נח Noach, נתן Nathán, פרעה Parhó, רדף persecutus est. צפניה Tsaphonia. ערץ Hhuz, מלכיצדק Malchitzédék, אברהם Abraham. Quare cum igitur, alia ac diuersa potestate saltem elementa, non sunt. Non temere sentiunt, qui literas Hebræorum vniuersas, intra hunc quem dixi numerum, consistere volunt. Sunt ergo magis in finibus dictionum siue commissuræ, siue protractiones istæ vocari possint, ad scitæ לעשות כתב קרש יפה אפים exomādæ scripturæ gratia q̄ necessitatis, vt in germanico atq; vulgari scripto videre phas est, quædam ornatius vocū occupare principia literas, quædam

B ij dam

dam intra contextum insertas et locari melius
nonnullas etiam non nisi fines & vltima clau-
dere, vt Von rottes gnade vnd geyst.

De punctis vocalibus.

Caput secundum.

P

Orró cum nulla sit, in toto literarū
ordine, vocalis exhibilibus quibus-
dam notis. paruisq; punctis voces su-
as exprimunt Hebræi, quas ob id
נקודות nakudóth .i. tenuia quædã puncta siue
σηματα appellare consueuerunt. His equidẽ no-
tulis cõsonantes literas promouẽt, faciuntq; so-
nare. Sunt em̃ literæ habitus quidã duntaxat,
aut signa, quæ cū articulata hois vox exprimit̃,
vt cunq; figurant os pronunciantis, atq; guber-
nant. Non ipsæ quidẽ voces sunt, sed formanda-
rum vocū tantum indices. Cum itaq; puncta de
quibus agitur sola constituãt vocem & motū,
imò vitam alioqui mortuis literis inspirent, re-
cte sane à veteribus תנועות tanuhhóth .i. motus
ones appellatæ sunt. Sunt aut̃ numero decem,
quinq; quæ perpetuo longas vocales præstant,
rursus quæ breues constituent quinq;.

Maiora puncta (quæ Latini longas vocales
appellant) sunt, quæ per se liberã pronunciatio-
nem habẽt. i. q̃ cū ea sola cõnecti litera cõsonãte
possunt, à qua primus in ore nisus concipit̃, fau-
ciq; conamen æditur, ita vt nuncq; cū ea quæ à

tergo

DE L T E.

tergo sequit̄, intra dictionis complexum hærere possint, vt kaméz, tzére, chireck iod cholem, vau fureck, de quarum virtute latius infra, hic simplices tantum figuras quidq̄ similia pronuntiatiōnis habeant, omnino crassa (quod aiunt) mînerua ostendam.

A Primū est kámes, trāsuerſa línea, sub l̄ra iacens, cui quidē ad imū exile punctū subdit̄ q̄d scribarū licentiā (quos סופרים appellāt) i hāc quā nunc publice vulgoq̄ figurā habet, cōmutauit: ipsius pnunciatio atq̄ potestas, est a porrecti apud latinos, vt א ב ג ד א, ba, ga, da, ha.

E Tzére q̄d alio noīe exiguū kaméz dicit̄, etiā sub cōsonāte l̄ra disparsum iacet. Sūt duo minuta pūcta, quorū alterū, alterius latus claudere videt̄, e longū, vt א ב ג ד ה ו ז ח ט י א, be, ge, de, he, ve, zdé, che, the, ie, constituet.

I Tertium est chireck iod, punctum quidem quod ad figuræ corpus pertinet, valde minus tum, etiam sub imā literam depressum. Atqui cum i longam vocalem Hebræis faciat, perpetuo post se, in literarū serie tñ, iod trahit, ceu proxima cum hoc elemento affinitate iunctū sit, vt א ב ג ד ה ו ז ח ט י א, bi, gi, di, hi, vsq̄ zi.

O Chólē, o, pductū valet, vno stigmate, eoq̄ minimo, solū sup̄ l̄ram figurat̄, & ne cū accentu rabia, q̄ cōmatis in sistēda oīōnis parte, n̄ inere fungit̄, cōmisceas, sinistrū elemētī latus occupat.

B in Non.

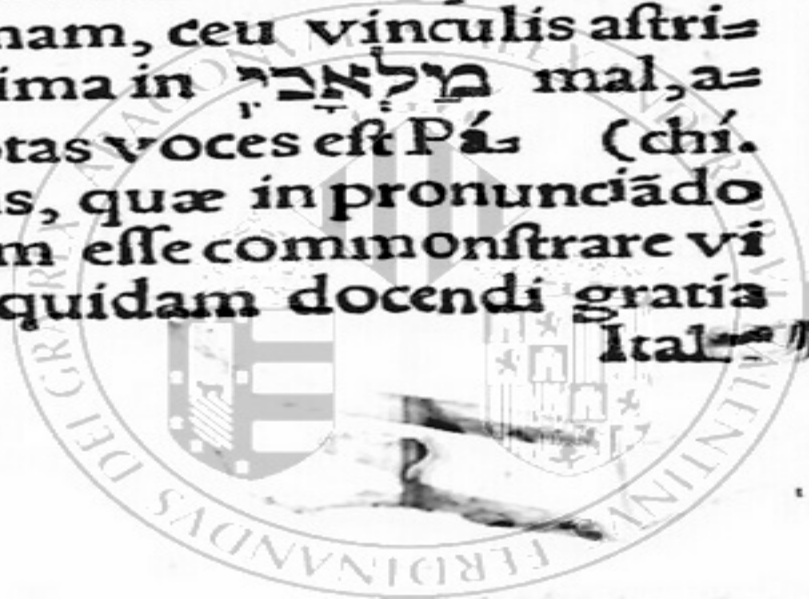
Nonnunquam & vau, propter scripturae plenitudinem, ipsum affinitatis natura consequitur, vt
 וּבְגֵרֵי אֲרָם vel וּבְגֵרֵי אֲרָם O, Bo, Go, de

Postremum inter maiora puncta (ho. est Sureck, quod vt non multum a superiori p. latione differt, ita & situ quoque non admodum distat, siquidem cholem vt vnica inter vocales notas supra literam suam assurgit. Eum ad modum Sureck intra solius vau, ceu matris gremium sese continet. Solum itaque signum hoc intra literarum ordinem atque contextum sese tuetur. Nam reliqua ad vnum omnia, praeter cholem perpetuo sub ima basi inferne collocantur. Prostrulis labijs & in orbem coeuntibus rotundior se mugitu pronunciat, quemadmodum veseres quidam Loumen & scribebant & pronuntiabant, vt וּבְגֵרֵי אֲרָם Ou, bou, gou, dou.

Puncta breuia praeter literam quam habent a fronte consonantem etiam a tergo proxime accedens elementum ad constituendam syllabam assumunt. Quamobrem haud quaeque sola seorsum faciunt syllabas, sed inter vtramque literam, hoc est, suam & proximam, ceu vinculis astricta, coacte spirant, vt prima in מַלְאֲכֵי mal, a-

Prima inter correptas voces est Pá (chi. thach) linea recta constans, quae in pronuntiando os hominis diducendum esse commonstrare videtur, valet a clarum, quidam docendi gratia

Ital.

Italicum appellant, vt **אב אג אד**, ab, ag, ad.

E Secundæ nomen est páthách páruum, hinc forsitan appellatione ducta, quod simili prope modum oris figura diducat labi pronunciantis & **אב אג אד** admodum páthach. Figura quoque plæriq; vocarunt zégol. Duabus enim notis vt in tzere pene coeuntibus, tertia decenter æqualibus vndique spacijs subditur, vt **אב אג אד** Eb, eg, ed.

I Chireck exile punctum i valet, vox tenuissima cum sit, fere per dentium rimulas erumpens minimo etiam puncto habebat opus. Nec adeo dissonum est quod quidam à **אב אג אד** charáck dentibus fremere, puncto nomē indiderunt. A rabbinis etiam chiréck baló iod, id est, chireck sine iod appellatur, eo quod in hoc ordine contractarum vocum nunq; post se iod ferre possit, vt **אב אג אד** simhhón.

Kaméz chathúph siue **אב אג אד** figura quidem à sui nominis voce longa, kaméz, non differt, sed potestate. Illud em̄ a longum, hoc o breue constituit. Quapropter cum ad sequentē sese literam pertinet, aut daggés, aut saúa, post se natura desiderat. Alicubi vero cum dictionis vltima vocalis est, per macképh accelerandi, prope randiq; notam ad maturandum sonum astringitur. Nonnunq; autem & in quibusdam verbis futuris, præeuntem accentū habet. Por-

ró ne vocalis istius incognita vís, rudioribus
 imponat, Hispani doctores, hac íre ingeniorū
 imbecillitati cōsulētes, saua, dextero lateri adne-
 ctunt amphibolū deuitādi grā. Tametsi & istuc
 q̄q̄ aduersus p̄cū naturā geniumq̄ fiat, quē
 admodum in p̄gressu cognosces melius. Exem-
 pla sunt ī sequētibus dictiōibus primæ syllabæ
 אֶבְלָה ochlá cib⁹ חֶבְמָה chochmá sapiētia eru-
 ditio, רַחֲשׁוּב colhóph oēs volucres רַחֲשׁוּב
 vattásob, & redijt vltima kamés chathúph, ad
 discrimē kames rachab cognoiat. O breue cōsti-
 tuit, hæc etiā nūc vulgo sic scribunt, חֶבְמָה בַּל
 Vltima vocalis correpta est kibúz saphatháim
 ab astringēdis colligēdisq̄ labijs, nomē habet.
 Exilius omīno quiddā magisq̄ tenue q̄ שַׁרְק
 inspirat cōsonātibus, nostri v gallicū appellaue-
 rūt. Quibusdā ī dictiōibus imitāt germani facil-
 itate, dū ū duabus superne notulis insignitā ex-
 primūt, q̄ties aut ianuā dicere volūt, aut oscula-
 ri, thür, küssen. Tria atq̄ ea quidē minima p̄c̄ta
 cōplectit, leuā versus à dextro gradatim ascen-
 dētia vt prima, in שַׁלְחַן fulchān mēsa אֶמֶם
 אֶמֶם dum &c. Vt aut p̄cipias cōpēdiōsius q̄ vo-
 lumus omnia, aliquot syllabarum formulas q̄
 tibi & ꝛocum & litera rum vtcunq̄ common-
 strare p̄ssint naturam, subieci. In præsentem ita-
 q̄ tabellam quæ discriminatas voces continet,
 oculos deflecte.

DE LUTE.

Vocales porrectæ.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

A, ba, ga, da, ha, va.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

E, be, ge, de, he, ve.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

I, bi, di, hi, vi.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

O, bo, go, do, ho, vo.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

V, bu, gu, du, hu, vu.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Vocales correptæ.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Ab, ag, ad, bag, bad.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Eb, eg, ed, beg, bed.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Ib, ig, id, big, bid.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Ob, og, od, bog, bod.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Vb, ug, ud, bug, bud.

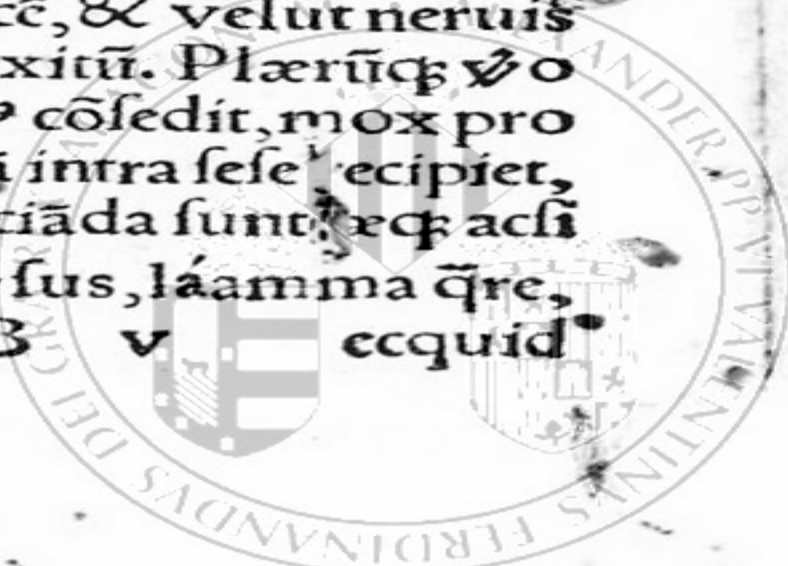
De punctorū discrimine.

Caput III.

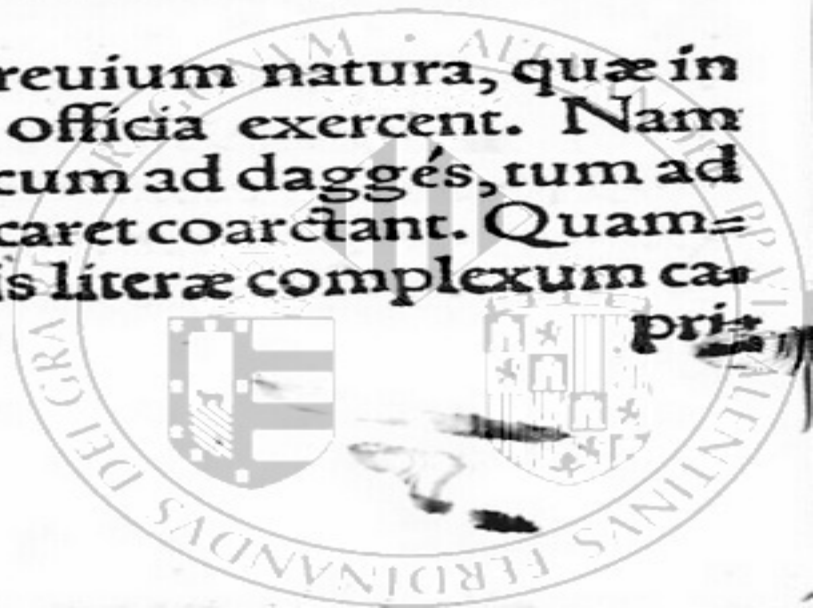
Tqui maiora pūcta cū p se liberā atq; expeditā reddant vocē, quēadmodū sup dictū est, atq; id quidē oīno citra proxime sequentis elemēti cōmīstio nē, neq; daggēs, neq; saua mutū post se possunt ferre. Abrūpūt. n. hęc duo vocē, & velut nervis impediūt, aliog liberū vocis exitū. Plærūq; v o qñ iuxta pductā vocalē accēt cōsedit, mox proxima lra dagges intēdēdi notā intra sese recipiet, vt אמת למת, quæ tñ ita pnūciāda sunt, neq; אחי יאָאָמָא mare & sus, לאָאָמָא qre,

B v ecquid

ecquid scripta essent **כִּי לְחַפְרֵי' בֵּי תִקְמֵץ** Cadélahaphríd ben hackamés vahad-
 daggés, id est, vt vel ita demum possis cōmode
 à dagges inter pronunciandum separare camez
 authore Rab Iacob **בִּזְהִים** Confimilis **אֲבָרְהָם** di-
 stinguendi ratio est, quum dictionis sine, conso-
 nans, longam vocalem, sed accentu eleuatam
 excipiet. Vbiq; enim libere citraq; sequentium
 literarum complexū pronunciant, vt **אֲבָרְהָם**
 Abrahám quo quidem loco kamez postremū
 totis viribus intendendum, & velut congemi-
 nandum est, ne sauí, quod in vltima litera clám
 delitescit, ipsum constringat. Enimuero huius
 tam efficacis potentiaē caussam doctiores Rabbi-
 ni tradunt quod cum voces productæ, literas
 (quas **אֲבָרְהָם** symbolicōs appellant) siue palám
 adscriptas, siue clanculum delitescētes genuina
 quadam attrahendi natura post se requirant sem-
 per, necessario non modo liberiozem, sed etiam
 validiorem vbiq; pronunciationem: q̄ reliqua
 puncta desiderare, q̄ enim quæq; maxime extē-
 detur, tam expressissime ad aures quoq; vocem
 proferet suam.

Ex quibus patet & breuium natura, quæ in
 omni loco diuersa fere officia exercent. Nam
 post se venientes literas cum ad daggés, tum ad
 sauí quoq; quod sono caret coarctant. Quam-
 obrem & intra sequentis literæ complexum ca-

DE LITE.

ptiua sonant, & omnino abruptum quiddam, fractum uē ad aures proferunt. Si non accentus, qui & his quoq; interdum adscribi solet, vocalis natura correptæ ceu vinculo quibus astricta ligataq; fuit dissoluat, dirumpat, & tanq̄ euidenti morandi nota solutam extendat, vt דַּבֵּר dabbér loquere קֹדֶשׁ־כֹּהֵן kodsécha sacrarium tuum. Daleth cum páthach a daggés. Item koph cum kaméz chathúph de proximo à saua excipiuntur. De accentu vero breuem alioqui vocem exporrigente exemplum esto וַיִּבֶן & ædificabat אֶרֶץ éres terra מֶלֶךְ melech rex.

Postremo nec mutas illas אהרי literas, hoc est citra punctum adscriptas, à tergo, vilo vnq; pacto ferunt. Habet tamen nescio quid latentis enargiæ, iurisq; proprii, præter cætera, vocalis punctum zégol, videtur enim cum vtrisque promiscuam habere naturam, siquidem breue cum sit, recte quidem post se daggés, interdum etiã saua claudendis finiendisue syllabis aptam notã admittit. Ex longarũ autem siue productarũ vocum communione, perinde atq; porrecta vocalis esset, præter consuetudinem præterq; breuium naturam, sæpenumero etiam ab אהרי (vt eas à tergo quiescentes habeat) non abhorret, sicut vides וַיִּבֶן גֹּלֶה פֶּלֶא péle, golé, dabarécha, miraculum, reuelans, exul, sermones tui.

Cæterũ tam longa q̄ breuia puncta מַלְכִים

malim

malachim. i. regum nomine censentur, quod ad constituendas inchoandasque voces, ex æquo omnia dominantur. Non enim vel hincere quidem labijs, aut vllum eumque minimi unquam strepitum ædere queas. nisi vocales exitum dederit, atque oris claustra referauerint. Consonantes ergo litteras, quæ conamiam tamen & nisus quidam sunt, imperio suo, vt supra dictum est, gubernant, tametsi inter sese temporum spacijs atque discrimine varientur. Plus enim moræ & interualli

longæ requirunt, quæ breues

Quapropter longas per duplicatas, siue geminas vocales, contractas tamen, experiundi gratia principio, donec legendi comparaueris usum non incommode perferes. Breues autem per simplices tamen, quibus semper a tergo proxima consonans adhærebit, vt

בָּרָא bareeschith, baâ, raâ, in principio creauit, לִיתִיָּזָבֻב מַלְכֵי אֲרָץ lithiazabub malché áres.

Attiterunt reges terræ &c.

Ca. IIII.

De Sauá puncto seruilí, & quomodo componatur.

Praeter decem puncta vocalia, adhuc vnum habent Iudæi, hac quidem figura - sed nomine, sauá. Quod equidem haud aliter quam Proteus, aut vertunus quæpiam in omnem sese formam, habitumque transformatur, imitatur enim omnes alias voces (si quæ profert, non enim perpetuo sonat), platiōe. A deo variū atque instabile punctum est. vt empusa esse possit. Siquidem nunc a, nunc e, interdum i, nonnunquam o, alibi vero & u quæ pro diuersis litterarum adfectibus, cum quibus nequit, representat.

DE LITE.

sentat. Cū itaq; certi ferè nihil statuat, neq; in dis-
 ctione monosyllaba ponet vnq;, neq; accentū fer-
 re, neq; dictionis principio cōgeminari poterit.
 Aliqñ planè à reliquarū vocū natura, q̄ cū in
 syllabis cōstituēdis regali quadā maiestate præ-
 mineāt, istud aut p̄currendo, aut comitādo, illis
 sese ministrū præbet. Quāobrè veterū grāmatis-
 corū prudentissimi iuxta ac doctissimi, vocalis
 p̄cti noīe haudquaq; sunt dignati, sed oēs vno
 ore מַשְׂרֵת Masarétheth, i. ministrādi notam,
 aut בֶּרַחְמִצְרָא .i. angustiae filiū, nimirū p̄pter
 calamitatē & seruitutis miserias, quibus obno-
 xiū est saua, appellauerūt. Doctiores certe rabini
 veteres cū recētoribus ferè p̄ a, vno cōsensu effe-
 rendū esse statuūt, vt מַנַּשֶׁה manassé
 Samuél בְּנֵי Canáhhān, quā eqdē lectionē &
 septuagīta q̄q; int̄ptres sæpius seruassee viderūt,
 t̄cti int̄dū obscuris rotūdiusue, int̄dū vero di-
 ductis atq; repressius, vt hic ad e, illic ad o, ma-
 gis declinet, p̄nūciauerūt, habent nāq; duo hæc
 vocalia elemēta (Victorino teste) cognationem
 quādā: itaq; facile fieri potuit vt alterū i alterius
 virtutē p̄pter affinitatē trāsiret, exēpla sūt מַלְכִי
 Σολομών solomō רַחַבְחָאִם Rachabhām Ραβοάμ Ro-
 boām solomonis filius בְּנֵי phaniná, Græci
 Φεννάνα phennána verterūt, hæc fuit altera Elkaná
 vxor, samuelis p̄mo. Porró qua ratiōe p̄nūcian-
 do variet saua. Itē qñ legendū sit, qñ nō, infra cer-
 tus reg.s commonstrabimus.

Obi

Obseruabis & illud, sauá simplex (quod ta-
 men aliás proferri solet) cum propter acceleran-
 di naturam, tum propter instabilitatem suam,
 sub literis gutturalibus ~~non~~ non poni. Siqui-
 dem ab his ceu capitalibus hostib⁹ semp fugiat.
 Habēt em̄ istæ præ cæteris, nescio quid difficul-
 tatis, atq; in efferendo (cum ventosæ ac spirita-
 les sint) tardioris moræ. Difficilius enim cum
 nullis reliquorum proferendi instrumētorum
 adminiculis iuuentur, exeunt. Cum itaq; sauá
 motu rapidissimum sit, celerrimeq; proferatur,
 in vnam syllabam cum prædictis literis coire
 haud quaq; poterit. Est itaq; decenti quadam tē-
 peratura atq; grauitate miscendum. Quapropt̄
 igitur cum kamez - - & zegol .. componitur
 dilatandæ pronunciationis suæ gratia. Neq; ta-
 men eó temporis aut q̄tutatis assurgit vt vel lō-
 gis vel breuibus conferrí possit vocibus, nun-
 q̄ enim siue simplex, siue compositum sit, solū
 dictionem constituit, vel accentum tolerat, sed
 omnino breuissima (si quæ docendi gratia desig-
 gnari possint) vocalia constituit. Quoties igit̄
 gutturalis litera occurrit, quæ propter gramma-
 ticam affectionem sauá requiret, ex his composi-
 tis commistis punctis, vnum simplicis quidē
 loco substituimus, vt vicariam operam præstes
 pro cuiusq; literæ natura, vt eo melius atq; plas-
 tius pressiusq; percipiatur id quod syllaba ex
 duobus contrarijs elementis compacta facere ne-
 quis

DE LITE.

quibat. Commutat etiam & hoc loci veterem nomenclaturam. Nam hic non amplius *faúa*, sed **חֶפֶח** nominatur, vt *chathéph kamez* .. *chathéph* .. *hach* .. *chathéph* .. nimirum quod raptus seu festina acceleratio sit trium punctorum *kamez*, *pathach* (id enim **חֶפֶח** significat) & *zégol*, *kamez* autem hic puncti *faúa* accessione non vocem illam longam, sed breuem potius quæ aliàs *kamez chathúph* cognominatur, significat. Huius enim vocalem expressionem exitumque potissimum *chathéph kamez* imitatur pronunciatione, vt **וְהוֹלֵךְ** *oholó* tentorium eius, non *ahalo*, vt à *kamez racháb* sit *chathéph kamez* sed à *kames chathúph* siue *malepóum Chathéph páthach* a breuissimū, vt **וְיָחַם** *iáhhamód* stabit consistet *chathéph zégol* e rapidissimum efficiet, vt **וְיָחַם** *iéézóph* colliget auferet. In omnibus ipsa *chathaphin* vides ac perspicias inter duos accentus elongandi, esse omnium vocum acceleratissima. Persæpe vero in alienam hæc *κακοφωνήντα* linguam transfusa: in vnam syllabam contracta coeunt, vt hiatus & duarum vocum hiulcam asperamque pronunciationem vitemus vt pro **וְיָחַם** *iáhhakób* *Iacob* et *Iacobus* efferet.

De literarum figuris, & quomodo singulæ depingendæ sint, ex veterum traditione.

Caput quintum.

Obseruabis & illud, sauá simplex (quod tam
 men aliás proferri solet) cum propter acceleran-
 di naturam, tum propter instabilitatem suam,
 sub literis gutturalibus ~~non~~ non poni. Siqui-
 dem ab his ceu capitalibus hostib⁹ semp fugiat.
 Habēt em̄ istæ præ cæteris, nescio quid difficul-
 tatis, atq; in efferendo (cum ventosæ ac spirita-
 les sint) tardioris moræ. Difficilius enim cum
 nullis reliquorum proferendi instrumētorum
 adminiculis iuuentur, exeunt. Cum itaq; sauá
 motu rapidissimum sit, celerrimeq; proferatur,
 in vnam syllabam cum prædictis literis coire
 haud quaq; poterit. Est itaq; decenti quadam tē-
 peratura atq; grauitate miscendum. Quapropt̄
 igitur cum kamez . . & zegol . . componitur
 dilatandæ pronunciationis suæ gratia. Neq; ta-
 men eó temporis aut cōtinitatis assurgit vt vel lō-
 gis vel breuibus conferrí possit vocibus, nun-
 quam enim siue simplex, siue compositum sit, solū
 dictionem constituit, vel accentum tolerat, sed
 omnino breuissima (si quæ docendi gratia desig-
 gnari possint) vocalia constituit. Quoties igit̄
 gutturalis litera occurrit, quæ propter gramma-
 ticam affectionem sauá requiret, ex his compositis
 commistisue punctis, vnum simplicis quidē
 loco substituimus, vt vicariam operam præstes
 pro cuiusq; literæ natura, vt eo melius atq; pla-
 nius pressiusq; percipiatur id quod syllaba ex
 duobus contrarijs elementis compacta facere nō
 quis

DE LITE.

quibat. Commutat etiam & hoc loci veterem nomenclaturam. Nam hic non amplius *šauá*, sed *חֹתֵף* nominatur, vt *chathéph kamez* .. *chathéph* .. *hach* .. *chathéph* .. nimirū quod raptus seu festina acceleratio sit trium punctōrū *kamez*, *pathach* (id enim *חֹתֵף* significat) & *zégol*, *kamez* autem hic puncti *šauá* accessione nō vocem illam longam, sed breuem potius quæ aliās *kamez chathúph* cognominatur, significat. Huius enim vocalem expressionē exitumq; potissimum *chathéph kamez* imitatur pronunciatōne, vt *חֹתֵף* *oholó* tentorium eius, non *ahalo*, vt à *kamez racháb* sit *chathéph kamez* sed à *kames chathúph* siue *malepóum Chathéph páthach* a breuissimū, vt *יְהוֹמֹד* *iáhhamód* stabit consistet *chathéph zégol* e rapidissimum efficiet, vt *יְהוֹמֹד* *iéezóph* colliget auferet. In omnibus ipsa *chathaphin* vides ac perspicias inter duos accentus elongandi, esse omnium vocum acceleratissima. Persæpe vero in alienam hæc *κακοφωνήντα* linguam transfusa: in vnā syllabā contracta coeunt, vt *hiatum* & *duarum vocum hiulcam asperamq; pronunciatōnem* vitemus vt pro *יְהוֹמֹד* *iáhhakób* *Iacob* et *Iacobus* efferit.

De literarum figuris, & quomodo singulæ depingendæ sint, ex veterum traditione.
Caput quintum.

DRiusq̄ autem ad potestates literarū,
 earumq̄ virtutes accingar, de figuris
 earūdem, & quibus vnaquæq̄
 a se aut corpore, consistat,
 prius utcunq̄ prælibare, & cōmodissimū &
 utilissimū esse existimaui. Nam si non probe li-
 teræ figuram perspectam habeas, omnino fru-
 stra, & vim ipsius, & quid valeat, cuiq̄ è nr̄is
 respondeat peruestigabis. Siquidem ante om̄ia
 elementī nota & character, non cognoscendus
 modo, sed etiam in animum infigēdus est. Quā
 rem, dum quidā interpretum non satis diligen-
 ter animaduertērūt, factū est, vt vel in rebus mi-
 nimis grauit̄ hallucinarentur. Exiguus sanè
 hic est lapsus, vt *Γαϊδᾶδ* pro *Ἰακώβ* chanochi filio.
 Item Raguel pro *Ἰακώβ* quis legat: quando-
 quidem non adeo multi refert fortassis, quo q̄s
 nomine seu appellatione censeatur. Tametsi ne
 ad istum quidem modum satis, quod à scriptura
 sacra adfertur, vnq̄ eludi possit. Nam ea, quæ
 à numine vel dicta vel scripta comperiuntur, fir-
 ma atq̄ immutabilia esse oportet, vsq̄ adeo vt
 ne apicem, aut iota quidem minimū negligas,
 multo minus inscitia transmoueas. Quod si lo-
 cus sit, in quo vel vna, eaq̄ minima, vel muta-
 ta, vel transposita, vel expuncta litera, spiritus
 sancti voluntas non consistat. Nonne ad eum
 modum, qui oscitanter explanabit, falsarius aut
 proditor potius, habendus sit q̄ interpres.

DE LITE.

Proinde ut non postremum est, vnamq̄q̄ literam discriminatim agnouisse, Ita quoque ut istuc facere commode possis, non minimum operæ in eam rem tibi à me collabitur.

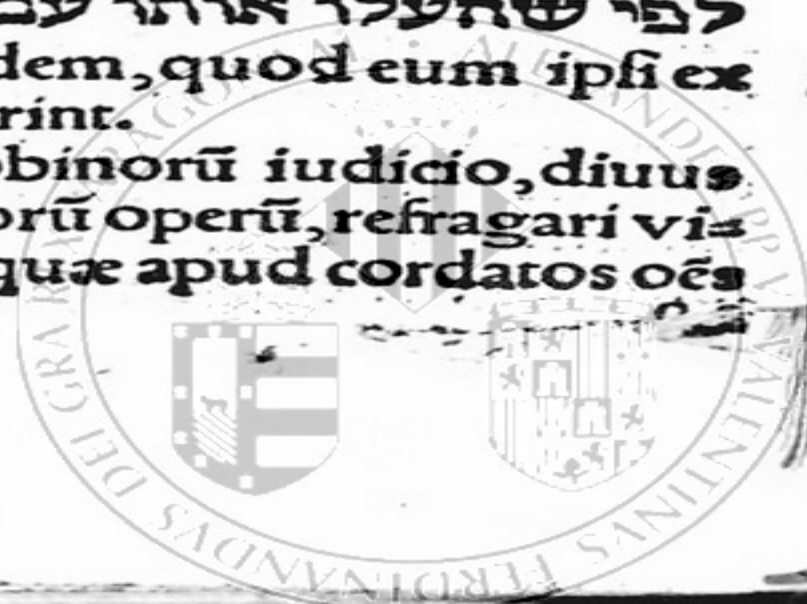
Principio itaq̄ quod equidem ad orthographiam spectat, alphabetum Hebræis duplex esse depræhenditur. Alterum, quod ut est, & habetur quoq̄, altero multo prius atq̄ antiquius, ita etiam multo q̄ alterum, minus corruptum est, ac minus deprauatum. Quod utiq̄ & miraculi vice esse possit. Nam cum nulla natio sit, nullus populus, qui tam varijs, tamq̄ iniquis grauibusq̄ fortunæ casibus obiectus sit, atque Hebræorum ecclesia: mirum est in tantis calamitatibus, tantis miserijs, exilijs, proscriptionibus, inter barbaros quoq̄, vel vnam saluam mansisse literam, aut vllum vocabulum genui nam illam & primam linguam potuisse referre. Quamobrem quid aliud dicemus, q̄ diuina bonitate, & in perpetuam nominis de hac gente memoriã, quicquid id est monumēti supesse. Proinde cum hoc sit, & antiquissimum, & minus deprauatum, non minus Græcis, Barbaris, Hispanis, Aphris, Syris, Ponticis, atq̄ reliquis, quocunq̄ gentium terrarumq̄ sint dispersi, q̄ nostris quoq̄ ludæis commune est, omnino modica literarum apicumq̄ (qui literarum partes constituunt) varietate distinctum. Eadem ab omnibus veneratione, acceptum, atq̄ religione seruat

seruatum, quod hoc etiam patres illi prisca & ve-
 ræ fidei, & omnis virtutis viua quædam exem-
 pla Abraham, Ischac, Iacob & qui longo de-
 niq; post temp. Israelis dux & liberator, dño
 datus est Mose, cæteri q; in transcribendis legi-
 bus sacris, & diuinis illis ad posteritatem trans-
 mittendis præceptis, sunt vsi. Quamobrem ve-
 teres quidam Rabini, nimirum vt rudiores, vel
 ipsa nominis appellatiõe, ad exosculandũ, atq;
 conseruandũ à patribus transmissum, acceptũq;
 donum pertraherent: hoc Abcdarium כתיבת
 אשורית scripturam assyriacam appellauerunt.
 Nempe quod à maioribus illis, qui ab Assur
 primum ad Cananæos, hospites venerant ac pe-
 regrini, ista scribendi ratio, pingendi q; sit vsura-
 pata, & ad posteros transmissa.

Cuius rei & inter recentiores quoq; חכם
 המורקוקי מבל Rab. Elias Leuita, post Abra-
 hamũ medicũ, cõmeminit. Pingendi character (in-
 quit) quẽ germani nostri breuitatis grã, nõ sine
 culpa tamẽ simpliciter כתיבת אשורית
 character assyriacus, aut scriptura assy-
 riaca, dicendus est, לפי שהעלר אתר עמהם
 מאשור. Atq; id equidem, quod eum ipsi ex
 assyria secum exportauerint.

Porrõ cum huic Rabbinorũ iudicio, diuus
 Hieronymus alicubi suorũ operũ, refragari vis-
 deatur, cuius sententiã, quæ apud cordatos oēs

Christianos hoies plurimum vbiq; & pōde
 is et authoritatis habere mereat. Vt hic nō refellā
 ita nec prorsum sū āplexurus, sed huic cōtrā stu
 diosis hoibus, Picum illum nō modo mirādu
 lā suā, verum etiam rōtius Italiā decus, quā
 humaniter atq; modeste Hieronymi sententiam
 interpreterur adferam, qui in epistola ad ignotū
 quendā amicum, ita scriptum reliquit.

Et vt ad ea veniā (inquit) q̄ de Chaldæorū he
 bræorūq; lris, desyderas: percūctatus sum ego
 sæpe Mithridatē, & multos Hebræos: de his
 quæ apud Hieronymū in galeato plogo legū
 tur, vbi ille scribit, eosdē olim fuisse Samaritan
 norū & Hebræorū characteres Ezdram aut post
 instaurationē templi sub Zorobabel alias adin
 uenisse lras, quæ nūc sunt in vsu, nescios se, huius
 mutatiōis oēs prædicāt, & (q̄d maius est) p cō
 perto habēt, iisdē, quibus nūc vtimur in hebræi
 ca lratūra, apicibus, vsu & Mosen & patriar
 chas antiq̄s oēs, cui sentētia, vt nūc mihi subue
 nit, fidē maximā facit, sciētia Cabalæ, cuius scri
 ptores, q̄ cū ip̄o Esdra in synodo fuerūt, sub ip̄is
 lrarū characteribus & figuris, q̄bus nūc legē de
 scriptā habemus, dissimulasse Mosen diuina mi
 steria, & volūt & pbāt, q̄d esse nullo mō poss
 set, si alijs Moses ab his, q̄bus nūc vtimur chara
 cteribus, vsus fuisset, quo tñ tutari dictū Hiero
 nymi possi, hoc vnū hēo q̄d nup̄ legi in cōmēta
 r̄is libri, quē pat̄ antiquus Abraham de creatiōe

edidit. Dum enim duas illas & triginta por-
tas, quarum meminit, autores interpretantur.

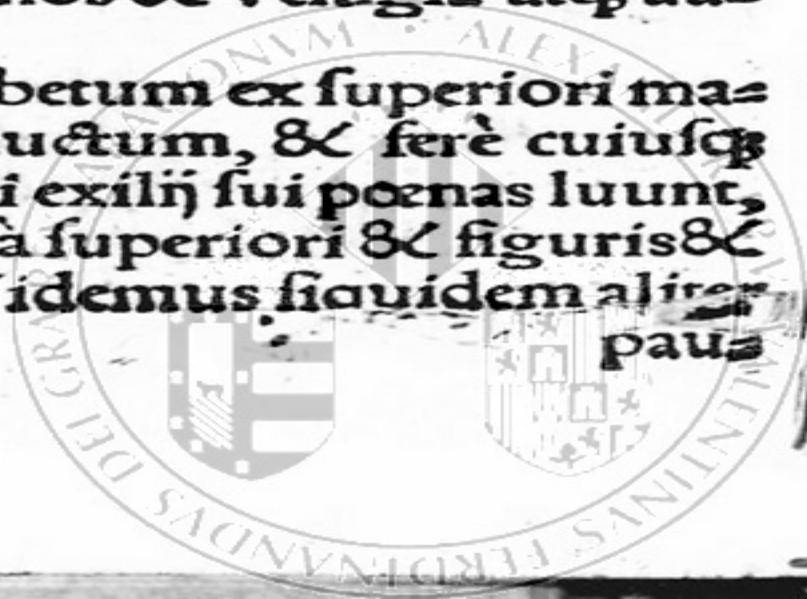
Dicunt enim numerū illum ex decem numeri-
tionibus & d. ~~duodecim~~ literis constari.

Reliquas autem literas, quæ sunt caph, mem,
nun, pe, tzade, quæ duplices dicuntur, quarum
characteres sunt $\aleph \eta \theta \iota \kappa \lambda \mu \nu \zeta$ ab episco-
pis, siue præfectis additos fuisse. Hoc forte Hie-
ronymus, intellexit, cuius testimoniū & haberi
apud oēs, oībus in rebus, debet & habetur pro
fecto, apud me sanctissimum, Haftenus Picus.

Quo sane scripto, quid obsecro pro nostra
sententiā, potuit adferri accommodatius, quid
etiam clarius dici potuit? Cum itaq; rationem
nistam scribendi verum illum hebraicæ linguæ
characterem constituere, eumq; veterem illum
esse, quo & patres quoq; sunt vsi: compertum
sit. Non inutiliter operam suam locauerunt, Iu-
dæi quidam, qui tanti muneris etiam conseruā-
di gratia, de literarum constitutione libellos va-
rios conscripserunt, inter quos & Rabi Akiba,
Rab abraham medicus, & alij pleriq; connu-
merandi sunt, quorum nos & vestigia atq; au-
thoritatem sequimur.

Alterum vero alphabetum ex superiori ma-
nauit, sed cum magis ductum, & ferè cuiusq;
prouinciæ, in qua Iudæi exiliij sui poenas luunt,
genium sapiat, longius à superiori & figuris &
liniamentis deuiavit. Videmus siquidem aliter

paua

DE LITE.

paulo quasdam literarum formas hispanos, aliter ferè Arabes, multo omnium diuersissimo modo, germanos nostros exprimere. Et vt semel dicam, quorū sunt hominum manus depingentium literas, tot ferè scribendi rationes diuersæ reperiuntur: Ex quibus omnibus hæc vna tamen & probatissima & optima censebitur, quæ, aut quæ proxime ad assyriacam illam accedat, aut saltem quæ minimū ab illa differat. Hanc autem (quod singularum prouinciarum aut singulorum hominum potius sit) כתב המדינות (Abrahamo teste) hoc est prouincialem aut patriam, aut vernaculam, scripturam, appellare licebit.

Præterea cum pro cuiusque ferè describentis ingenio facile mutetur, nihil cum ea sacrum sed commentarios tantum, epistolas, & alia quædam, quæ byblica non sunt, scripta depræhendens.

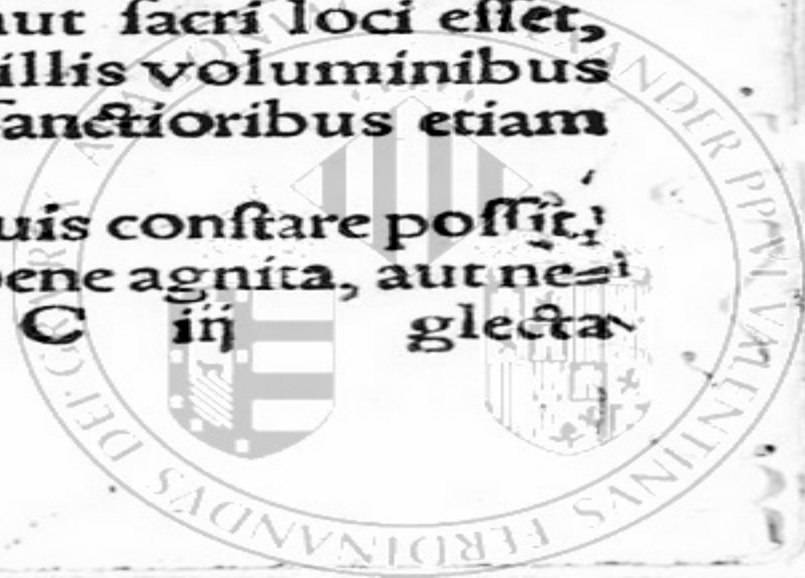
Ad hæc, cum & facilius ductus sit, & minori opera constet, vulgo vt est ad imitandum facilius, ita quoque frequentius vsurpatur. Altero vero hunc in usum ferè solum destinato abecario cum difficilius forte pingere, vt eo tantum quicquid aut sacrum, aut sacri loci esset, nimirum quicquid è sacris illis voluminibus desumptum, ceu sacra res sanctioribus etiam characteribus depingeretur.

Ex his itaque cum facile cuius constare possit, certum incommodi, ex non bene agnita, aut negli-

C

iiij

glecta

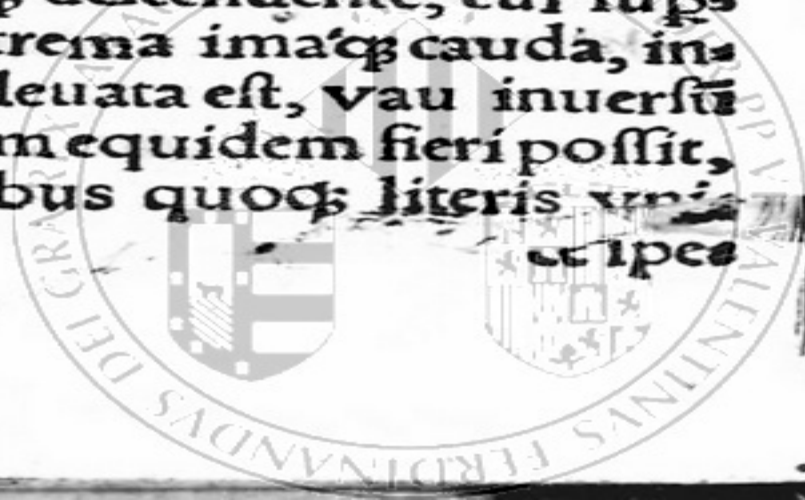
glectim præterita literæ forma nascat. Item qui nunc vulgo Hebraicæ linguæ, verus & genuinus character esse dicat eruditis, præterea quæ multiplex sit ~~subdivisio~~. Nunc ad denique præcepta, & literarum formas (quemadmodum institueram principio) me conuertam. Primum assyriacæ scripturæ exemplar, quantum fieri poterit simplex, emendatum, atque absolutum proponens, citra omnes lasciuentium scribarum inflexiones, ductus, conexiones: ut vel ita nihil obstaculi sit adolecenti studioso, quo minus, non modo integræ cuiusque literæ figuram assequatur, sed etiam cuiusque figuræ singulas portiones.

De constitutione Aleph.

Aleph, in hunc ferè modum compositur, si prius latiori calamo (quod ad hoc picturæ generi adhibebitur) à sinistra, in qua quidem figuræ parte, eminentior est littera, lineam traxeris dextrorsum oblique declinantem, atque descendente, cui superne ferè ad medium, iòd extrema imaque cauda, inferne autem ubi tamen maxime leuata est, vau inuersum annectit. Observata quantum equidem fieri possit, utrimque (quæ in omnibus quoque literis videntur)

capite

DE LITE.

re spectanda est) proportione, hoc est, vt iód, lineæ cui superne innuet iupremam cuspidem acimue, longitudine non excedet; ita nec vau in ima literæ parte, lineæ suæ spaciū n superabit.

De constitutio ne Beth.

Beth, duabus atque ijs etiam transuersis, lineis constituitur, inferiori autem quā quæ supra incumbit, aliquāto protractiore, ac non nihil dextra sui parte sursum reflexa, quæ deinde tertia instar columnæ erecta (vbi inferior sursum afflectitur) connectēs, superiorem etiam, minuta cuspidē transfigit. Quod equidem vel eam ob rem fieri crediderim, vt appareat vndiq; Beth angularis figuræ esse literā. Siquidem hoc nomine à Caph, quæ ad obliquum eumque rotundatum flexum tendit, differre putatur. Tametsi hodie plurimi sint, qui ex ima literæ parte, hoc (qualecunque discrimen est) soleant animaduvertere.

Præterea in hac, quemadmodum in alijs penè omnibus literis, obserua figuræ ductum, vel à puncto, vel ab acie quadam sursum exarsuata. fluere.

De constitutione Gimel.

Gimel, aut ex vau longius quidem protēso, cui ad imum sinistra sui parte accessit, aut ex nun inferiori literæ sessione dissecta componitur, etem facillime, nisi caues cū huius elemēti figura permiscebitur. Vt abis autem id mali, si caudam aliquanto largiorem adieceris.

De figura Daleth.

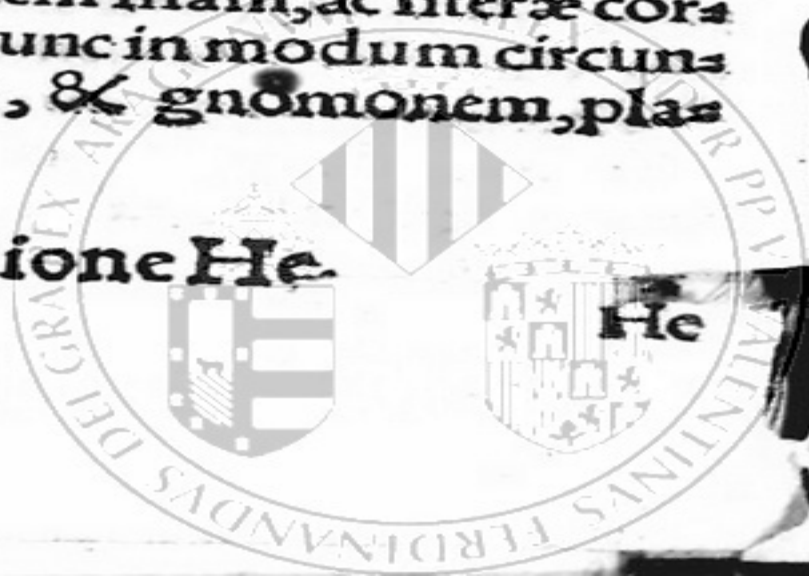

Daleth ex beth, inferiori resecta linea, componitur, quidam superiori (quemad-

modum & in beth quoque fieri obseruauimus) linea, dextra sui parte statem illam, ac literæ corpus sustentem leuiter hunc in modum circumsoluunt. Literam inuerte, & gnomonem, plasticissime expresseris.

De constitutione He.

DE LITE.

 He ex Daleth componitur, cui
à sinistro columna ceu fulcrū
quoddam, idēq; erectum,
haudquaquam superne super
ric. in unam contingens,
subijcitur. Quem certe mea-
tum, quantumcunq; minimū
etiā, si clausuris, obstruxeris

ūc, pro Hetibi cheth formabitur.

De constitutio- ne Vau.

 Vau à iód, sola lōgitudine atq;
protenfa linea differt.

A sinistra lineam transuersam
eamq; minimam, breuissimāq;
dextrorsum ducito. Deinde si
calamum ad læuam reduxeris,
ibiq; definas in exilem quandā

asperitatem iód depinxisti.

Quod si vero ad imum vsq;, nonnihil arunde
dine obliquata, aut ære dextrorsum incuruato,
lineam traxeris, versus mensuram contingens,
Vau litera confurget.

De constitutione Zdains

C

A ✓ G. SEBAST.

Zdain, superiori trans-
versa, cornuta utrinque
accuspidata, etiam con-
tractiori linea constat,
cui brevis transitum
quoque velut in malleo
manubrium, ne cum vau
commisceri possit, ap-

pingas. Alij in hunc modum, alij vero sic com-
posuerunt.

De constitutione Cheth.

Hic omnino nihil, præter illud
quod supra diximus adiciens
esse putavi, nisi quod Rab-
bi thammus (citante Abraha-
hamo) hanc literam putet esse
gibberosam. Sic enim ille scri-
ptum reliquit,

יש לעשרת שני זיני עם החזרתה וגם
מקל זקורה לצר שמאל

Omnino (inquit) compo-
nenda sunt duo zain cum ex-
tante gibbo, ita tamen ut vir-
gula siue erecta linea à sinistra
literæ parte surrigat in hunc
modum, Verum quancumque id
quoque & Rabi hakiba qui ra-
tionem alphabeti ex professo conscripsit, placuit

DE LITE.

rit, attamen vulgo Salomonis sententia vſu recepta mansit qui בגג הַיִּשְׁרָה bagag haiaſará. i. cum superstrato, siue tectorio, siue tegmine reſto, deringendam hanc litteram, sic voluit, non ſinuolo, aut in obliquam curuitatem flexuoso.

De constitutione Theth:

Theth primum, ex zdain, deinde ex caph, de cuius figura proxime dicam, sed

imperfecto, ferè componitur.

Operam dabis, vt ima parte consolidetur. Præterea ne superne literæ flexum ductum uic, nimis dextrorsum incuruatum, intus agas. Nam ita, cum phe curuato, multam habet hæc figura similitudinem cui zdain adiectum est.

De iód supra dictum est, Attamen coronarum aut punctorum superne exstantium, vide, vt rationem habeas, ne si omnino malus velis esse pictor.

De constitutione Caph:

Caph

Caph plicatum
duabus iudem
lineis, verum
æqualibus atq;

stat, quæ p sub
obliquam, de
xtram versus li
neam, citra an

gularem siue aciem, siue asperi
tatem, combinantur. Inferne
superneq; vbi committuntur,
obtusam literæ figuram reddunt.

Quod si tm extra, qm intra versum est, protra
xeris, talis certe figura resultabit, quæ noibus,
verbisq; caph terminatibus, à priscis adaptata è.

De constitutione Lamed.

Lamed duas i
sefe literas cõ
plectitur vau
& resch, Etem
prius vau cū
duabus cuspi
datis aciebus
pingimus, lō
giori linea, res
cta ad imū des
cendente, à q
rursum p trās

DE LITE.

uersum, recta dextram petimus, quo cum peruen-
tium est, molliter obliquato flexu, non nihil
declinantes, denuo versus sinistram, à tractu de-
stitimus, qui ductus Resch (quæ inter rotundas
tas literas à rabbinis numerat) describit. Quas
q̄ & hoc quidam obseruarunt in imo puncto
Lamed reflexum quendam, eumq̄ modicū esse
qui magis præcedentem q̄ sequentem literam
respiciat.

De constitutione Mem.

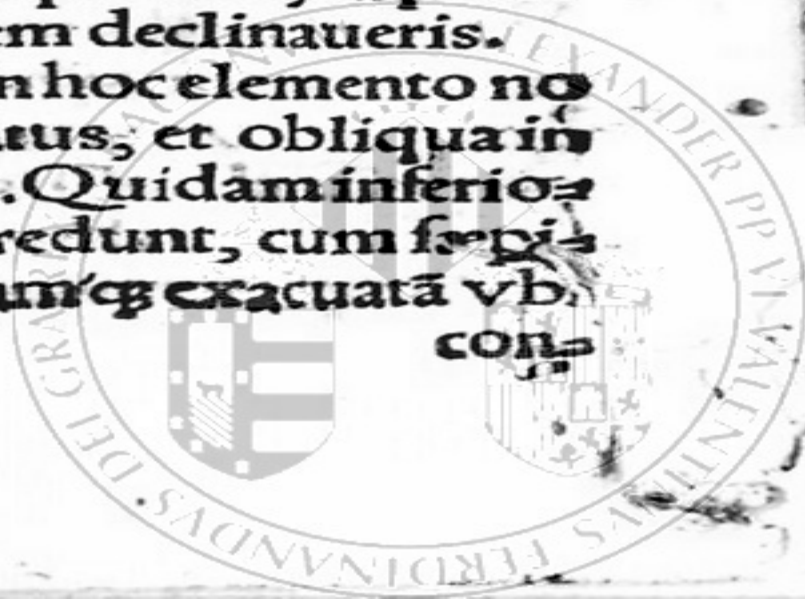

Mem
quod a-
pertum
appella-
uerunt
grāmati-
ci, parti
ex caph

plicato (de quo supra diximus) partim vero ex
vau ad sinistram affixo nascitur, verum ita vt
imam literæ seu basim seu sessionem appellare
velis, nusq̄ contingat. Cuius rei nisi ratio consti-
terit tibi, facillime à vera literæ pictura, ad pere-
grinam aliquam descriptionem declinaueris.
Potissima vero dignoscendi in hoc elemento no-
ta est, in imo lateris sinistri, hiatus, et obliqua in-
tergo siue obtusa rotunditas. Quidam inferior-
em lineam à beth mutuari credunt, cum sepi-
us ad angularem formam eamq̄ exacuata vbi

con-

conferruminatur tendere videatur,

Quia aut finalis erit litera, quatuor omnino huic elemēto accedūt anguli (quod euidentis argumētum esse possit eorū qui nō nihil cū beth affinitatis habere credunt) ~~itaque~~ ~~inter~~ ~~ferens~~, cū subiacēte aut substrata linea cōsolidatur.

De constitutione Nun.

Nun ex Gimel conficies, si nō infractā sed integrā lineā substraueris, amputata quæ in gimel propendere soleat largius, atq; resecta cauda, Præterea & beth q̄q; dextra sui parte, propterea q̄d inferior superiorē lineā aliquāto spacio superet, cōferenda est. Eadē si vltimū in dictione locū occupabit, q̄ta q̄ta est, sese extra versum in imo, vbi curuata fuit explicabit.

De constitutione Zamech.

ZAmech, trāsuersa lineā primū, a sinistra, modicū capiente flexū, in dextrū ducit, vbi lenim nō nihil obliquato, atq; in imū declinante calamo, circularit̄ i gyrū sinistrorsum vñ exiit, circūuerit, donec super nā illā quā principio depinxit lineā, aliquāta cuspidē extantē, contigerit. A

DE LITE.

mem finali, in orbem rotūdata forma discernit.

De constitutione H Haain.

H Haain, vau literā, versus lāe
in parte reflexā
cōtinet, à cuius deīn medio,
vbi arcuato flexu sinuosa ē,
in rectū, zdain excrescit. Caue
bis inter depingendū, ne duo
illi velut ex eodē stipite ramū
literæ bicipitis, hinc inde capi

sa constituentes, superne committantur.

De constitutione Phe.

Phe, ex caph plica
to constituiē, cui à
superiori fastigio
vau, sed inuersū
qd'q; interiora lāe
penitus introspi-
ciat supne colliga-
tū depēdet. Tāetsi

nō pauci Hebræorū doctores, an-
gulari flexu, vndiq; exacutā esse
doceāt, itaq; ppius ad beth, q; ad
caph plicatū accedere. Infernā elementi basim
recta deorsum extrahito, & nascetur ea, quæ
verborū finibus accōmodata est פה פסותה
phe pasuthā, id est, phe in rectum exporrecta.

De

M. G. SEBAST.

**De constitutione
Czade.**

Czade, ~~...~~
parte ductum, & li
neamenta nun imi
tatur, siue longitu
dine, propter dictio
num fines, versum
excedat, siue angu
lis constituta suis,
curuamina recipiat.
nisi quod hic tergum, propter iód,
à dextro, aduersa cuspide immi
nens, cuiusq; velut cedere videt, si
nistrorsum infractum habeat. Pro
inde, ne cum hhain (cui quidem literæ, figuræ
qualitate proximum esse apparet) confundi
possit, iód, non ad infimam literæ calcem, sed il
lic, vbi fracta est, consolidabitur.
Exporrecta, protensaq; largius, inferiori li
nea, quintam, vltimamq; finalem literam, pers
fecte repræsentabit.

**De constitutione
Koph:**

DE. LITE

Koph, primum à læua, acuminato multum literæ fastigio ac vertice, lineam haud ita longam dextrorsum ducito in obliquam flexionem recuruatam & redeuntem. Quam nō nihil intro, dimidium superioris lineæ ad usq; spacium, vt reduxeris, hinc denuo dextram versus ac modico ductu deorsum, terminato. Sed ita vt sinuosis alioqui anfractibus

obliquatæ superficiēi, quæ supra incumbit (quæ admodum & in He quoque expressum vides) lineam omnino in rectum extractam, quæ q̄ versus limitibus ob longitudinem cohiberi nequeat, ceu pedamentum quoddā fulcrumue (si tangeret superne) futurum, subtendas.

De constitutione Res.

Res, in nonnullis exemplaribus & ijs quidem, ferē quæ nobis aliquot iam sæculis Bohemia & huius æmula

Germania suppeditarunt (i quibus sane q̄d ad istā

rationem attinet, nō adeo forsitan accurate, germana litterarum pictura seruata est) cum

Daleth, assimilem vndicæ figuram habere videtur. Adeo, vt neq; facile (etiam si linceis plane ac serpentinis oculis perspicias) si quid in vtroque elemento, discrepantiæ linearum sit, ductuumue, vel discernere possis, vel intuerere.

Esset quidem quemamodum & à quibusdã non inepte præcipitur, in Daleth, aliquantulo, eoq; minimo gibbere extans inæqualitas, erecta linea superior, interim Res litera obtusum illum obliquumq;, & cui tumor à tergo eminens ademptus sit, flexum, vndicæ custodiente. Sed cum hæc à nostris, qui veterum exemplaria trãs scribunt hodie, multo omnium negligentissime, scribis plærumq; & indoctis & ineptis, obseruentur negligentius, fit vt non modo huius sacratissimæ linguæ nouis tyronibus, verum etiam & illis quoq;, qui iam annis plurimis hebraicantur, ista siue affinitas, siue æqualitas, siue potius literarum confusio, negotium faceffit, atq; id quidem satis cum periculo.

Quamobrem singulos porrò moneo, huius sermonis candidatos, nisi prorsus & operam & impensam perdere malint, vt ea sibi primum exemplaria deligant, quæ quantum fieri possit discriminatas literas habeant, quæq; ad veterum præcepta (qui de his rebus cogitationes suas chartis mandarunt) quam proxime accedant. Qualia sunt quæ superioribus anis, hoc nostro sæculo, incomparabilis ille typographorum

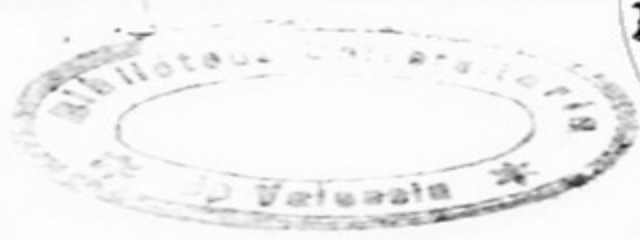
Διοφύλακος Daniel Bombergius, non latine modo, verum & hebraice quoque insigniter eruditus, exhibuit orbi christiano, nitidissimis sanè immaculatissimisque transcritis characteribus. Tametsi Constantinopolitanus ille typus, quo mihi ante annos aliquot grammaticum exemplar, cui לְשׁוֹן לְמַרְרִים epigraphe, Rabbi quidam eruditus descriptum ostendit, non omnino malus mihi visus est, propterea quod in eo linearum ductus, seu columnarum, & suis in locis hemicycliorum quoque flexus, mirifice distinctos, non sit operosum animaduvertere.

Cum itaque non minimum, quo discentium ingenia iuuari possint, in approbato libro, ad probam iuxta picturam expresso, situm sit, paulo diligentius, tum etiam circumspectius, eos agere velim hodie, qui passim hebræa docent, ut non ita quemuis statim librum arripiant, sed eum tantum qui immaculatissimus sit, cum delectu quoque pueris commendent. Nam ut facile ab hoc studij genere inconsueto, teneriores incipientium animi absterrentur, ita vel maxime figurarum, & literarum incōcinna pictura, & lectionis asperitate, prorsus auertuntur, sed ad institutum.

Res igitur à Daleth, ut ex supradictis fit manifestum, plurimum differre debet. Tametsi

D

prins

principio, non omnino dissimilem vtraque tractum, sequi videatur, ac filum,, verumtamen si dextrum vtriusque literæ latus poenitus introspectas, vbi deorsum inueniuntur, modo omnium diuersissimo constitutas esse deprænenas. Si quidem Daleth cum eo, quod ab imo erecta linea, superiorem literæ trabem aliquanto dextrorsum protractiorem, magisque extantem habeat, etiam acuta cuspidem, qua velut transfixa coit, superne nonnihil exasperatur. Quãobrem vt vno ductu literam describas, prorsus fieri nõ potest.

Atqui Res cum nullam vsque eminentem vel tumorem, vel asperitatem hoc latere contineat, vno tractu, à capitis fastigio, ad imum vsque calcem perducitur, adhibito quodam molli & circulari flexu, qui citra inæqualitatem existentem, deorsum obliquatur.

Præterea vbi ad iustam figuræ quantitatem litera deorsum ducitur, obseruarunt quidam, lento, & quod non statim appareat curuamine (quemadmodum & in amplissimorum circulatorum dissolutis partibus videre est) pendentem lineam, nonnihil esse inflectendam.

Cum interim Daleth ex superna ac laterali, lineis rectis per rectum angulum contignatis, gnomonis instar, constare videatur. Et, vt semel finiam, vt Daleth literæ Beth constitutione & lineamenta sequitur, sic Res, imò pede reuulso, ex Caph oblique rotundata litera consurgit.

DE LITE.
De constitutio-
ne Sin:

Sin, Elemētum vau ad
læuam reductum largi
us (quemadmodum in
Hain commonstratum
est tibi) cum Zdain illic
vbi definit, ima corpo-
ris sui parte conuincit,
multo hinc inde inter-

uallo, ad lineam rectam vtriusq; literæ capitibus
in rectum leuatis. Inter quæ oblonga ve-
rumtamen subtiliori cauda, iód interiectum

Et donec angulum il-
lum quem vtriusq; ele-
menti conglutinatio fa-
cit contingat, porrectū,
collocatur. Quibusdā
intermediam literæ par-
tem, vau, quibusdam
Zdain, alijs vero iód in-
uersum esse placuit.

De constitutione lite-
ræ Thau:

D

iiij

Thau

Thau, à Res, cum qua princi-
pio, Nun plicatum, i vnam
corporis soliditatem coales-

modum & illi quoque vi-
sum est, qui librum Hazó-
har scripsisse dicit, Simhon
ben iochai. Neq; prorsus vl-
lam cum Phe finali vel affi-

nitatem vel similitudinem habet. Si tantum hoc
caues, ne carminis septa, protracta magnitudi-
ne excedat, attamen supernum literæ tectum ali-
quanta prominentia exuberans, cum sinistro
subiecto fulcro, vnitum, consolidetur. Tametsi
et ab alijs quibusdam Rabbinis, nō inter rotun-
datas literas, sed inter eas, quæ & angulis, &
cornibus, exasperantur, collocetur. Quorum
sententia si est vera, non Res, circulariter obli-
quatae literæ structuram, sed multo potius Da-
leth exasperatam corōide figuram, sequetur.

Et hæc quidem hætenus, de scriptura cui ab
Assyriorum prouincia, cognomentum veteres
indiderunt, pro fide nostra, quantum & doctis-
simorum virorum vsu, & obseruatione quoq;
non modica, nobis comparatum est, recensui-
mus. Nunc autem & eam quæ ex illa defluxit
pingendi rationem, quamq; vernaculam supra-
scripturam appellauimus, subiungam, vt vel
ita demum commode iudicare p-

mōdo

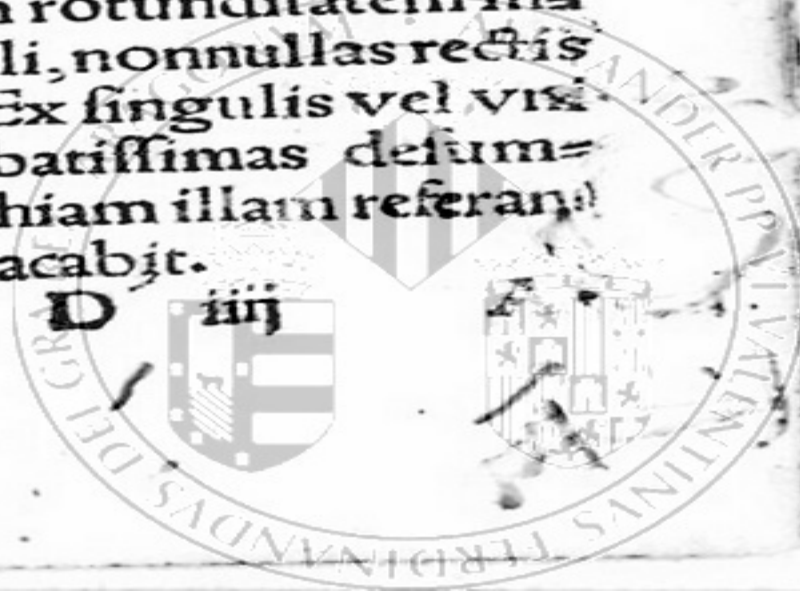
DE LITE.

modo non ineptus spectator, aut iudex futurus est, quantum à superiori, longo temporis intervallo, pro cuiusq; ferè libidine describentis, in peregrinum tractum devenerit.

Cæterum, quanquam tamen quæ & in hoc genere simplicissima depræhenditur, cum assyrica ad amussim haud per omnia quadret, Attamen ferè præcipuis lineis, ductibus, curvaminibus, obliquitatibus, nō plane discrepare videt.

Proinde singularum provinciæ, aut regionum in quibus Iudæi degunt, singulas picturas ad animi iudicium, si reuocaueris, ad prius illud, quod etiam **המורה בעת** id est, quadratū appellant, conferens. Quam tum deniq; propius, ad præscripta depingendi præcepta accedere comperies, hæc erit scriptura omnium optima probatissimaq; siue illam Hispani suam, siue illam Germani sibi vendicare præsumant. Quod si omnino huiusmodi alphabetum è provincia totum, integrumq; desumi non possit, cum non omnia quæ sibi in hoc abcdario Germani permittunt, proba sint, & apud Hispanos quoq; desyderentur quædam. Vt enim quædam omnino literas, ad obliquam rotunditatem incurvant isti licentius, ita & illi, nonnullas rectis angulis exasperant liberius. Ex singulis vel uersis, singulas, easq; probatissimas desumpsisse literas, quæ orthographiam illam referant genuinam omni crimine vacabit.

D iij

Ad præsentem igitur patriam scripturam (quæ
subiecta est) oculos deflecte

Alphabetum, quod ~~in~~ posterit, quoties vel epistolam scripturæ
est, vel ex alio quippiam annotabit.

כ ט ח ז ו ה ד ג ב א

ק ע פ ע ס נ מ ל } כ

ץ ף ן ׁ ׂ ׃ ׄ ׅ ׆ ׇ ׈

ת ע ד ת ש ה ה ה י ת ר ר י

Timor Domini, principium sapientiæ;

De literarum consonantium, pœnes
quinq; oris instrumenta diuisione, Ex
qua cuiusq; elementi potestas, facile de-
prehendi possit.

Caput sextum.

DE LITE.

Author ille, qui librum de creatione cabalisticum conscripsit (quem Abrahamum patriarcham illum) virtute commendabilis liber esset, plurimi asseuerant) vniuersam oris plagam, diligentissime contemplatus tradidit, quinque præcipuas esse partes, quæ ad formandas cum discrimine litteras, reddendis vocibus aptas, essent necessariae, nimirum guttur, palatum, linguam, dentes, & labia. His etenim, ceu adhibitis instrumentis, voces alioqui confusiores, appositis literis, & discriminarî melius, & perpoliri.

Literarum igitur aliæ gutturis, aliæ palati, aliæ linguæ, quædam dentium, quædam vero labiorum esse dicuntur.

Quod sane præceptum vetus, quia literarum consonantium, quas exprimere statuisti, sit *λίθος ἑρακλεία* quemadmodum dici solet, & regula, quæ indicet, qua oris parte, quo habitu nisû ue, quouue litera quæque instrumento, potissimum opus habeat. Etiam post hunc primi illi & antiquissimi grammatici, religiose conseruauerunt, arbitantes natiuam illam, & priscam alioqui literarum virtutem, nullo modo vel depræhendi, aut si depræhenderetur, custodiri posse.

De literis gutturalibus.

D

V

Pris

Primum itaq; in hac sese literarum secti-
one, gutturales offerunt, quæ cum ab
alijs proferendi instrumentis, p̄terq̄ a
solo gutturo nihil adminiculi ferè ac-
cipiant, vocalibus certe ex arteria pro-
deuntibus, proxima esse comperiuntur.

Quamobrem cum primæ, atq; præcipuæ
sint, quæ exeuntes excipiant voces, de ipsis com-
modissime prius, tractabitur. Atqui, cum non
omnes æqualiter adspirent, sed alia, sit alia spiri-
tosior. De his quæ sunt exiliores, necnon in ad-
flando subtiliores, principio dicendum est.

De potestate Aleph.

N Aleph è gutture lenissime spirat, vsq; adeo,
vt afflatum quo vocale punctum ex oris spe-
cū producit, vix queas agnoscere. Ore tantum
adaperto, immota lingua, cum vocali, blādissi-
me exit. Similem autem cum neq; literam, neq;
aspirandi notam, habeat latinus sermo, in illis
syllabarum connexionibus, quæ aleph requi-
runt, simplices nudasq; tantum vocales adcri-
bit. Græci vero, qui rerum inuentione foelicio-
res sunt, quibusq; nihil nō succedit optime, per
ϰ̄, hoc est, per tenuem spiritum, exprimere cō-
sueuerunt.

Aleph ergo prima Hebræorum litera, cum
quibuscunq; punctis vocalibus connectetur,
aspirandi notam, eamq; subtilissimam leuissi-
mamq; duntaxat, valebit. Quæ poster & in
prin

DE LITE.

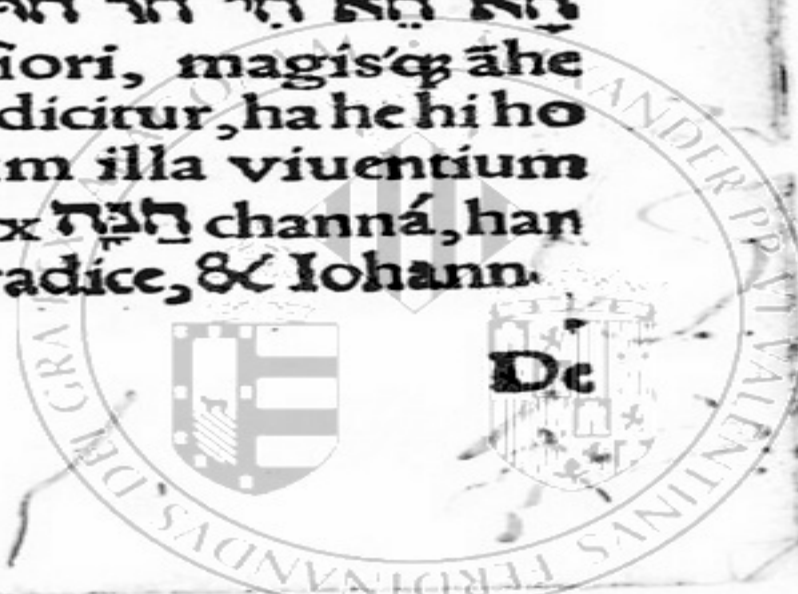
principio nostri libelli, in ordine potestatum,
pro aleph, nullam omnino literam, sed exilio-
ris spiritus signum duntaxat, vndecumq; haberi
potuit, a

~~...~~ אבֿרָהָם Abraham, אֵבֿרָהָם
He.

H Si linguæ radicem, circum epiglottida nō
nihil inter aspirandum moueas blandiuscule ac
leniter, audietur spiritus aliquanto priori densi-
or, qualis ferè ex latinorū adflādi nota, quādo
subtilius enūciat, p̄cipit̄ vt אֵ הֵ הֵ הֵ הֵ ha
he hi ho אֵבֿל אֵבֿל Hébel, Hábel, Kaini frater
quem nostri leui spiritu Abelem nominant.

Cheth.

Cheth, litera ventosa (ita enim omnes guttu-
rales appellare possumus) aliquanto grauius,
quam superiores, vocibus vbi exeunt inspirat,
Nimirum paulo magis ad gulam icuruata, ac
intus adacta lingua. Quidam vt Hispani omnes,
& qui Italiam inhabitant Iudæi, densitatis gra-
tia per χ. Quidam vero vt Germani nostri per
h sed magis anhelū efferūt, vt אֵ חֵ חֵ חֵ חֵ
cha che chí cho chu, aut h densiori, magisq; ahe-
lāte, q̄ hodie à quibusdam edicitur, ha he hi ho
hu אֵ חֵ חֵ hauá chauá, omnium illa viuientium
mater primí hominis coniunx אֵ חֵ חֵ channá, han-
ná, Samuelis mater, à cuius radice, & Iohann.

De potestate Chhain.

Quod si vltterius linguā postremam, in partem gutturis remotiorem promoueas, quam **בית הבליעת** *bet ha-ba-licia*, id est, curculationem, aut deuorandi aut deglutienti-
cum appellant. Propemodum vocis, strangulatione quadā obstructo meatu, sonabis omniū maxime ventosum elementum chhaain. Cuius etiam literæ difficultatem & Græci obseruantes. Vtcunq; virtutem ipsius, per γ , quod simili ferè modo æditur, exprimere conati sunt. Tametsi magis, coelum palati superius, hæc litera pulset blandius, hhain interim vel imum gulae barathrum occupante, plurimoq; vento (quem à pulmone concepit) in gyrum acto, vocis meatum penè constringente.

Proinde vt facilius literæ præsentis, naturā assequeris (siquidem non omnino scripto percipi possit commode) tantū nobis docendi gratia permisimus, vt per h h geminum vtcunq; expressam adscriberemus. Exempla sunt, **ע ע ע ע ע ע** hha hhe hhi hho hhu, vt **חמורה** hhamorá vel chhaamorá **רחמה** Rahma, vel Rachhmá **חזה** hhaza chhaaza quæ nomina interpres per γ γ γ γ γ γ & gazan enun-
ciauerunt. Ab auibus adeoq; crocitantibus cor-
dis, dum raucum quiddam in extremo guttu-
re (forsitan pituita laborantes) circumuol-

DE LITE.

uunt, quam ab homine, potius perdiscere phas
erit. Hunc igitur in spiritibus ordinem, quē ad
modū à nobis præscribitur, obseruabis, citra
superstitionem tamen. Nam & interpretes pro
cuiusq; linguæ vel proprietate vel natura, pas-
sima multa confundunt. Sæpius Aleph per aspī-
ratam grauem Cheth per E leue, vt pro Abrahā
Habraham, pro Chauā Eua, pro Noach Noé,
pro Chanoch Enoch enunciantes.

Ventosarum siue gutturalium igitur li-
terarum, hic est ordo.

א ב ג ד	Aleph	א	lenissime.
	He	ה	subtilius.
	Cheth	ח, h	densius.
	Hhain	חח, hh	omnium grauissis- sime densissimeq; expirat.

De literis Palati, יבבא

Literæ palati, quod linguæ vibramine, in pa-
latū superius acto propellantur, sunt cognomis
natae. Equarum numero prima est ghimel.

Ghimel.

G Ghimel, leniter reducta introrsum lingua,
superius palatū verberādo exit, vt g latinū ante
vocales a o & u. Exēpla sunt, גא גה גו גא גה גו
ga ghe ghi go gou, גמליאל Gamaliel, Retri-
buit persoluit mihi dominus.

Iód I consonans:

Iod

Iód leuiori atq; molliori flatu, q̄ gimel, circa medium palati concauum, eodem propemodū oris habitu, spirando promitur. Caue cum gimel, inter sonandum permisceas, quemadmodum in illa, ne cum hac litera conuicias. Quod quidem facile fieri potest, quoties aut cum reck, aut cum zere, similiq; puncto connectitur. Exempla sunt, יַעֲקֹב Iahhacób, יִשְׂרָאֵל Iisraél cum prima consona יְהוּדָה Iuhudá.

Caph, C, & Ch.

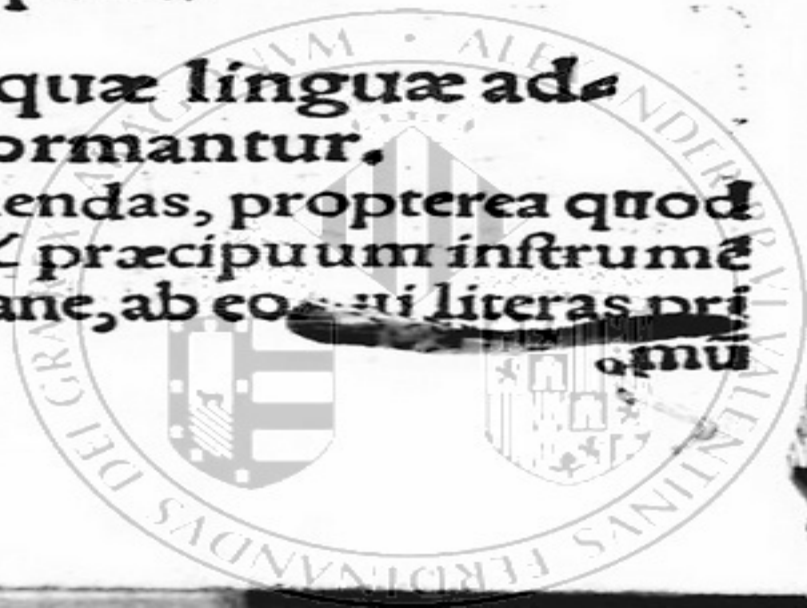
Quod si palati medium plurimo flatu, intus acta lingua quatiet, vtrinq; ad molares surgens Caph exprimetur, vt בְּרֵמֶל Carmél Charmél: בֵּי בֵּי בֵּי בֵּי בֵּי cha ca che chi co cu.

Koph.

K Koph aliquanto subtilius, lingua hinc atq; hinc molaribus illisa, à palati conuexo valide eijcitur, valebit k, vt קִיקַיִן Kikkaión Ionæ, q̄ rō, quod hæderam, alij cucurbitam interpretantur. Tametsi inter Hispanos, doctores quidam non indocti, omnino negent quid sit, à nostris hominibus depræhendi posse.

De literis רטלר quæ linguæ ad miniculo formantur.

Ad has literas exprimendas, propterea quod lingua vt potissimum & præcipuum instrumentum, desyderetur, recte sane, ab eo qui literas pri-

DE LITE.

mum in ordines suos digessit. Siue is Abrahamus ille, (de quo diximus) siue Hakiba fuerit, linguæ sunt attributæ. Quam si in eam palati partem, complicando tendas, quæ supernis dentibus proxima est, expedite Lamed pronuncia-
 tis, לָ לÁamma ad quid לָמָּה יָהּ , id est, ad quid, cur obsecro risit Zara &c. valet L.

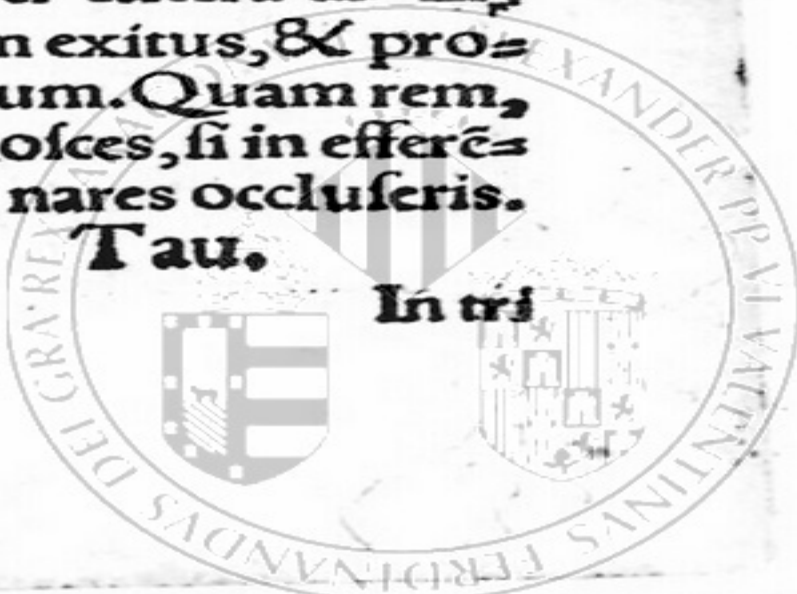
Nun.

N Porro nun, lingua in palati conuexum recte protrusa, tinniendo, partim per nasum, partim per oris rictum, elabente spiritu prorumpit. Exempla sunt נָ Na, temporis aduerbiū, nunc significans, vel deprecantis particula & obsecrantis, teste Rabbi David Kimhi, in radicibus vt נָא הוֹשִׁיעַ הוֹשִׁיעַ ná, serua nunc, serua quæso, iuuua nunc, obsecro. Idem valet & נָנָא obsecro. Quod autem & nares, hæc litera, in exitu suo requirat, his ferè verbis, Rabbi Mose Kimhi in Mahalách attestatur, נִשְׁמַח אֲרוּחֹת מִתֶּם עוֹר הַחוּבּוּ מוֹדָעִים מִן הָאֵר וְסִימוֹן מִן הַתַּסֵּם בְּסִגְרֵת הַחֹטֵם הַתַּרְעָה שָׂבוּ מוֹדָעִים

Duo (inquit symbolo מִן) inter cætera alphabeti elementa sunt, quorum exitus, & prolatio, à naso capiunt adminiculum. Quam rem, cum demum sic se habere cognosces, si in efferendo, modicum adpressa manu, nares occluseris.

Daleth. Theth, Tau.

In tri

In tribus sequentibus, eundem, (commodo inter spiritus, ordine seruato) propemodum oris habitum tenemus. Nam Daleth ad supernos infernosque simul dentes, quos interim extrema sui parte superius, reuiter pulsa, linguam, velut a palato, parumper obliquatam exerit. Sonus D Latinis respondet.

Theth vero, ad eam gingiuarum partem, ubi dentibus supernis origo est, sublimatam, largiori spiritu linguam propellit. Consimili modo, ut Græcis θ, sonat, apud utrosque, & nomen & enunciandi potestatem, custodiens. Huius elementi vim, Germani, (quos superiores vocant) sæpius quam pro necessitate vel decore, liberalius aspirant, quoties aut tityrum thityrum aut protea prothea dicunt.

Tau ut T latinum, exilius omnino subtiliusque, (adempta quantum quidem litera ferre possit venti portione) egreditur, & inter gelatinos dentes, quibus utrinque linguam admouemus, leniter exit. Euitata prorsum, quæ in Daleth fuerat pronunciandi mollicie, quemadmodum ex infra positis exemplis cognosces דבורה daboráh דברי דינה dina דברי הימים dibré haiaim, id est res aut negocia temporum, quo nomine chronicum libri (qui res gestas, regum populi Iudaici continent) inscripti sunt. In quibus Daleth, siue D, mollius, & inter utrasque media quodam modo prolatum, percipis טלית Thélem,

Qui

DE. LITE

ciuitatis nomen, quæ Iudah forte contigerat
 יְהוֹשָׁפָט Iohosphath, Iosphath, טֹטֹפֹת
 thothaph, thothaphoth, lamina frontalis, siue te-
 nuis membræcula, in qua Iudæi, decem præce-
 & alia sacra quædam verba scribebant, à
 ראבד amero multitudinis, ab alligando,
 תְּפִילִי תְּפִילִי quasi alligamina, seu appendices, ab
 euangelistis, phylacteria, dicta sunt. Hæc enim
 frontibus ob magnarum, sanctarumq; rerum
 memoriam conseruandam, pietatis ergò, inter
 vtrunque oculum alligabant. Hic litera
 תֶּתֶת Theth, flatu inspiratam plurimo, cognoscis
 תֶּתֶת Tópheth locus haud ita procul à
 Hierosolymorum mœnibus situs, cadaueri-
 bus alijsq; sordibus destinatus. Post autem, ad
 גִּהֶנָּה cruciatum, translatum vocabulum est,
 תּוֹמִים Toomim, Gemini, Gemelli, à qua vo-
 ce Thomas, qui aliàs dydimus dictus est, dedu-
 citur. Hic T, omni prorsum spiritu, & crassitu-
 dine vacuum animaduertis. Tametsi & alicu-
 bi Theth naturam, nempe quando Raphé graua-
 bitur, imitetur. Quamobrem haud recte faciunt,
 qui cum S (quãdo aspirata est) sibilando permi-
 scent. Ab illis namq; veteris seculi prudētibus,
 non inter dentales literas, quæ solæ sibilant, sed
 in earum numero, quæ linguæ formantur in
 strumento, collocata est.

De literis dentium.

זשזי

Dost eum oris habitū, quem nobis gutturales, palati, & linguæ quoque literæ describunt, is certe proximus esse videbatur, quod nique & labia, certa quadam ratione vel adducta vel diducta, (intus concepto spiritu) referre solent. Nisi singulari cura, acrique studio, à maioribus obseruatum esset, etiam à dentibus, præcipue Gelasinis (qui primum in oris vallo obtinent locum) strepitū, aut sibilum potius admirabili naturæ opificio formari. Quamobrè (nisi ordinem quem natura indidit inuertere malimus) post prædictas literas. Primum utique locū sibi iure vèdicant dentales, quæ symbolicōs dictione זשזי Zassaraz, significant. Porrò cum sibilent omnes, aut perstrepan, veruntamè inæqualiter, quemadmodum & supradictæ. Iuxta crassum & tenue, Blæsum & molle discrimina buntur.

Zdain Zd.

Principio Zdain, dentibus supernis, inhærente lingua, blæsum quiddam, ac balbum exhibet, æque ac si S quidè mollius, attamè cum D, (propter linguæ, ponè dentes superiores allisionem) efferas simul. In quas certè literas Græci Dorica dialecto, suū Z, nonnunquā resoluunt.

— qd

Sin S Sc.

Linguam vero tuam si attemperaueris eum ad modum, vt dentibus infernis sit propinquior, non nihil attamen pone superiores obliquato, vel surrecto potius vertice, Sin crasso validoq; sibilo, inter dentium pharyngis acriter excurreret, vt S latinum ש ש ש ש נ ש נ ש sa, se, si, so, su, Quidam Hebræorum magistri corroborandi strepitus, sibiliq; gratia C, quidam vt nostri Germani, etiam & ch in exitu literæ, solent annectere, vt ש ב ש שabbáth, scabbáth, schabbáth, ר ש נ Resith quod rectius est, deinde re scith, mox etiam reschith principium, dicentes.

Obseruabis autem diligenter, sub hac equidem efferendi potestate, literam perpetuo dextra sui parte superne, exiguo quodam insigniri puncto, ad discrimen sin samól, id est, sinistra elementi coronide signati. Quod aliquanto mollius propemodum Zamech consimile, enunciat, vt ש ש נ ש za, ze, zi, &c.

Cæterum, & hoc propter Ephratæos (vt apparet) א ש ר ה מ ג מ ג מ י ב א ר ת ה ש י ו id est, qui ipsum aliquando, q̄ par esset, blesius (vt insignis ille bibliorum scholiastes, Rabbi David Kimchi cōmeminit) pronunciarūt, à grammaticis, Zin zibóleth, appellatum est. Altero de quo supra, Sin Sibóleth, nomenclaturam accipiente.

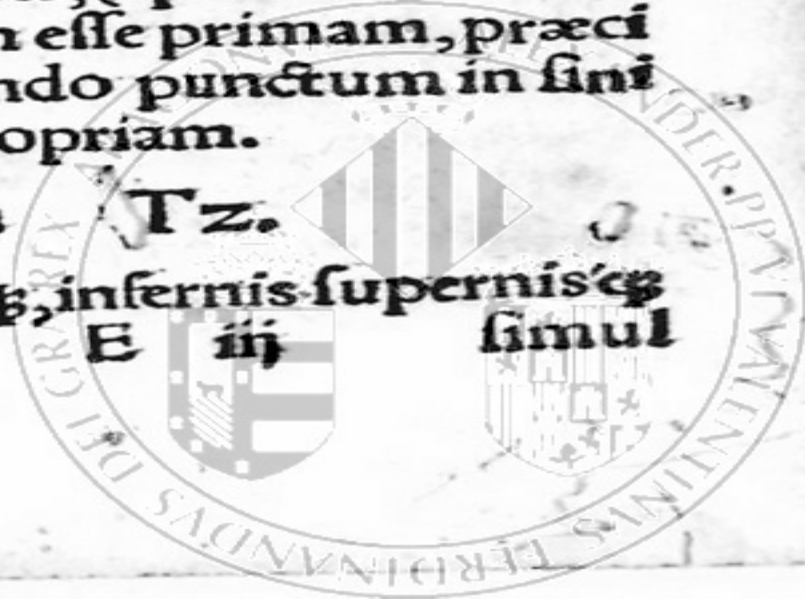
DE LITE.

Enimuero cum hoc (Sin dextrum dicere vo-
lo) sibilum, flatumq; suum, per medium denti-
um vallum actum, propelleret acrius, densius
quiddam illi, pro patriæ vitio, sonoq; & mol-
li reddiderunt, quemadmodum ex Iudicum
hyst. xij. cognosci potest. Nam cum à
Gilhadinis militibus, (quibuscum huic popu-
lo bellum erat) vndiq; Iordanis ripa, vadumq;
obsiderentur, qui tum ex Bethlechemitis forsità
ab infesto exercitu caperentur, Sin sibóleth ex-
plorandi gratia dicere coacti sunt, vbi quotq;
natione Ephraim essent, omnes, pro Sibóleth,
blæsum illud zibóleth, reddiderunt. Vnica lites-
ra duntaxat, & sese, & vitam suam, hostibus
prodentes. Neq; id equidem mirum videri cui-
q; debeat, cum & hodie non prouincia tantum
à prouincia, aut regnum à regno, differre sonis
dignoscatur, quin imo & singulæ ferè ciuitates,
(quarum vnaquæq; & à coelo cui subiacet, vel
ab aëre quo circumfunditur, proprium quiddã
atq; suum, accipere videtur) inter sese, vel maxi-
mo loquendi discrimine, varient.

Ex quibus patet, Sin literæ, (quam Sibóleth
posterius dixerunt) potestatem esse primam, præci-
puamq;, alteram vero quando punctum in fini-
stra corona habet, esse impropriam.

Tzade Ts Tz.

In Tz: , linguã vtrinq;, infernis supernisq;
E in simul

simul dentibus, valide apprimentes, crassum
 quendā, seu tenuem potius linguæ nisum, sibi-
 lo cōiungimus, haud secus, quam si primū T,
 vel (vt alijs placet) C, intra oris rictū, qđ vel in
 Zamech, vel in Sin, sibóleth finiat, vtcunq; p-
 formare studeas. Exēpla sunt, תְּסָא, תְּסָע, תְּסָי, תְּסָו &c. vel תְּסָא, תְּסָע, תְּסָי, תְּסָו, תְּסָי, vt
 תְּסָא צַדִּיקִים, צַדִּיקִים, יוֹשְׁטִים, יוֹשְׁטִים, יוֹשְׁטִים, יוֹשְׁטִים, יוֹשְׁטִים.

Nec hic quisq; aut parum propicius, aut ini-
 quior, de me iudex opinet, cui nō omnia hæc no-
 stra forsitan placebunt, quasi cuiq; in efferendis
 hebræarū elementis, abhominandæ, ac detestan-
 dæ semper om̄ibus in literis, superstitionis, au-
 thor esse velim aut cupiā. Cum nec ab illis qđ,
 qui biblia primū in Græcū, mox neq; ab illis qđ
 in latinum sermonē transfuderunt, ad amussim
 ista seruari omnia, non modo sit manifestum ve-
 rum etiam quouis sole clarius. Si quidem omnē
 istam enunciandi varietatē, per duo elementa si-
 bilandi duntaxat, Z et S, pronunciauerūt. Quæ
 quidem vt dicuntur ita fortassis & vera esse
 possint, quæ nec animus est refellere, sed cum in
 eam rerum tenuitatem descendere debeat, quis
 quis docendi munus susceperit vsurpaueritue,
 vt & minima quæc; frustillarim (& vt sic di-
 cam) punctim ac cæsim, excutiat singula, quæ
 aliās prætermis; i, rudia discentium ingenia,
 vel turbare, vel remorari possint. Haud equi-
 dem mihi, aut ineptum esse putauit, aut il-
 laudas

DE LITE.

laudabile. Si quid vspiam dictum, scriptum
ue, quod incipientium animos, his in studijs iu-
uare possit, pro mea fide atque industria, huc ad-
scribere, vel recensere decreuero. Sed pergam.

Res R.

Res, uelut in ictibus crebrioribusq; ac didu-
ctis labijs, superius palatum, vibrante lingua,
ad canis similitudinem dentibus renudatis, pro
voce fragrorem reddit. Quamobrem cum & à
canibus rixantibus, literæ sonum, propemo-
dum quis possit discere Latini non inepte Cas-
sianâ literam appellauerunt. Cuius sanè ele-
menti naturam Galilæi, qui circa Tyberiadem
habitant, multo quàm nos foelicius expressiùs-
que sonare dicuntur. Nam, tam etsi à Gramma-
ticis vt plurimum inter extenuatas literas, ac de-
bilitatas collocari soleat. Attamen, quoties vel
dictionum principia occupat, vel ante sese
proxime literas **משה רב לב** accipit, mascu-
lo quodam robore, corroboratam isti pronun-
tiant, vt in Commentario Kimhico Elias an-
notauit.

Reliquis vero in locis vbicunque intra dicti-
onum contextum locetur vel etiam vocabulo-
rum fines claudat, exilis erit, & quemadmodum
Grammatici loquuntur, **רפה** raphabitur.

De literis labia-
libus.

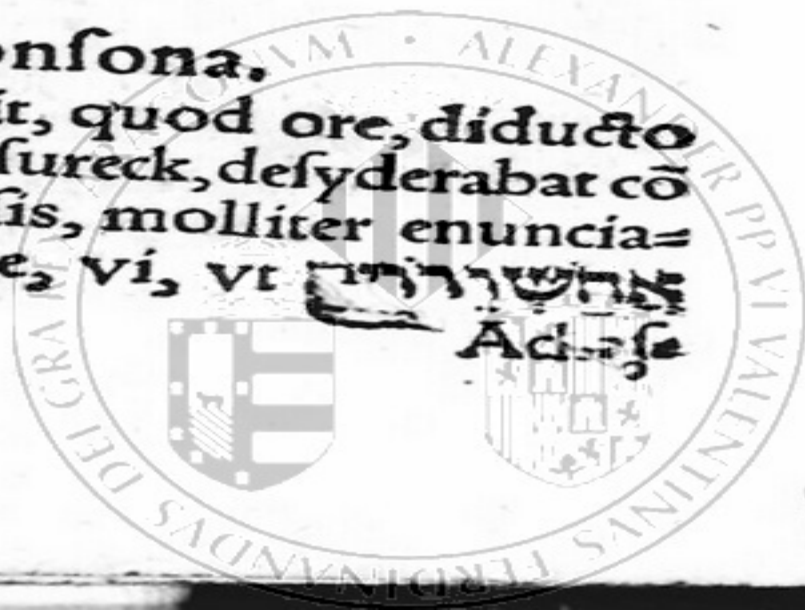
Postremo cum & labia, ad nonnullarum vocum habitudines, non modo discriminandas, sed exprimendas etiam, mire faciant, quasdam illius symbolo בומה quæ ארתיות id est, id est, labiorū literæ dictæ sunt, attribuerunt.

Beth B.

Beth, molli, nec non suavi, labiorum congressu, ceu collectis buccis efflare quidpiam, ceu attractis leniter, alteri osculum præbere velis, pronunciamus, vt b latinum, vt בא בי בו ba, be, bi, bo, אבי Pater meus. Tametsi & alibi nimirum quando רפוייה Raphuia, id est, R virgulam raphe nonnihil commollita est (vt quibusdam placet) ad Græcorum β ut profertur hodie, parumper deflectatur, vbi quidam ad β leniunt, alij vero in u consonantem literam commutant.

Vau u consona.

Vau, u consonam facit, quod ore, diducto labijsq, ab ea, quam vau sureck, desiderabat cōtracta rotunditate, dispassis, molliter enunciamus, vt בא בא וי va, ve, vi, vt אהשורית Adese

DE LITE.

Achafueros Persarum rex דָּוִד David. Intra
 lum autem vbi dagges intra sese recipiet fortis-
 s alicq̄to labia comprimet, ceu supernis dentis
 us, inferius labium (leniter tamē exeunte spiri-
 tū ordicemus. Nonnunq̄ propter tenuitatem
 suam, mmutatur, aut prorsum elidi-
 tur ab interpretibus, vt אַרְרָרִי אֶמֶלָה ἀράδιον. Sæpissime vero & in β commutat̄, pro-
 pter eam quam habet cum superiori proximā,
 vel communem labiorum, in reddenda voce,
 applicationem.

Mem M.

Mem, litera mutuo labiorum compressu,
 sed magis introrsum acto, ἐν τῇ προσομίᾳ molliter
 sonabit, intra oris specum remugiens, per nares
 principio, vocis euolante spiritu. Exempla sunt
 מַלְכִישֶׁדֶךְ ma, me, mi, mo, מַמְרֵ מַמְרֵ
 Malchisédech, mamré.

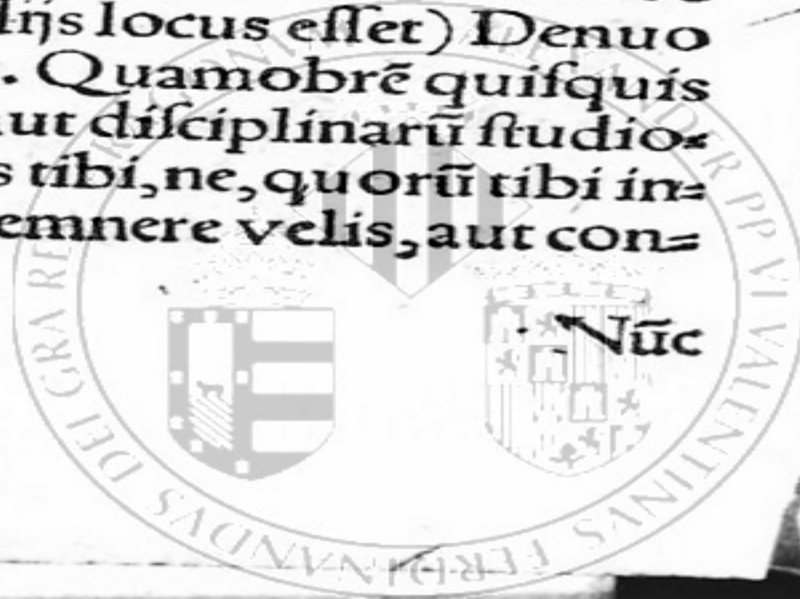
Pe P̄, & Ph:

In hoc literarum ordine, vt plane primoribus
 quod aiunt labris P conficitur, ita & validis-
 sime inter labiales sonatur. Compressis labijs
 extremis, intus incuruato rictu æditur, vt p, lati-
 num. Interdum autem & longiori spiritu, aus-
 eta litera ad aspiratum φ componitur, vt פֶּרַעַה
 Parrrho פֶּרַס Paraz Persarū regio, פֶּרַה Ph-
 rath, Euphrates.

A V G. S E B A S T.

Et ista quidē haecenus, de literis, ipsarumque virtute dicta sint. Quarū tum demū exacte factis potestas cognoscerēt, si huc omnē nostrū conatum, huc vires et nervos intendamus, ne pronūciando, inter sese elementorū ordines aut cōmittentur, aut permisceantur. Ita ut [REDACTED] turis sunt, nulla vnq̄ ratione, ad parati expiramina, vel quæ linguæ sunt attributa, ad dentium sibi-los, abusu & incogitantia deflectant. Nam quo minus in literis ista fieret confusio. Omnis huc, quæ à veteribus in distinguendo, diligentia adhibita est, pertinet. Etenim cū gutturi, suos quosdam n̄ditus, linguæ suos n̄sus, dentibus sibi-los, & labijs q̄q̄, certam quandā gesticulationē, à natura attributam esse cognoscerēt. His etiam in humano corpore partibus, ceu fidelissimis custodibus, quæ apud omnes hoīes omnibus forculis idem referre possent, literas quæ similem oris habitudinē pronūciādo referrent, cōmitterebant. Ut si forsitan literarū negociū, vel intercidisset prorsum, aut fuisset labefactatū temporum iniuria. Veruntamē ex istis ordinibus, ceu certis quibusdā notis ac signis, literarum vis & natura (quādocunq; studijs locus esset) Denuo et elici, et cognosci posset. Quamobrē quisquis es, quarumcunq; rerum aut disciplinarū studio-sus, ante omnia [REDACTED] rsuadeas tibi, ne, quorū tibi incognita ratio est, aut contemnere velis, aut conuellere. Sed de his satis.

DE LITE.

Nunc ut prædictorum, & specimen quoddam
videas, & fructum aliquem percipias, qua ratione
ex literis, vna cum vocibus, syllabæ connex
stantur & fluant, commonstrabo.

harum constitutione,
seu primæ lectionis
initio.

Caput Septimum.

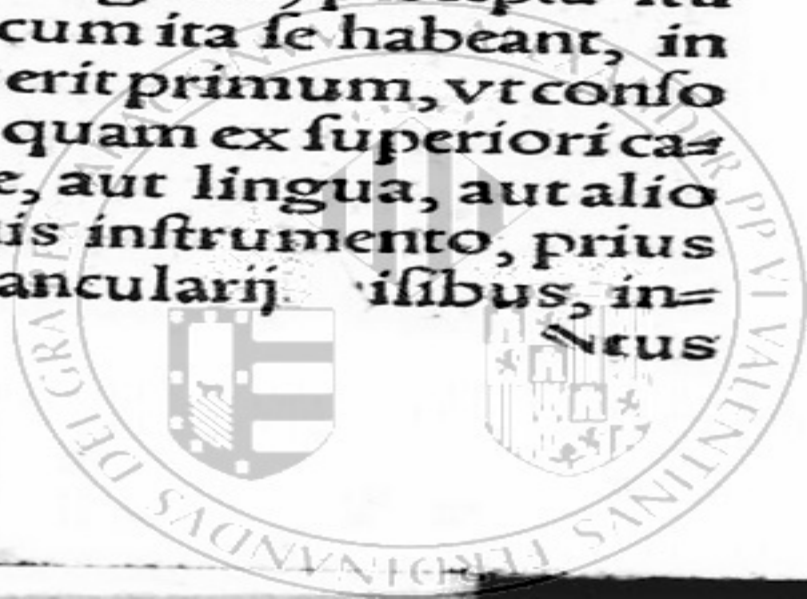
Sed nobis iam paulatim ad lectionem ac-
crescentibus, vtcumque iactis fundamen-
tis, ac præmissa materie, ad ipsam sylla-
barum connexionem, properandum
est. Si tantum illud præmisero, quod Ippis, ac
Iosioribus iam olim notum est. Nimirum He-
bræos, contra cæterarum gentium, populorum
que morem, atque consuetudinem, inuerso &
ob id nobis inconsueto ordine, scilicet, tum legere,
tum scribere. Quapropter, quisquis adhuc le-
ctionis primordia sectatur, is sciat in dextrum
scripturæ, siue carminis latus, sibi oculorum
aciem esse dirigendam. Atque hinc, contra Lati-
norum Græcorumque consuetudinem, sinis-
trorsum, ordine peruerso, ac retrogrado esse
properandum.

A V G. S E B A S T.

Post hæc vero, quod ad lectionis, & constituendarum syllabarum initia pertinet, obseruabis, consonantis signum, (quemadmodum & supra diximus) per se nullam, omnino vocem reddere, sed habitum esse tantum, qui ratiocerta utcumq; mutam literæ præsele-
rat, & expressam oris figuram repræsentet, quicq; eousq; latere debet, quoadusq; vocale punctum accedens (cuius virtute motum accipit) exitum dederit, atq; ad vocem alioqui con-
nitentia ora, reserauerit.

Quamobrem mirum non est, si res ardua adeoq; impossibilis rudioribus esse videatur, citra punctorum vocalium adscriptionem, quicquam constare, aut legi posse, cum mutas solum easq; silentes literas, si quid ad eum modum scriptum sit, compræhendat. Quod etiam neq; alius quisq; cæcurnis in Thalmudicis scripturis versatus Iudæus assequi possit, nisi prius grammaticis adiutus legibus, quæ litera, quæ puncta, qualessue in legendo voces requirat, didicerit, & longo rerum & lectionis usu (qui est optimus in omnibus magister) percepta studia confirmauerit. Quæ cum ita se habeant, in constituenda syllaba, hoc erit primum, ut consonantis literæ potestatem, quam ex superiori capite didicisti, aut gutture, aut lingua, aut alio quopiam pronuntiacionis instrumento, prius ore concipias, & veluti clancularij visibus, in-

tus præformes, atq; hinc demum mox vocalē, infra, supraue literam, aut alio loco adscriptā pronuntiato.

In qua quidem voce, si ex numero maiorum punctorum fuerit, quasi confecto negotio consuetudine ea sit (vt prædictum est) longarum natura, vt. orsim atq; separatim ab insequentium literarum commercio abstractæ connexionem faciant.

Sin breuis erit, quæ sub consonantis figura collocata est, vltra, haud equidem binario contentus, ad sequentem vsq; literam perges, vt triada constituas, cum priori ipsam elementorū præcto, conuinciens. Quæ perpetuo etiam aut Dagges intendendi notam, aut Sava quiescens accipiet, nisi accentus qui ad retardandum vocis exitum, etiam breues occupat, lectionis iustitutum perturbauerit. Quæ quidem omnia vt aliquando clarius pspicias, in vtrisque exempla subiiciā.

De punctis maioribus, quomodo ex ipsis syllabæ constituentur.

Exemplum est. שָׁמַר

Principio **P** quæ cum ex numero fit dentalium literarum, per dentes sibilum faciente lingua compones, mox infra adscriptam vocalem kames, post sonabis. Deinde quia longioris moræ punctum est ab insequentis literæ complexu, libe-

liberum, atque separatum pronuntiabitur.

Cum itaque vocalis longæ, id exigente natura, hic sit consistendum et quiescendum, vocali prima syllaba constituta erit **ו** sa.

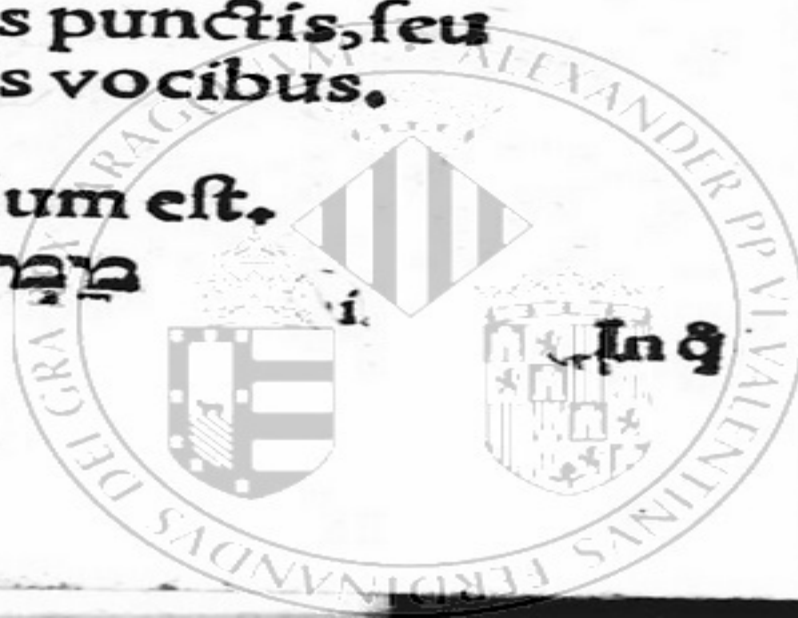
Hinc **ב** labialis litera consequitur, quæ ipso labiorum congressu, intra oris ~~cauitatem~~, collecto spiritu, leniter præmugit. Cui denuo **כ** mez subiectum **ב** syllabam productam, atque absolutam facit. Quæ tametsi à superiori tempore non differat, verumtamen accentus gratia, quem adscriptum habet, aliquanto quàm prior, magis eleuabitur.

Deinde ad Res eundem, quæ non dissimilem oris habitum notat, quâdo vel inter sese concitati, canes rixantur, vel quando nos R literam sonamus. Cum quo quidem elemento, si **ו** au surech, ad sinistrum latus appositum expresseris, **ר** Ru syllaba constituetur. Quare tribus syllabis, quæ ex vocalibus productis fiunt constitutam dictionem, sic totam enunciabis, **שמרה** Samáru, custodiuerunt, seruauerunt.

De minoribus punctis, seu contractis vocibus.

Exemplum est.

ממלכה

DE LITE.

LN quo \aleph labiorū adminiculo fa-
cta litera, cum pathach cōnexa, ma-
quidē faceret, nisi eius naturæ esset
patach, vt proximū etiam à tergo
elementū. pro constituēda syllaba,

Nam cū ex ordine correptarū vocū
fit pathach, int resonantes lras duas, captiua, so-
nare debet. Cui statim à tergo, in cōstringēda &
teu vinculis impedienda lra, ne pterfluat, Sava,
suū quoddā exhibet ministeriū. Quāobrē hic,
vt in alijs breuibus pūctis, $\aleph\aleph$ mem pāthadi,
cū insequēti eiusdē noīs, atq; potestatis elemen-
to, cui saua mutū annexū ē, mam syllabā reddidit,
dissimili prorsus à productis vocibus ratione.

Ad eundē modum ex $\aleph\aleph$ Lamed pātach,
cum vicino elemento, $\aleph\aleph$ lach, conficitur.

Hinc \aleph , linguæ, ponē gelasinos dentes leui
quodā appulsu, intra oris vallum præfigurata,
cum zégol, quod ab insequentis literæ cōtactu,
accentus liberat \aleph Té, exacutū facit. Nam & il-
lud quoq; supra annotatum est, vocales corre-
ptas, tum deniq; à daggés, aut saua, punctis con-
stringentibus, liberari, quoties accentus impe-
rio, præter naturā suā extensæ, protraherentur.

Postremo & \aleph caph finalis, cū adscripto ka-
mez, Cha syllabā efficiens, dictū nē quatuor velus
ti partib; constitutā cōsumat, quā ita simul totā
pnūciabis $\aleph\aleph\aleph\aleph$ malachte na, iperū tuū.

Ex ijs ergo patet productarū imprimis, breui
 ſiſq; vocū, ſingulari cura, habendam eſſe ratio
 nem. Quas equidē niſi perſpectas habeas & qđ
 dicitur, ad vnguē cognoscas, omnino infœli
 citer ne dicam male ſyllabarum ſtructurās &
 conſtitutiones ſectaberis.

Præterea, cum & duarum ꝑ. ꝛcipuo notarū,
 quæ conſonantes ad præcedētia puncta (vt vnā
 ſimul reddant ſyllabam) conſtringāt, haud mul
 to antè meminimus. Nimirum Daggés & ſa
 uā quieſcentis. Hic poteſtatem vtriuſq; atq; offici
 cium (q̄ptum ad iſtam rem pertinet) notabis obi
 ter. Nam de his qđq; dicturi ſumus infra lati
 us.

Daggés igit̄, nota aut ſignū ē, qđ in mediā lite
 rā inſertū, tam validā ipſius poteſtatem reddit,
 vt pro geminato eiꝿdem poteſtatis elemento
 probare poſſit. Quamobrem vt ſyllabam citra
 impedimentum vllum, queas conſtituere, alte
 ram ingeminatæ literæ portionem, ad præcedēs
 punctum, ad eam vero vocalem notam, quæ ſe
 quit̄ alterā, annectes. Cuiꝿ rei exemplum eſto
 קָפָה quod cum intra medium koph, intenden
 dæ vel congeminandæ literæ ſignum acceperit,
 pronunciandum venit, æque ac ſi duobus eiꝿſa
 dem poteſtatis elementis conſtitutum vocabu
 lum eſſet, in quo alterum ad præcedentem, alte
 rum etiam ad ſequentem vocem pertineat, vt
 קָפָה quod cum gemino קָפָה pikkéd pronuncia
 bitur. Quare daggés partim præcedētem vocis
 ſonū

DE. LITE

sonum constringit claudicq; partim etiam & sequentis syllabæ sinistrorsum versus, initiũ au spicatur.

Porro sauà, totum semel elementum, sub signatur, ad p̄missam vocem cõsummādã acpe. cogit, nouam sequente litera cõstituente syllabam, à qua quidem cum separet, quiescens sauà, nihil in eam potestatis neq; iuris exercebit. vt ארצוּ ארזוּ terra siue regio ipsius, מלכי מלכי malchi, rex meus. In quibus אר & מל perfectas planè connexiones faciunt אר צוּ no= uas in vtrisq; syllabas post sauà quiescens exordientibus.

De postremis in dictione literis, quæ nullo vocali puncto insigniuntur, vbi cõnecti debent, quòue referendæ sint. Caput Octauum.

Nimvero, quoniam & illud sæpius accidit, vt in vocabulis postremæ literæ, nullum pr̄sus vocale punctũ adscriptum habeant, perq; facile ab his, qui etiamnum legendi rudiores sunt, dubitari possit: quonam sint vel referendæ vel ordinandæ, aut qui cũ elemẽto puncto ue sint connectendæ. Quandoq; dem ex supr. dictis constat, nullam prorsus consonantem literam, siue quiescere

F

escere siue sonare posse, nisi propria quadam æ
 singulari nota, ceu certo quiescendi sonã diue in
 dicio, id fiat, insignita punctetur.

Quamobrem vt hunc scrupulum etiam è stu
 diosorum animis eximam, ac pro sim vndict
 breuiter communem regulam annotabo.

De literis in dictione vltimæ regulæ.

Omnia litera, quæ in verbis postrema est,
 si nullo pronunciandi puncto consignat, ad il
 lius elemēti vocalem est referēda, quæ proxime
 añcessit, nōnullo tñ inter longas breuesq; obser
 uato discrimine, exēpla sunt, דָבָר דָבָר dabar,
 amar, sermo, verbum, dixit, דִּבְבֵר דִּבְבֵר dibbér,
 régel, locutus est, pes. כֹּחַ כֹּחַ chol, & chol bre
 ue, In quibus quidem vocibus, postremæ lite
 ræ (vt vides) ad præcedentia puncta, referunt,
 obseruata (vt supra edoctus es) longarum breui
 umq; vocum differentia. Nam tametsi vnã p
 pemodum vocem reddant - & - - & zegol,
 Cholem & Kamez malepoum, Sureck & Ki
 butz, attamē ratiōe cōnectēdi, propter temporū
 diuersitatem, tractu exituq; differunt. Qua eti
 am in re, cum nō sint vernaculo idiōmate infœ
 lices Germani, quid obstat quominus ab iisdē
 exempla desumam, docendi gratia? Nam isti q
 ties vocalem, & vt consonantem, fortius quiddā
 pressiusue sonare volunt, quò melius quid ex
 primat: percipitur, pro vna litera geminam ad
 scribūt, vt læris vocabulum si dān, ñ gemina

tc, pros

DE LITE.

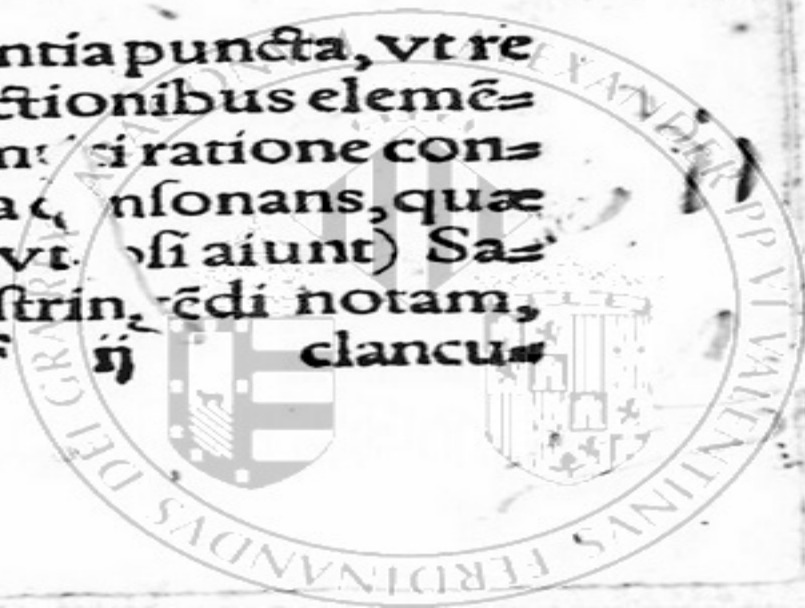
o, ppter maiorem ac pressioem vocem, scribitur, Mores vero, sicut, cum exilius quiddam ac subtilius efferat, simplici notatur. Ita nostrates, quoties optimum, ac bestiam nominant, alterum geminato, alterum simplici enunciant, beste, ~~bestia~~. Quod cuique adeo mirum videri debet, cum & Fabius, & Victorinus, idem factitasse Latinos veteres, usque ad Actij tempora commemoraverunt, Vocales etenim longas, Ennius & Liuius andronicus, differentiae gratia, geminis literis expresserunt. Cum ergo apud Hebraeos tam sonis, quam figuris aliis semper, vocales longae discrepent, siue dictionum principio, siue in medio collocentur, Verisimile est & finibus quoque eandem a brevibus differentiam conservare. Quod equidem & Rabi Chijam non displicuisse videtur, qui sic vocales productas, effendas esse statuit (si forsitan eas cum insequentis elemento copulari contingat) ut plurimum vnicuique spatium inter longas voces, & saeva constringens, quemadmodum inter Dagges quoque, intercederet, ut supra in לַאמָּה laamma iam amma, & נֶאֱמַר dictum est.

Quod autem ad praecedentia puncta, ut regula praescripsit, extrema in dictionibus elementa referenda sint, Prisci Grammatici ratione confirmant. Siquidem omnis litera consonans, quae in dictionis fine puncto caret (ut si aiunt) Saeva quiescens, eluti certam constringendi notam,

F

ij

clancus

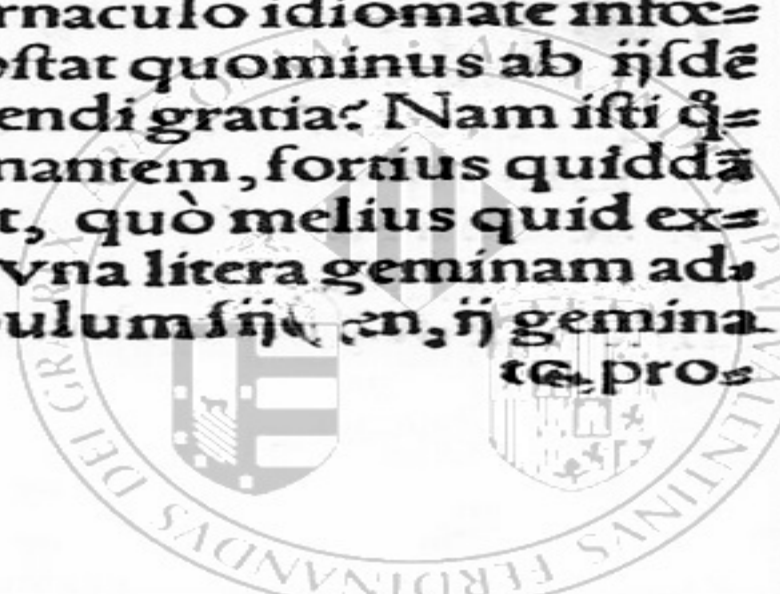

escere siue sonare posse, nisi propria quadam æ
 singulari nota, ceu certo quiescendi sonã diue in
 dicio, id fiat, insignita punctetur.

Quamobrem vt hunc scrupulum etiam è stu
 diosorum animis eximam, ac pro sim vndic
 breuiter communem regulam annotabo.

De literis in dictione vltimæ regulæ.

Omnia litera, quæ in verbis postrema est,
 si nullo pronunciandi puncto consignat, ad il
 lius elemēti vocalem est referēda, quæ proxime
 añcessit, nōnullo tñ inter longas breuesq; obser
 uato discrimine, exēpla sunt, דָבָר אָמַר dabar,
 amar, sermo, verbum, dixit, דִּבְבֵר רֶגֶל dibbér,
 régel, locutus est, pes. כּוֹל בּוֹל chol, & chol bre
 ue, In quibus quidem vocibus, postremæ lite
 ræ (vt vides) ad præcedentia puncta, referunt,
 obseruata (vt supra edoctus es) longarum breui
 umq; vocum differentia. Nam tametsi vnã p
 pemodum vocem reddant - & - - & zegol,
 Cholem & Kamez malepoum, Sureck & Ki
 butz, attamē ratiōe cōnectēdi, propter temporū
 diuersitatem, tractu exituq; differunt. Qua eti
 am in re, cum nō sint vernaculo idiōmate infœ
 lices Germani, quid obstat quominus ab iisdē
 exempla desumam, docendi gratia? Nam isti q
 ties vocalem, aut consonantem, fortius quiddā
 pressiusue sonare volunt, quò melius quid ex
 primat: percipiatur, pro vna litera geminam ad
 scribūt, vt lateris vocabulum sijn, an, ij gemina
 te, pro

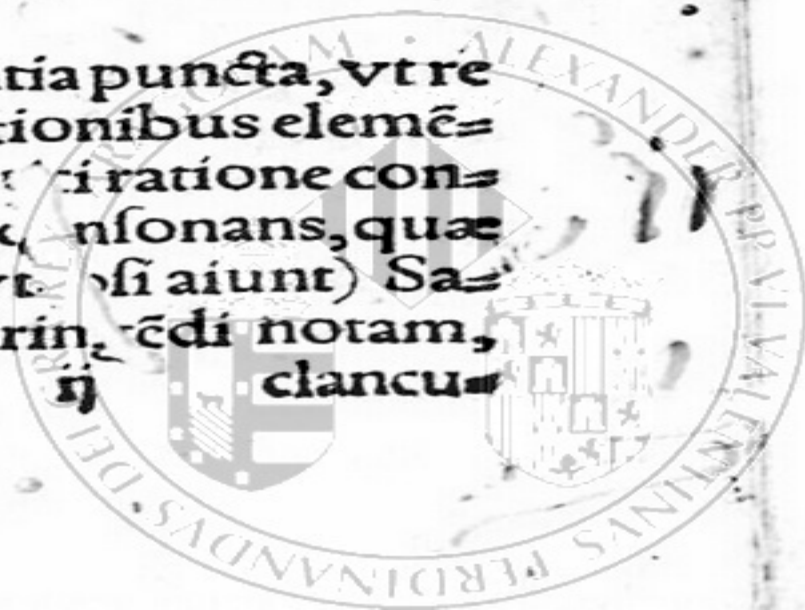

DE LITE.

ro, ppter maiorem ac pressioem vocem, scribitur, Mores vero, sissen, cum exilius quiddā ac subtilius efferat, simplici notatur. Ita nostrates, quoties optimum, ac bestiam nominant, alterū geminato, alterum simplici enunciant, beste, **β**este. Quod cuiq; adeo mirum videri debet, cum & Fabius, & Victorinus, idem factitasse Latinos veteres, vsq; ad Actij tempora cōmeminerunt, Vocales etenim longas, Ennius & Liuius andronicus, differentia gratia, geminis literis expresserunt. Cum ergo apud Hebræos tam sonis, q̄ figuris aliās semp, vocales longæ discrepent, siue dictionū principio, siue in medio collocentur, Verisimile est & finibus quoq; eandem à breuibus differentiam conseruare. Quod equidem & Rabi Chijam non displicuisse videtur, qui sic vocales productas, effendas esse statuit (si forsitan eas cum insequenti elemento copulari contingat) vt plurimum vna diq; spatium inter longas voces, & sauá constrigens, quemadmodum inter Dagges quoq; intercederet, vt supra in **לַאמָּא לַאמָּא** laamma iaamma, & **לַאמָּא** dictum est.

Quod autem ad præcedentia puncta, vt regula præscripsit, extrema in dictionibus elementa referenda sint, Prisci Grammatici ratione confirmant. Siquidem omnis litera consonans, quæ in dictionis fine puncto caret (vt si aiunt) Sauià quiescens, eluti certam cōstrinçendi notam,

F **ij** clancu

clanculum accipit, Quod tamen propter eleuā-
tū ac minuendū scribendi laborem, cōmuni
scribarum decreto, à quibus primum puncto-
rum vocalium figuræ sunt inuentæ, de medio
sublatum ac p̄termiſſum eſſe dicitur.

Cuius equidem rei, ceu priſcæ
atq; ſcripturæ antiquæ veſtigium quoddam, viſq;
hodie in chaph finali, item in בגר פת & alijs q-
buſdam literis apparet, Nam finale Chaph quo-
ties à Kamez liberum eſt, ſiue radicalem ſiue ſer-
uilem literam conſtituat, perpetuo cum ſaua q-
eſcente notatur vt. הלך דברך דרך דרך Halàch da-
barech, dérech ambulauit, ſermoneſ tui ò muli-
er, iter, via. Conſimili fermè ratione בגר פת q-
ties alijs punctis carent, in dictionū finibus Sa-
ua muto inſigniūtur, vt ישב שמרת הוסה &
& ſedit, cuſtodiuiſti, adijcies. Sic רישק & po-
tum dedit, potauit. וישת ישת. declinabit.

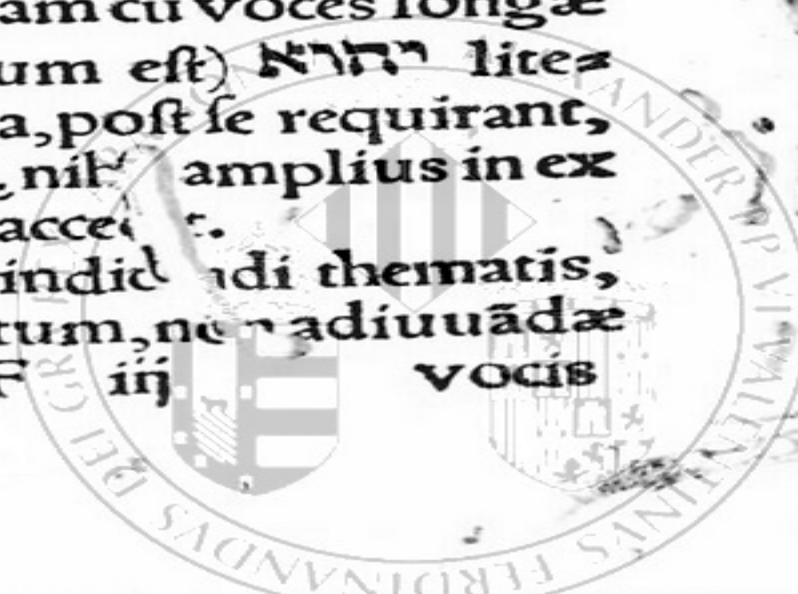
Quæ quidem omnia, Sauá, quod in alijs clā
deliteſcere ſolet, conſignantur, exiguo quodam
interiecto diſcrimine. Nam Chaph ubiq; Raphe
extenuatur, & quaſi remittat ſe, mollius efferit.
Reliquæ, propter Sauá quod præcedit, etiã ad
dagges aſtringuntur. Quæ cum ita ſe habeant,
haud quaſi faciunt inepte, qui ad p̄cedentia pū-
cta, vltimas in dictione literas. quoties vocaliū
annotatione videntur, connectendas eſſe ſtatuērūt.

Atq; iſtu quidem, vt ſemper verū eſt, ita
in omni

DE LITE.

in omnibus obseruabitur, præterq̄ in quattuor
 literis יהוה, quæ vel ob id אוהיות הנשמיה
 והמשך, id est literæ flatus siue protractionis,
 sunt appellatæ, quod cum illis nimirum (quas
 sequuntur) longis vocalibus, moram
 ac retardationem faciant, cum qua, vt bis per
 omnia. Sæua quiescens pugnare deprehenditur.
 Ita in his quiescentibus elemētis, cum aliud vo-
 cibus nihil adferant, clàm delitescere haud qua-
 c̄ intelligitur. Quoties enim, non dictionum
 modo fines, sed syllabarum quoq̄ postrema
 claudunt, literæ, quæ symbolicos יהוה dicuntur
 tur. In longam, prætardamq̄ tantummodo
 morā, expirant, nihil adferētes alienæ vocis, aut
 soni vocalib⁹, vt מלכי malchi rex me⁹, רבִּי
 dibre verba, רגלוֹ ragló pes eius, בָּרָא bará
 creauit גָּלָה galá reuelauit. Quæ profecto id so-
 nabunt tantum, quod adscripta vocali conso-
 nans extrema efferre dignoscitur. Aliud siqui-
 dem nihil sonabit מלכי malchi annotato Iod,
 q̄ מַלְכִּי malchi citra Iod, nihil aliud בָּרָא bará q̄
 בָּרָא nihil גָּלָה galá q̄ גָּלָה Galá Nam cū voces longæ
 (quemadmodū supra dictum est) יהוה literæ
 ras, quadam ingenita natura, post se requirant,
 siue clàm, siue aperto id fiat, nihil amplius in ex-
 primendo, earum vocibus accedat.

Proinde cum igitur vel indicandi thematis,
 vel explendæ scripturæ tantum, non adiuuandæ

clauducis gratia, cui aliquid conferre queant, ad-
scriptæ videri possint, recte à grammaticis, aliàs
נְחִים aliàs, נְעֻלְמוֹת, id est & quiescentes &
absconditæ, seu mutæ literæ sunt nuncupat

Nimirum quemadmodum dixit
מִפְנֵי שֶׁנֶּחֱמָה הָאֵת בְּמִכְתָּב וְהִיא נְחָה
וְאִינוֹנָה נְעָה בְּאֵת מִתְנַרְעוֹת הַתְנַרְעוֹת

Propterea, quod aliquando scripto, reperiaſt
litera quæpiam, quæ nullo prorsus vocum ad-
miniculo, aut pronunciarî, aut etiam adiuuari
possit.

Porro quum non singulæ productæ voca-
les, qualuis citra delectum quiescentes literas
trahant, haud equidem temere post quamlibet
vocalem, quælibet יהוה litera ponetur. Sed p
linguæ natura, cognatæ voces, cognatas tan-
tummodo literas admittent, adeo vt post -A le
ph, et ה post ׀, et Chirech Iod, post Cholem ferè
vau collocentur. De quibus Rabbi Eliam Leui
tam, in libello cui titulus פֶּרֶק הַשִּׁירָה consu-
lito. Quarum certe literarum imprimis rationē
habebis. Nam plurimum cum ad sinceram ali-
as faciant lectionem, etiam non mala præstant
initia, vt citra punctorum adscriptionem legens
di facultatem atque equare. Et ista quidē hætenus
de natura quiescentium, quo pacto cum præce-
dentibus vocibus expirent tantum, nihil conso-
nantis potestatis adferentes (quæ veterarum na-
tura

DE. L I T E

tura literarum est) quibus cohærent elementis.
Quocirca, & hoc manifestum est, non vt reli-
quas, saua clam accipere, sed palam quod ad p-
nunciationem attinet, redundare. Nunc etiam
modo & alias Mappick nominentur ad-
scribam.

De tribus literis וו quo pacto in finis
bus dictionum, aliquando consonantis
um naturam induant.

Caput Nonum.

SAepenumero haud leuiter conturbare
solet, sermonis Hebraei candidasos qui-
escentium literarum natura, ob diuersi-
tatem. Nam cum aliam habeant, quod
ad pronuntiandi quidem rationem attinet, vo-
cabulorum principio virtutem, aliam etiam,
atq; eam non vbiq; constantem, verborum fi-
nibus proprietatem. Ad hæc quum & alio po-
tius spectent, quæ de iisdem ab alijs scribuntur,
q; vt rudia incipientium adiuuent studia. Quid
mirum si ipsarum varietas perplexos discenti-
um animos reddat? Quamobrem si aliquanto
q; par est hisce rebus diutius immoror, dū pro-
sim tamen, æquiores mihi lectorē arbitror,
atq; ad ignoscendum quoq; p-umptiorem.

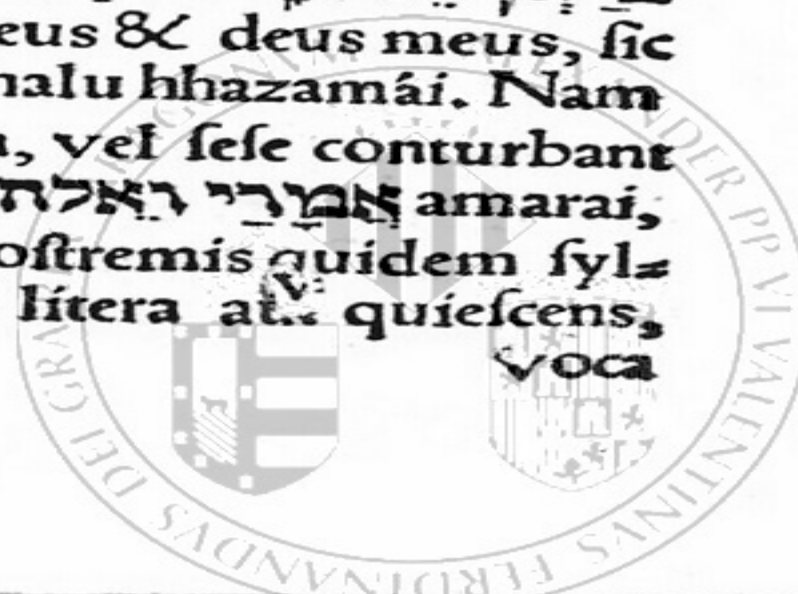
Notabis ergo literas וו plurimum v-
cabulorum inibus collocatas, quemadmodū
& supra dictum est) quiescere. Tamen ali-

quod quoties certis conditionibus legibusque, inter
 eam ferme vocem, reddant, quam latini
 una cum Græcis *διφθόγγον* appellant Hebræi à
 Chaldæis mutuata voce *מִפִּיק* siue excipien-
 tem, siue educentem vocarunt, ea nimirum
 tione, quod literarum *יהי* haud
 rescat sonus, sed præter quiescentium naturam,
 nescio quid vocalitatis, aut consonantiæ potius
 (id enim dicere malo) iam nunc extra oris rictum
 producant.

Quæ res ut regulis cognoscitur, ita in clare-
 scit exemplis. Primum igitur de Iod, hinc etiam
 de reliquis & regulas & exempla subiecero.

De Iod.

Quoties ergo Iod, literam sequitur
 consonantem, quæ aut pathách,
 aut kamés notatur, eam ferme vo-
 cem formabit, qualem Germani
 præcipue vero Suæui, in exprimendo cæsare
 reddunt, ut *אמרִי האזינה יהוה* Amarái haa-
 zína adonai, id est, verba mea auribus percipe
 Domine, Psalm. v. et paulo post *מלכי ואלהי*
malchí velohái. O rex meus & deus meus, sic
חִי נִבְהָלָה עֲצָמַי chí nibhalu hhazamáí. Nam
 perplexa sunt, vel attonita, vel sese conturbant
 ossa mea, ubi in *אמרִי ואלהי עֲצָמַי* amarai,
velohái, & *hhazamáí*, postremis quidem syl-
 labis Iod alicuius muta litera atque quiescens,
 voca

DE LITE.

Lvocalis aut consonantis potius naturam accipit, vna cum pathách confusam quandam vocem reddens.

Cui (vt Iacob ben Chiam recenset) quidam, **הוֹי גוֹי חוֹטֵא** hoi goi choté, **הוֹי גוֹי חוֹטֵא** hoi goi choté, Ach gentem scelestam, peccatricem **Esáia** cap. i. **וַחֲטֹתָהּ גוֹי בְּעִיר בְּעִיר** vachuttathú goi bagoi, vihir bihir. Excidentur populus à populo, & ciuitas à ciuitate. **Parali. ij. capi. xv.** Quæ certe fidei vocabulo, vt à Gallis proferatur vernacule, non dissimile sonabunt, hoi goi, sicut foy, Sic **קַלְוִי בְּאֵשׁ** kalui baes, spicam igni tostam, **Leuitici ca. ij. vbi Iod extrema verbi litera,** cum præcedenti puncto vau, non nihil præter naturam suam consonat.

De litera **מ** Mappick.

Item & **מ** litera, quoties intra se discriminis liquorem gratia punctum accipit, neq; filebit, neq; mutescet vt prius. Sed in vocem, vel diphthongi. vel consonantis natura permixtam, quasi ex alto silentio sese excipiat, proferatq; & veluti vindicet, se permutabit, vt **Prouerbi. xxxi. בַּחֲבֹל בָּחַבְתָּ לֵב בַּחֲבֹל בָּחַבְתָּ** báthach, báha, leb, bahhláha. Confidit in eam cor maríti **si. i. טַחַח בִּי טַחַח** thaha má chí tob & chráha, lo ich bé laila neráha. In quibus **מ** præter quiescētium morem, extra

F v oris ría

A V G. S E B A S T.

is rictum, pronunciando sese proferre, atque educere lentitur.

Neq; relatiui pronominis, perpetuo sic nota est, prout à quibusdam vulgo scribitur, Siqui- dem aliud omnino quiddam est, literam piam esse מַפִּיקָא, id est, edu- cendam, & se à quiete asserentem, Aliud relatiui pronominis si- ue demonstratiui notam existere. Nam & ה in- terdum differentia gratia, fit mappick, vt כַּמַּהֲבֵהוּ desyderauit, exaltauit.

De Mappick vau:

Vc pertinet etiam vau, quoties enim ipsum, aut - , aut Zere, aut Chireck, nec non con- similis prolationis, simi- lia puncta, præcedunt, haud quaq; inter quiescentes connumerari debet, sed potius inter consonantes. Ad consonantium etenim naturam, quam dictionum principijs occupaue- rat reuertitur, vt עֶשֶׂה, Hefau, כִּסְלֵה, kissleu אבִי, pater, מִשְׁהֵקֶה לְפָנָיו בְּבֵל עֵת, Col- ludens apud ipsum assidue, Prouerbiorū . viij.

Proinde cum hæc elementa, consonantium potius officia vindicent, sequentes etiam literas signo אַדַּגֶּה ad dagges leuiter astringunt, vt שָׂרַי גִּבְרַתִּי אֵלֹהֵי אֱלֹהֵי שָׂרַי ad ip- ore meo clamaui מַחַזִּיתָהּ בְּבֹקֶר מַחַזִּיתָהּ mea macha- zithaha, בְּבֹקֶר dimidium ipsius mane.

Cum era

DE LITE.

Cum ergo soleant ferè dictionum finis
יהוה quiescere (De postremis enim literis ad-
huc nobis sermo est) Interdum autem & inter
הוה ad consonantium ferè naturam redire
possunt. commodè sane ab eruditis Gram-
maticis, ~~ante~~ tiae gratia Mappick iod, map-
pick he, siue **מפיק**, **מפיקה**, id est, mappick pun-
cto insignitum. Postremo et Mappick vau, sunt
appellatae. Nimirum quod alioqui sese, aut mu-
tas, aut quiescentes, & silentio veluti neglectas,
Apertiori quadam consonandi virtute, eruant
eliciant (id enim mappick sonat) atq; pro viris
bus educant, proferantq;.

Postremo notabis, quando iod, item vau,
cognomento mappick appellantur, id potissi-
mum ex præcedentibus signis vocalibus, ani-
maduerti, cum mappick propria notatione care-
ant. Atqui elementum **ה** cum intra se punctum
quoddam, haud quaquam daggés ab simile res-
cipiat, cognitu minus difficile censerì debet, qua-
re & præter cætera potius mappick nakuda, id
est, mappick puncto expressum, suam appella-
tionem accepit.

De gutturalibus hain & ה quomodo in
dictionibus postremæ litæ, paululum
à reliquis diuersa ratione, syllabas con-
stituant.

Capitulum X.

Ex sue

QX supra dictis patet, in connecten-
 da syllaba, illud præcipuum esse
 atq; primarium, vt prius in ore, cõ
 sonantis alioqui mutam potestatem
 vicinq; tamen בבל המבטא, id est, pronun-
 ciandi instrumentis, ad exitum ~~...~~ aus,
 exprimere labores, deinde subscriptam mox
 vocalem, pro figuræ qualitate, pronunties. At
 contra in י & ה quando sunt postremæ voca-
 bulorum literæ, pronunciantibus euenit. Ab
 alijs siquidem consonantibus, quum guttura-
 les sint, adeoq; reliquis ventosiores, modo lon-
 ge omnium diuersissimo, planeq; contrario ef-
 feruntur. Nam in istis, si quando (vt prædixi-
 mus) in verbis postrema constituunt elementa,
 vocem pathach - quam vbiq; eo loci subscriptã
 habent, legendo præmittunt. Atq; hinc demũ
 à tergo, gutturalem ה vel haain י annexendo
 literam, enunciamus, vt ימיו saméahh audis-
 uit. Quod æque ac si saméahh scriptum sit, pro-
 nunciatur, sic הוה ruach, ventus, spiritus, non
 rúcha vt consonantium in alijs exigeret natura,
 efferimus, Ordinem cum legendi, tum conne-
 ctendi, quem in cæteris obseruamus liquidissi-
 me, contra consonantium naturã, & immutan-
 tes, & inuerten^{ac}s, propter gutturales vt appa-
 ra, Quas eqd^o n quia sunt ventosæ, multoq;
 intra gulæ cõ^mcauum spiritu opu^t habent ma-
 gno etiam^t ostu proferri, omnes vno consensu

volues

voluerunt.

Nec male fortassis, huc quadrare videbitur, quod Tyberienſes Iudæi ſentiunt, apud quos, utpote viros, maxime ſtudioſos, & Hieroſolyſis vicinioreſ, loquendi, legendiꝫ ratio, integrius vicinioribus deſcripta, manſiſſe putatur. Qui in hiſ, commilibusꝫ vocabuliſ, conſonātem ꝑ aleph, inter poſtremas duas eliſam eſſe credunt, cuiuſꝫ rei, adhuc punctum pathach, ceu abſentis literæ veſtigium quoddam extare arbitrantur, Proinde quoꝫ nec ſub ꝑ aut ꝑ ex orthographiæ quidem legibus, notam pathach ſcribendam eſſe, ſed inter vtraſꝫ literas poſtremas, quo poſſit commode abſentem aleph referre, collocari debere, vt רַחֵךְ rúach, nõ רַחַךְ tanquam aliquando רַחֵךְ integre ſcriptum eſſet, efferatur. Similiter שְׁמַיַע שְׁמַיַע pro veſteri שְׁמַיַע legendum eſt. Quanquam inter הַמְּוֹקְרִים, id eſt, punctorum magiſtros, non deſint, qui Pathach, loco finalis ſauá, poſitum eſſe aſſeuerent, & שְׁמַיַע dilacandi hiatus, pro ducendiꝫ gratia, pro שְׁמַיַע dicendum eſſe.

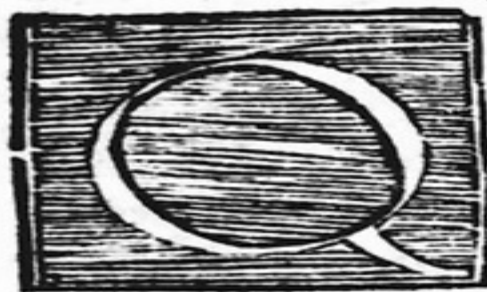
Porro vt finem faciam, illud παραπρωσ, vt ſtus dioliſ adoleſcentibus ſtudioſe conſulam, adiecero. Vau in orationiſ, ſeu verborum potius contextu holem inſignitam, nõ perpetuo mutam eſſe, aut quieſcentem, verum etiam aliquoties eſſe conſtantem, tamen in ſe nullum quoꝫ dagges recipiat, vt שְׁמַיַע edauothe

cha conſ

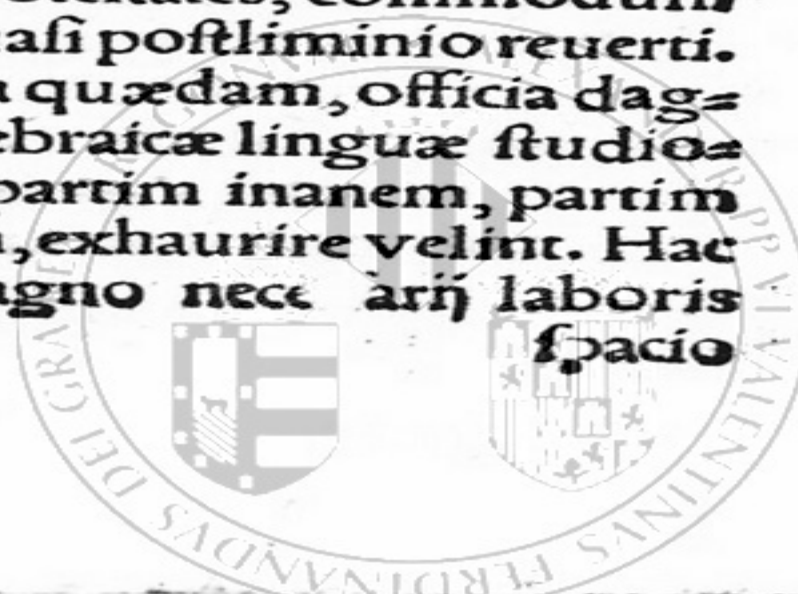
cha contestationes, siue testimonia tua, hhedauo
 cha legendū est, nō hedeotheca, sic מִצְוֹת הַיְיָ
 mizuothécha præcepta tua, non mizeothecha
 aut mizothecha sonandum.

Et quidem hætenus de syllabarum constitu-
 tione, Tu igitur, vt prompte legēdi
 assequaris, operam dabis, vt non tam legendo,
 vel degustando leuiter, qualiacunq; tandē ista
 sint prætereas, Sed diligentius reuoluendo, poe-
 nitius introspiciedo, acrius meditando, singu-
 la ad animi iudicium reuocans, vt imitandi stu-
 dio, foeliciter exprimas, te componito, Quod
 nisi feceris, vereor equidē ne tu legendi, ego ve-
 ro scribendi laborem frustra suscepisse videar.

De Dagges & Raphé,
 Caput Vndecimum.

Quoniam autem supra extremis
 (quod aiunt) digitis officium
 dagges & raphé, sed quantum
 tamen loci necessitas requirebat
 leuiter attigimus, post elemen-
 torum potestates, commodum
 nobis visum est ad ea quasi postliminio reuerti.
 Habet siquidem & alia quædam, officia dag-
 ges, quæ neutquam Hebraicæ linguæ studio-
 sos, latere debent, nisi partim inanem, partim
 etiam inutilem laborem, exhaurire velint. Hac
 igitur parte, utpote magno necesse arri laboris
 spacio

spacio transacto, ad ipsa redibimus.

Atq; id equidem in primis est obseruandum
 Daggés partim elegantiae, partim necessitatis
 gratia esse repertum. Nam cum Hebraeorum li-
 teræ, intra certum quendam (vt prædiximus)
 numerum, consisterent. Alicubi vero sermonis
 habitus, etiam & res ipsa, in vocabulis
 vehementiam quandam, ac remissionem desy-
 derare videretur. Prudentes viri huiusmodi
 notas, quæ id repræsentarent commenti sunt,
 Fortificandæ seu corroborandæ literæ notam,
 ab officio Daggés, Alteram quæ vtcunq; pote-
 statem, elementi leuigaret ac molliret דַּגָּגָּ ab
 attenuando nuncupantes. Qua in re, profecto
 reliquis omnibus linguis Hebræa foelicior esse
 depræhenditur. Nam quoties illæ consonantē
 robustius sonare volunt, & masculam quan-
 dam virtutem eloqui, toties literas & condu-
 plicare, & congeminare scripto coguntur. Hæc
 autē vtpote quæ magis breuitate sua gaudeat,
 notis, & quibusdam apicibus, ista foeliciter dis-
 simulat. Proinde daggés (vt supra memin-
 mus) exigua quædam nota est, in medium literæ
 inserta, velut congeminata potestate, literam
 enunciando cōduplicans, vt לִזְאֹת יִקְרָא יִשָּׂא
 lazoth, Ikkaré, issá. Propterea, inquit, Issa voca-
 bitur, vbi in verbo יִקְרָא יִשָּׂא eminum perci-
 pis, in Issa, congeminatum וּבֵעִיּוֹ דַּגָּגָּ
 efferri.

Sed quum alicubi, minus robustum, ac minus validum hoc punctum sit, nec consimili ubiq; robore, literas intendat. Placuit eruditiss Rabbinis, ipsum, quo melius faciliusq; perspiceretur eius natura diuidere. Itaq; dagges, alterum quidem חֲזַק, id est, forte, alterum חֲזַקִּים est, mollius appellauerunt.

Illud, mollius nimirum cognominantes, quod in sex literis בגר בפת ponitur duntaxat. Quando in dictionibus sunt literæ primæ, vel intra dictionis complexum, post saua quiescens, nouam syllabam efficiunt. Prioris autem exempla sunt, בָּרָא גִדּוֹל bará creauit Gadól magnus, & magnificus, nam sæpe ad magnificentiam quoq; vocabuli natura transfertur. Posterioris, sunt, מַלְכוּת malchuth Regnum, אֶזְכֹּר ezcor reminiscar, in quibus בגב dagges quidem habent, Veruntamen cum roboris non ita multum, ad priorem literæ potestatem accessisse percipias. Differentiæ quoq; paululum. siue ב cum raphe, siue cum cum huiusmodi dagges, hunc admodum proferas, intererit.

Quocirca, neq; mihi literatorum commentū probatur, qui literas, huiusce rei gratia, non permutant modo, sed etiam frequenter inuertunt. Quoties enim Iudæorum vulgus רַפְּה Raphé hodie enunciat חֲזַק non lingualem literam θ sed vel à zamech, vel חֲזַק non dissimilem sibilum profert. Sic, quæ חֲזַק sine daghes fuerit, aliquāto חֲזַקִּים par

DE LITE.

Quæ par est, magis ad f, à quibusdam adfectitur, quod equidem non est literam proferre, sed potius corrumpere, testimonio Benjamin. Etenim in efferendo (vt supra de potestate præcepim⁹) sicut vel imprimis, obseruandum est, ne literarum veteribus notati, permisceantur. Nam elementa (vt Benjaminus inquit) quæ vt plurimum vel daggés, vel Raphé, consignant, **א. ע. ש. ו. ז. מ. מ. ע. ט. ב. ח. ז. ק. ת. ו. ב. ה. ל. ש. ת.** ר. ל. ב. ג. ש. ו. ת. ו. ב. ר. פ. ת. ו. ל. א. ו. ש. ה. נ. ה. מ. ר. צ. א. מ. hoc est, Tametsi aliquantulum hoc ab רבלים illo differat, quod ad intensionem vel remissionem attinet, haud tamen ipsorum pronunciandi ratio, vel instrumentum mutari debet. Quare cum daggés, naturæ vi, præsens elementum soleat intendere, neq; tamen eandem ubiq; potestatem corroborandi seruet. Et hinc etiam alterū sit altero debilius. Parum inepte profecto fecisse putari debent, qui hac duplicитatis ratione ipsum secernere voluerunt.

Ex superioribus igitur fit manifestum, daggés lene, ad exornandam sex literarū **ב. ג. ד. ה. ו. ז.** pronunciationem, euphoniæ gratia potius, adhibendum esse, quæ necessitatis. Nimirum vt rudis lector facile intelligat, literam, cui hunc admodum inseritur, potestate ad eam quiescentium imperio, quæ secum Raphe adferunt natura, minime teneri. Quamq; & ad interi. scenda, & disting. ienda sententiæ commata, non. nutile pun

G. etum

A V G. S E B A S T.

Etum esse, sæpenumero deprehēdatur, de cuius officio alibi copiosius.

Dagges דַּגֵּס, id est robustum.

Daggés autem quod דַּגֵּס Grammatici appellauerunt, id est, quod non dictionis principium, sed intra verborum contextum, post vocalem ferè breuem ponitur, Neq; vnq; ociosum est, verum perpetuo grammaticam aliquam significat affectionem, vt Psal. xcij. לַהֲגִיר בְּבִקְרָה חֶסֶד וְאֱמוּנָתְךָ בְּלֵילוֹת Ad annunciandum matutino tempore, bonitatem tuam, & veritatem, seu fidem tuam per singulas noctes. Id aut octo modis Rabbīnorū decreto, in mediam litteram inseritur, quos Elias ferè ad verbum sic enumerauit.

Primo.

Primo quidem, vt defectum Nun נ tam radicalis, q̄ seruilis literæ significet, vt אֲצִיר pro אֲצִירָה custodiam, conseruabo, נָתַתָּ pro נָתַתָּה dedisti, pro מִבֵּית אֱלֹהִים sic מִבֵּית מִן אֱלֹהִים Item מִן קֹדֶשׁ pro מִן קֹדֶשׁ לְהַגִּיר pro לְהַגִּירָה annunciare.

Secundo.

Deinde vt in coniugationibus, secunda & quarta,

DE LITE.

quarta, verborum significationem non modo grauiorem, sed etiam illustriorem reddat, adhibetur, vt **יְהִי צִבְיָה מִלְכֵי אֶרֶץ** Ithiarztzabú, malché, érez .i. magno sese apparatu, magnoq; studio reses terræ, ad assistendū vnà, & insurgendū paratè componunt, Psal. ij. In q̄ quidem quartæ coniugationis vocabulo **יְהִי צִבְיָה** ingētem seditiōnis vim, ac magnū persequendi, concurrēdiq; studiū, & id quidē prompte à regibus susceptum, vt aduersus Masicha regem cōspirent, Prophetes significauit. Sic Genes. cap. ij. **וְהָאָדָם יִתְחַבֵּא** Et abscondebat sese homo, vbi magnū latere volentis, tametsi frustra, adfectū, studiūq; Moses indicauit. Nam tametsi omnes ille, criminis sui conscius, latebras quereret, & sese inter arbores ab irato numine, vellet abscondere. Attamen, à deo, quē offenderat, cum ille intueatur vniuersa, & vbiq; præsto sit, fugere non poterat. Ita & **יִבְקֹר** alicubi prophetarū, visitabit, recensēbit, significat, sed acriter, sed diligenter ac studiose, adeo vt planè relinquat nihil, quod non vtiq; exactissime sit inspecturus, de quo non sumat supplicium.

Tertio.

Item in verbis nominibus, quæ duas posteriores literas, congeminant, nonnunquam beneficio **פִּי וְסוּפָא**, ex congenitatis priorem extrahit

G

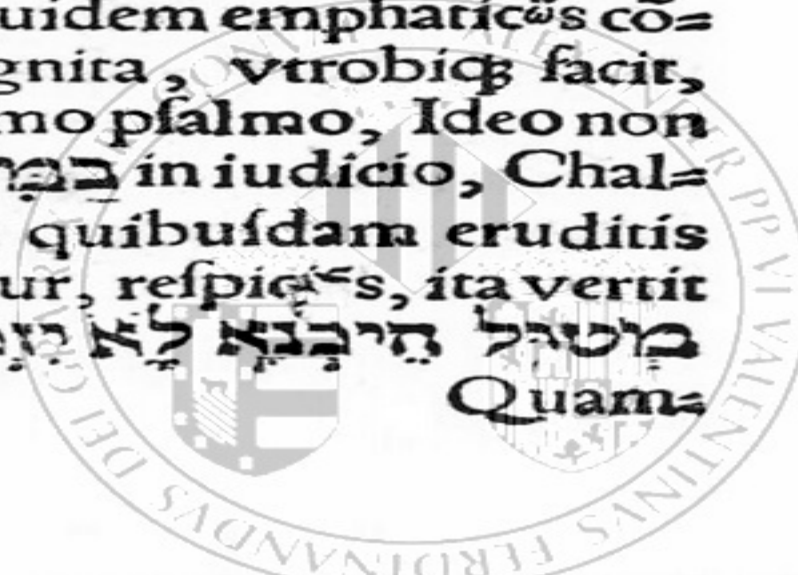

extrahimus, cuius sane defectum absentis literæ, officio suo daggés Chazak instaurat, vt סבֹּתִי sabbótha circundedisti circumiuisi pro סבֹּתִי Item לְבִי cor meum, loco thematis perfecti לְבִי

Quarto.

Ad hæc quoties efficax quædam in nominibus excellentia, aut excellens efficacia, demonstratiuè significatur, ה literam cum páthach - aut literas בלב eadem manente punctandi nota, etiam subsequente corroborandi signo dagges, vocabulorum principijs assuimus, vt הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לְבָנָיִם Coeli, cœli domino, terram aut dedit filijs hominum. Prius cœlorum vocabulum, cū emphasi vates protulit, æque ac si diceret, Cœlum hoc, tam insigne, tam multis rerum miraculis exornatum, cœlum inquam, hoc, Dei cœlum est, & habitatio &c. Sic בַּמָּוֶת hammáueth, id est, in morte, בַּמִּשְׁפֵּט in iudicio, vt peculiare quiddam, ac certum & quidem emphaticus cōmonstrent, ב cum - insignita, vtrobique facit, Quam energiam, & primo psalmo, Ideo non consistent improbi בַּמִּשְׁפֵּט in iudicio, Chal-dæus Paraphrases, qui à quibusdam eruditiss. R. Ioseph cæcu, esse putatur, respiciens, ita vertit מִטֵּל הַיָּבֵנָה לֹא יִבְנוּ רְשֵׁי עֵץ יוֹמָא רַבָּא

Quam

DE LITE.

Quamobrē haudquā infantes erūt impij, in die illa magna. Quod et alius quispiam (siquidem plures psalmorum paraphrastæ fuerunt) כיום רבא רבא ad euidentiā alludens expressit, in die magni iudicij. Tametsi frequentē tm articulo sit casu. Non similitē etiam vsu uenit, quando ה vocandi signum est, vt מה לה הים qd tibi o mare ה הוה o generatio, o sæculum,

Quinto.

Præterea, & vau copulandi litera, quando futurum in præteriti significatum conuertit, im mediate sequenti elemento, dagges imprimit, vt ויאמר & dicebat, ויהי כן & ita factum est. Sic contigerat, in utroq; vocabulo, iod cū dagges signatum vides-

Sexto.

Interdum etiam לתפארת ולתקון תקריאתה ob lectionis ornatum ac decorem, adhiberi scripsit, R. David in michol. Quod duplici ratione fieri, animaduersum est, Primum quando in fine versus ponitur, longa præmissa vocali, vt in libro Iudicum חזקו חזקו cessauerunt, pro חזקו חזקו est enim à חזקו חזקו. Sic חזקו חזקו fluxerunt, p חזקו חזקו sine dagges.

Interdum & littera sauata, o natus gratia, intendendi figuram accipit, atq; id euidem dictionis medio, vt מקדש מקדש sacrarium, ארבע ארבע aedes, re-

G iij giado

A V G. S E B A S T.

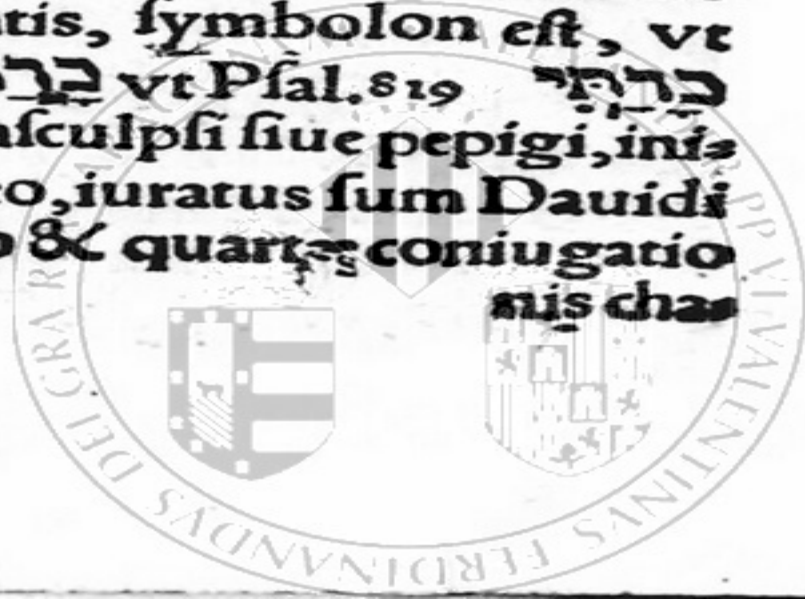
gia domus, ad quā non quilibet admittit. pro
 מקרש Ad eundem modū Plal. lxxxix. Qui
 opprobrijs & cōtumelia affecerunt, עקבות
 משיחך vestigia siue itinera Christi tui, ita em̄
 עקבות Abrahā ben Ezra, & R. David, vter
 q; Scholiastes, interpretant, vbi עקבות cū Dag
 gés, ornatus gratia, ק עקבות scriptum est.

Septimo.

Nec admodū raro, pro literis quiescentibus
 ירהיא ponit, per ἰσοδυναμία, hoc est æquipollentiā
 am, Nam vocalis correpta (quales quinque su
 pra cōmonstrauimus) quæ per Daggés sistitur,
 aut p̄ saua mutū conuincit, eiusdē platiōis vo
 cali p̄ductæ correspōdet, & ecōtra, vt קרשה
 pro קרשה Item צערים pro צערים Sic Pro
 uerb. י. יקראוני אן tunc clamabunt ad me, ק
 יקראוני

Octauo.

Postremo autem, literæ ת verborū finibus
 radicalis, attamen absentis, symbolon est, vt
 כרתה inculpisti, pro כרתה vt Psal. 819 כרתה
 לברית לברית hoc est, inculpsti siue pepigi, in
 ui foedus, cum electo meo, iuratus sum Dauidi
 seruo meo. Aliubi vero & quartæ coniugatio
 nis chas

DE LITE.

nis characteristicā ⁂ representat, vt אֵל טַמְאָה דַּגְּגִים
ne vos ipsi polluatis, pro דַּגְּגִים אֵל דַּגְּגִים
gés, nimirū literam absentem designante.

Sed notabis, quoties aut ἀφαιρέσις, aut synco-
pen, aut alium qualemcunq; defectū, vbi eūq;
tandem collocetur, repræsentat, ante eam perpe-
tuo literam, proxime, in qua Daggés ponitur,
id accidisse declarat, vt אֵל דַּגְּגִים דַּגְּגִים
Daggés ⁂ literæ defectum, sed proxime ante li-
guram ⁂ contigisse significat.

Observabis autem & illud quoq; tametsi
non infrequens, sed passim hoc punctū occur-
rat, Attamen haud quaq; aut citra delectum,
aut temere vbiq; ascribendum esse. Nam post
vocales tantummodo breves, annotabitur. Et
enim post voces productas, nunq; ponitur, nisi
illæ accentuum beneficio, veluti fune retractæ,
& moris quibusdā longioribus impeditæ, re-
tardentur, (vt supra dictum est) in אֵל דַּגְּגִים
אֵל דַּגְּגִים ⁂ reliqua.

Ad hæc, neque dictionum initijs, quocun-
que etiam elemento, neque in literis אֵל דַּגְּגִים
collocabitur vnq;. Atqui dum sese casus offeret
vt gutturales, aut Res אֵל דַּגְּגִים p grāmatica affectiōe,
id adeo regrētib⁹ vocabulorū rei q̄q; accidētib⁹

G iij

hanc in

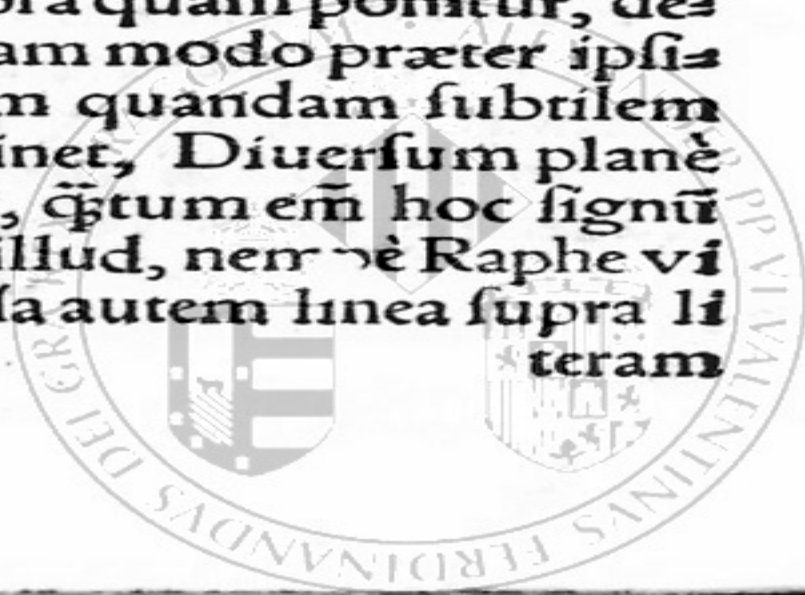
A V G. S E B A S T.

hanc intendendi notam, desyderare videantur, sub correptis ijs'q; à fronte proximis vocalibus eius potestatem occultabimus, Breues nimirum in longas cōmutando, vt pro **רַחֲמָאֵנוּ** Aleph cum dagges, præcedente Páthach & rennueris **רַחֲמָאֵנוּ** Vattamaénu dicendum est, vt Pro uerbiorum primo factum videre licet

יַעַן קָרָאתִי רַחֲמָאֵנוּ גְטִיתִי יָדַי דָּאִיוּ מִקְשִׁיב
 ic est, Eo quod clamauerim, & nolueritis, extēderim manus meas, & nemo animaduernerit &c. Páthach in kames conuerso, sic **בֵּרַךְ** benedixit, fortunauit, loco **בֵּרַךְ** vt Iob pri. **מַעֲשֵׂה יָדָיו** opus manuum ipsius fortunasti, sic **מִבְּרַכָּת** benedicta, loco **מִבְּרַכָּת** cum Dagges, Item **מִבְּרַךְ** benedictum, pro **מִבְּרַךְ** in quibus omnibus, Dagges sub lōgis vocalibus dissimulatur, breuibus nimirum in maiora puncta conuersis.

De Raphé.

Atqui Raphé, ab eo nomen inditum esse apparet, Quod litteram, supra quam ponitur, debilitet, remittat, & quodam modo præter ipsius naturam, ad exilitatem quandam subtilem elementi potestatem declinet, Diuersum planè à Dagges officium habet, cū tum em hoc signū litteram intendi, tantum illud, nempe Raphé uicissim infirmum. Transuersa autem linea supra litteram

teram adscripta constat Páthach non dissimile,
 quod tamen infra literæ basim locatur. Nec ubi
 q̄, omnibus in literis habet locum, sed tantū in
 פתחא ubi à Dagges alienæ fuerint, scribet̄,
 Quocirca & facilis coniectura nascitur, Dag-
 ges, sed leuiori duntaxat contrarium esse.

Nam quoties supra dicta elementa, atq̄ hæc
 quidem intendendi, dictionum aut syllabarū,
 principijs notam detrectant, statim id exigente
 scripturæ proprietate, vti exilius sonent, remis-
 siuſve, Raphé debilitantur atq̄ molliuntur.

Quamobrem, cum istius lineolæ naturam à
 Dagges absentia metirentur quidam, in vniuer-
 sum adscribere neglexerunt, ne varijs, plurimis
 q̄ hinc inde punctis ac lineis, quibus & accen-
 tus quoq̄ significantur, scripturam alioquin sa-
 tis grauata epistilijs partim onerarent, partim
 etiam figurarum similitudine confunderent,
 Arbitrantes siquidem vel à rudibus, satis intel-
 ligi posse, eam nimirum quæ Dagges abieciſ-
 set literam, ad remissiorem pronounciandi mo-
 dum, beneficio Raphé esse inclinandam, etiam
 si nusq̄ Raphé adscriberetur. Quod certe perq̄
 studiose, in hisce exemplaribus factitatum &
 obseruatum esse comperio, quæ superioribus
 annis, partim Genuæ, & Compti, partim Ve-
 netijs et Romæ diligentissime sunt excusa. Tam-
 etsi Pragenses & Germani quoq̄ Iudæi ea quæ
 dixim⁹ figura, notam istam ubiq̄ nō curiose
 G v soleant

AVG. SEBAST.

Soleant adscribere. Nam cum nō vsq̄ adeo circa accentuum negociū desudent isti, hac fermè nota, prodigialit̄ vulgo superbiūt, vt **רַפְּהֵ** **בְּמֹלְלוֹ** b mollius vel v, gh, d, ch, ph, th. Exemplum est **רַפְּהֵ אֲבִימֶלֶךְ** quod aliī ad hunc modū sine Raphé expressa notant **רַפְּהֵ אֲבִימֶלֶךְ** Raphé tamen hoc est elementorum molliciem ac debilitatē, ex Dages absentia existimantes.

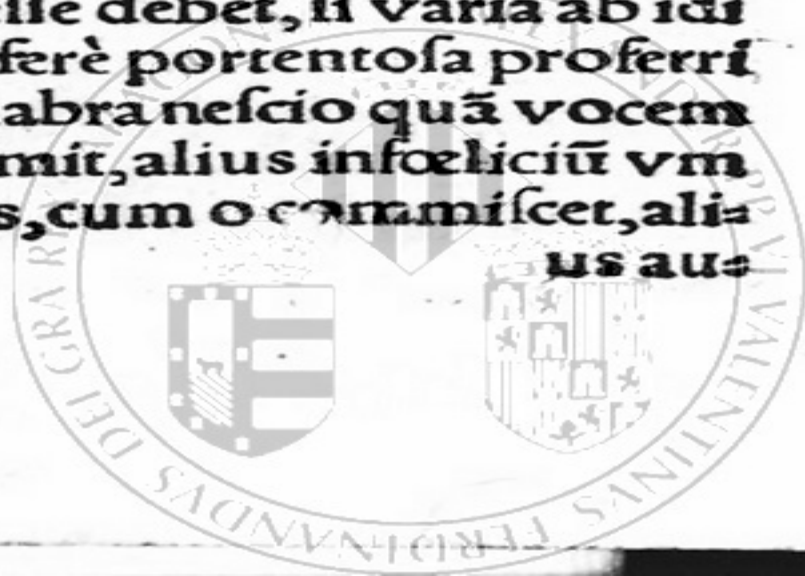
De Saua', quam inter legendum vocem exprimat, Item quomodo varietur.

Capit XII.

SAUÁ, cuius & antea mentionē fecimus, ministrādi punctū, ab assimilandō, siue coæquādo nomē accepisse videt̄. Nam (quemadmodū & R. Abraham, scriptum reliquit) **וְהָיָה שְׁמִי שָׂמַיָא** hoc est, alijs fermè om̄ibus in efferendo vocibus, suā (qualem cunq̄ tandē habeat) pnunciatiōnē accōmodat, vt̄ ex infra scriptis regulis, melius cognosces. Próinde nec mirū cuiq̄ esse debet, si varia ab idiōtis Iudæis ratione, & ferè portentosa proferri audiat, dum alius inter labra nescio quā vocem vixdum natam comprimīt, alius infeliciū v̄mbrarum quicquidā referens, cum o commiscet, alius

us aus

DE. L I T E

us autem sicut E proferens (ut cum Plauto dicam) ronchissat. Quæ demū pronūciandi barbaries, dum quisq; vulgo parentis inscitiam affectari studet, consuetudine roborata, & pūcti naturā, & doctissimorū Grāmaticorū canones propemodū euertit. Pessimus siquidē linguæ custos perpetuo fuit vulgus. Quamobrē vel exactius sauā cognosceres studiose adolescens, ad vocabuli etymologiā recurrimus, quæ qd sit, quid efficiat, q̄ deniq; instabilis Euripus sit, abunde exprimit. Nam קוּוּ cōparari, adæquari, similē esse, & conferri est, vt Prouerb. xxvi. Ne stulto secūdū ei⁹ stultitiā rñdeas קוּוּ לְיִלְדֵי עֵלִי ne forsità cū eo adæqueris, ne cū eo conferris, similis stultitia. Quo certe respexisse, eruditos credendum est, qui per vau punctum sauā קוּוּ scripserunt.

Nam qd aliij plæriq; per ו intermediū, שבה (nisi mendosa quorundā Grāmaticorū sint exēplaria) scribāt, nō damnamus, patimur em̄ vtrūq; ad mutam potius sistēdi astringēdiq; naturā accōmodari potest. Est em̄ sauā mutū, qd lras cōsonantes, ad præcedētia pūcta breuia, astringit, correptarum vocum velutī carcer quispīam, intra quem, ceu neruis impeditæ, hinc inde captiuum quiddam, inter consonātes exprimit, Verū quū (vt opinor) satis superq; de istius cū officio,

officio, tum natura supra diximus, ad communes pronunciabilis sua regulas, quas veteres adscripserunt sermonem conuertemus, si tantum illud monuerimus, ut memineris semper, hunc vertumnum aliarum vocum esse ministrum. Proinde si omnino sonabit aliquid, istuc quod celerissime, & quod occissime facere, ne multum in ea qua reddit vocem haereas, cum ab omni prorsus grauitate, accentu quoque punctum sit alienum.

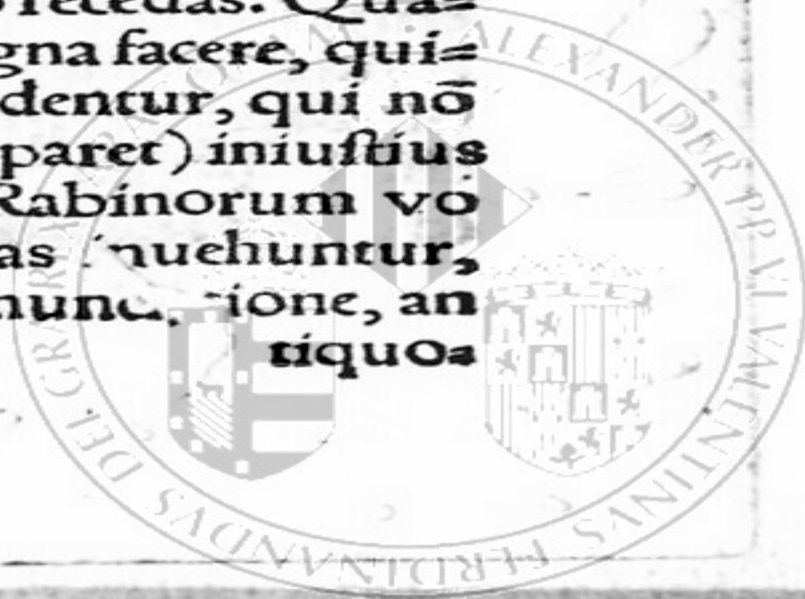
Prima regula de pronuntiatione sua,
 qua est Rabinorum, David, & Mosche
 Kimchi.

OMne sua quod literas gutturales **ערה** praecedit, ut gutturalis literae punctum vocale sonat, profertur, ut **לֶאֱכֹל** loochla in cibum pro cibo sua sicut Kames Chathuph pronuntiatur. Propterea quod **כ** eodem puncto kamez quod est Malepoum insignit, quod hac imprimis ratione a kamez rachab discernes, si ad ultimam vocabuli ad usque syllabam accentu decurratur. Nam ubicumque post kamez productum, sua sequitur statim, ne constrictio nem quemadmodum breues, patiatur, diuisionis mora sece nitur, ut **לֶאֱכֹל** se nará, ad differentiam **לֶאֱכֹל** somra custodi, pronuntiat. quam

DE LITE.

quam rem dum parum attente quidam confy-
derant, incircumspectius confufiusq; de prolatis-
one kamez loquuntur. Ex ea nanq; nō bene per-
specta puncti regula, factum est vt vbiq; ferè si-
cut o, vulgo enunciatur. Quoties enim דָּבָרֶיךָ
dabarécha vel dauarécha dicendum est, per ka-
mez rachab, hic doforécho per kamez chathuph
seu malepoum crassius edicitur. Sic vt ad insti-
tutum redeam תְּאֵנָה teena ficus, saua ad vocē
zere pronunciando deflectitur, propter guttu-
ralis elementí pūctū zere. Sic וְהֵאָרֶז vahaárez
בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן beérez Biníamín קָחִי kichi acci-
pe וְעֵרָה vohhóph & auís.

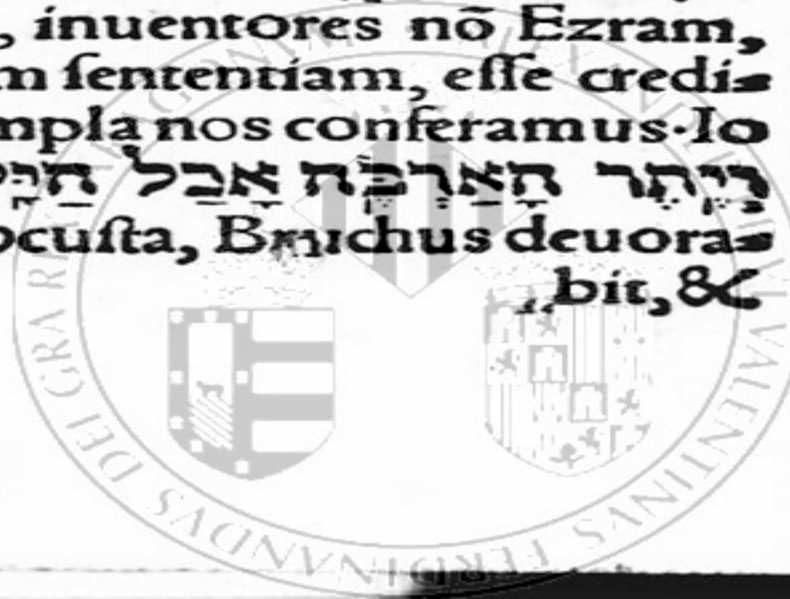
Huc etiám et ea pertinent, quæ Græcis & La-
tinis contractis siue exemptis syllabis, hiatus ni-
mirum deuitandi gratia proferuntur, יְהוֹרָה
יְהוֹרָם יְהוֹרָקִים יְהוֹרָקִי יְהוֹרָע יְהוֹרָשָׁבֵט
יְהוֹרָשׁ Iouda, Iorám, Ioiakím, Ioachín, Ioiada, Io-
saphath & Ioas. Nam si in istis saua per E pro-
fers, vides q̄tum à veterum consuetudine, atq;
à doctiorum Rabinorū instituto recedas. Quā-
obrem satis inconsulte, nec se digna facere, qui-
dam scribentium hodie, mihi videntur, qui nō
aliquando, sed plærunq; (vt apparet) iniustius
q̄uis leuiculam ob causam, in Rabinorum vo-
culationes, talí q̄ parum eruditas inuehuntur,
ex idic arum καὶ ἀγαλφαβητῶν pronunc. tione, an-
tiquoa

et quorum lectionem æstimantes. Cum tantum hæc ab illa differat, c̄ptum diei, nox interest.

Secunda regula.

Quando vero ip̄m iod sequit̄, quacunq; vocali subscripta, sonabit chiréck, vt בִּיר מִשָּׁה bi iad mosé, & יִרְמִיָּהוּ Iirmiiáhu. Quã regulã in cōmentario Kimchico, ad Tiberienses veluti authores Elias Leuita retulit. Qui (vt nō multo ante meminim⁹) emēdatioris ac purioris laude ꝓnunciationis, cum ab om̄ibus celebrētur, sū vero maxime à Rabi Ioná, cuius nō postrema inter hammadakím authoritas est, commendant̄. Dum in Rickma sic inquit, חִירְדִים יִרְשָׁבִי טִיבִירִיא הֵם בְּקִיָּאִים בְּלִשׁוֹן חִקְלֵשׁ; וּמִבְּטִיִּים אִתָּהּ יִרְתָּר בְּצַחֲוֹת הַיְהוּדִים hoc est, Iudæi qui Tyberiadē vixerūt, vt fuere reliquis omnibus Hebræis doctiores, & in sacra lingua callentiōres, ita ꝓfecto rectius, elegantius, & melius cæteris ꝓnunciauerūt. Quos etiam citãte Leuita, Rab Abraham ben Ezra, ꝓnctorū, accentuum, & Masóreth, inuentores nō Ezram, contra Thalmudicorum sententiam, esse credit. Sed ad regulæ exempla nos conferamus. יִרְתָּר חִירְדִים אֲבֵל חִקְלֵק יִרְתָּר חִקְלֵק I. Id quod relictū est à locusta, Brichus deuorabit, &

DE LITE.

bit, & qđ post se relinquet Bruchus, depascetur
Chasil quartū locustæ genus, om̄ibus nocenti-
us, **וְיִתְּרֵי** vi iether legēdū est, sic **שְׂרָיִם**
vi ionaké sadáim, & lactētes pueros, saua sicut
Chireck p̄nunciat. Quanq̄ Elias faciat discrimē.
Nam si Iod cū Chireck punctatur (inquit) saua
sicut páthach, enunciandū est, vt **וַיִּשְׂרָאֵל** va Ise-
raél, nō vi Israél, Quod cur alia factū ratiōne pu-
tabimus, q̄ vt ne syllabæ diuersæ, ñsdem cōmi-
sceātur sonis, Alicubi em̄ et Rabinos magis ele-
gatiæ, q̄ ratiōni studuisse liquido apparet. Eius-
dem gn̄is est qđ R. Abrahā etiam cholē excepit.

Tertia regula.

Postremo, qđcūq; loco, qđcūq; sub l̄ra ponet̄,
oim̄ tam recentiū, q̄ veterū Rabinorū authorita-
te, sicut páthach, aut nō ita multū à páthach disti-
milit̄, p̄ferre debes. Cui⁹ rei, ceu priscae quædā
vetustatis imago, i samuel, Manasse, Zachariáh
Saba, Salomon, **σαβαδθ**, Zabaoth, Saalthiel, &
Chanaan, etiā vsq; hodie cōspicit̄, quæ oia saua
principijs scripta visunt̄, vt **שְׂמֵרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל**
זְבַרְיָה שְׂבָא שְׁלֵמָה צְבָאוֹת שְׂאֵל תִּיִּאֵל בְּנֵי

Tametsi Græcis confusius quædam obscu-
riusque, et rotūdius efferantur, vt **Σολομῶν, Γοδολί-
ας, Σοφονίας** quemadmodum et supra diximus.
Neq; huc Iudæorū è vulgo, miserāda balbutie
quispiā

quispiam idiota permouerit animum, qui Schlomo, Smuel, aut Schelomo Semuel, & quomodo non? proferendum esse acriter in stet, pro consuetudine. Cum pluris apud ingenuos, eruditorum q̄tumuis paucorum consensus esse debeat, q̄ id quod cum repræhensione (quemadmodum Fabius inquit) multis incederit. Quis enim istiusmodi vocum portenta saltem meliora doctus ferre possit: nisi qui etiãnum ita sapiat (modo istuc est sapere) vt comonstratis frugibus, ac meliori cibo, glandib⁹ adhuc vesci malit. Quocirca cum ea puncti fauã pnũciatio, cui plus nimio, q̄ decuit Germani hæcten⁹ indulerũt. Plurimas ab etymo dictiones, & multa extra hebraismum vocabula, è nostris biblijs alienauerit, eò redeundum censeo, quo doctiores hebraicæ synagogæ magistri, eruditus suis ac solidis grammaticæ præceptis, nos reuocant ac reducunt. Inter quos Rabi Iudas, & Ionas. Item sapiens & doctus Abraham ben Ezra. Dauid Kimchi, & nouissime Rabi Elias Leuita, connumerandi veniunt, qui aliquanto purius sacræ linguæ, adiscendæ principia complexi sunt, q̄ isti, qui indoctam secuti multitudinem, sæpius malæ consuetudinis deprauatori licentiæ, inseruire cogunt, magis q̄ rationi.

Præterea obseruabis, tametsi (vt supra dictũ est) rapit̄ anima sit huius vocis natura, dũ pro fertur

DE LITE.

fertur, adeo vt breuissime omnium celerrime
fallat potius aures, q̄ feriat. Attamē, si quando
breuis lineola ipsam præcedet, nonnihil tem-
pore collecto, & beneficio tardantis notæ remu-
giet. Quamobrem non שׂוּא tantum sed etiam
גְעִיָּה id est mugitus, à remugiendo grammati-
cis dicta est, vt אָבִיר מוֹסֵר

Audi báni mi fili patris tui institutionem, sic
בְּרַחֲבוֹת תְּהוֹ קוֹלָהּ baróchobóth in plateis da-
bit vocem suam, sic lxxvii. psalmo בְּמִקְהֵלוֹת
& aliquanto infra eodem, שִׁם בְּנֵימָן צִעִיר רֹדֵם שָׂרִי יְהוּדָה רִגְמָתָם
שָׂרִי זְבֻלוֹן שָׂרִי זְבֻלוֹן שָׂרִי זְבֻלוֹן Ibi Beniamin natu-
minimus Dominator eorum, Principes Iúhu-
da duces eorum, Principes Zabúlon, Principes
Naphtali. In omnibus istis atq; consimilibus ex-
emplis, fauá præter solitum nonnihil protrahí-
tur, beneficio remorantis figuræ quæ ad ipsum
annectitur vt vidisti.

Porro quando componitur, quod propter
gutturales ferè contingit id sonabit, sed rapidis-
sime tamen, quod punctum cui assuitur Nem-
pe cum - sic - a breuissimum, cum - ad istū mo-
dum - e breuissimum, cum kames chathuph
hac figura - o rapidissimum constituit, nihil
alienæ vocis admiscens, quemadmodum &
Rab. David מִיִּחְלוֹלֹל attestat, vt אֶתְלוֹלֹל עֵקֶב

H

יהוה יהוה, Iahacób, Iéezóph.

Ex quibus cuiq; satis liquere puto, cum tam sit varium ac prolatione diuersum punctum saua, cur potissimum saua dictum sit, etymologiae proprietatem posse tueri. Nunc autem & quando legendum sit, & quando mutescere debeat paucis (aduerte) docebo.

Quomodo saua, aut plane silere, aut pronunciari debeat.

Caput XIII.

T

Ameti ex productarum breuiumq; natura vocum ac differentia, colligere queant studiosi, qn saua pronunciari debeat quando minus, Attamen cum videam in Grammaticorum scriptis esse quaedam, quae difficultate quadam sua, tractandiq; ratione, infirmiores, qui nondum robur his in rebus fecerunt, turbare possint, paucula, (quantum quidem, cu ex sacrae linguae ratione, tu obseruatione veterum didici,) ad necessarias pro consuetudine ab eruditis annotatas pceptiones adijcia, quae tibi aliquanto propius penitusq; pronunciabile saua, cognoscendum dabunt.

Obseruabis igitur, cum frequenter, punctu, de quo nunc agimus mutum plane, veteres quidam animaduernerent, alicubi autem & pronuntiatio e quadam, quanq; leuiori praeditu esse

DE LITE.

esse considerarēt, duplicē eius naturam esse voluerunt, Alterū sauá בָּ .i. quiescens, alterū sauá בָּ hoc est qđ mouetur, ac pferri potest, appellātes. Mutū ex superioribus ita finiri potest, quod post vocalem nimirū breuē, syllabā claudit, & cum ijs quæ à tergo hærent consonantibus præcedentis puncti naturā cōstringit, vt צֶלְפָּחַי Mal – chí, rex meus אֶרְצִי arzí terra mea.

Pronunciabile id esse dicitur, qđ nouā perpetuo syllabam, siue dictionis medio, siue principio collocetur inchoat, vt פָּקֹדֵי pakód visita, recense, sis memor, תִּקְעוּ שֹׁפָר בְּצִיּוֹן.

Nam vt prius illud claudendis vocibus, ita posterius, aperiendis syllabis aptum signū erit, Quocirca et motuū seu vocaliū pricipiū haudquā inepte, quidā esse dixit. Et quanq̄ nō adeo difficile sit (p̄specta puncti natura) cognoscere, qñ pronūciari debeat, vbi mussandum, vbi deniq̄ silendū sit. Attamē quo memoriæ discentiū consulerēt Grāmatici, quinq̄ regulas pnūciandi sauá, posteris tradiderūt, quas etiā p̄pterea qđ sint valde breues, & memoriæ bono nō defraudem studiosos, libenter adscribam.

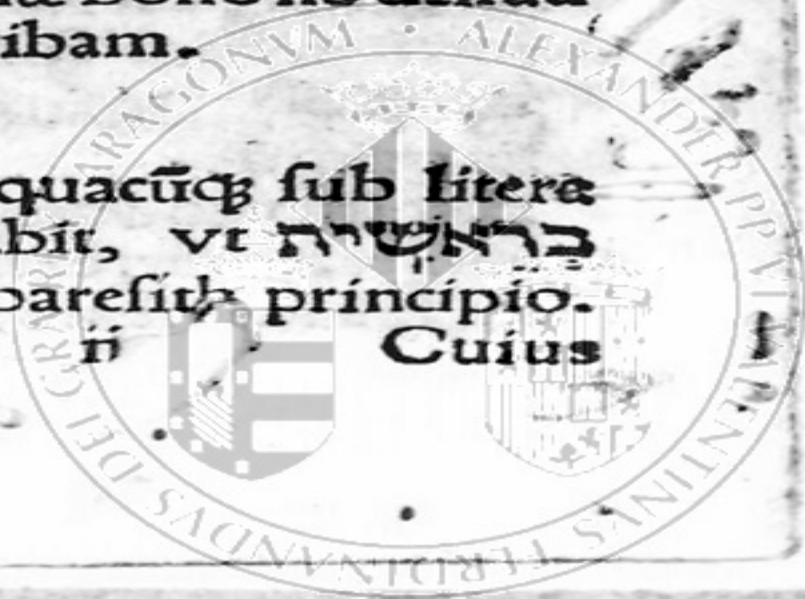
Prima.

'Sauá dictionū principio, quacūq̄ sub litera signabitur perpetuo sonabit, vt בְּרֵאשִׁית בְּרֵאשִׁית bakódes i sacratio, bāresith principio.

H

n

Cuius

AUG. SEBAST.

Cuius regulæ author est, magnus ille grammaticus Iudas Chiagus in libro Hasséther vassamméséch, quamobrem friuolum est, quorūdam de connexilibus literis, commentū, Smuél pro Samuél, Schlomó pro Salomo, Brechis pro baresith pronuntiantium. Nam in his similibusq; vocabulis saua, cum syllabam oratur efferendum est, q̄q̄ tamen eius vbiq; celeritatis commemorasse oporteat, quam & supra notauimus.

Rectius itaq; Germanis nostris integriusq; Hispani & Itali, qui propere ac celeriter pro signi conditione omni in loco dictionum inijs saua proferunt.

Vnum tamen à regula Ben Affer excepit, nē pe **שׂוּרָא** & **שׂוּרָאִים** quod **שׂוּרָא** & **שׂוּרָאִים** non tam protulisse, propter **א** daggés intēsum quam etiam scripsisse, creditur, cuius sententiā eruditus punctandi Magister Rab. Naphthali, confutauit.

Secunda.

Item quod post longam vocalem ponitur, citra controuersiam sonabit, vt **שׂוּרָא** samarú, **יְשׂוּבֵי אֶרֶץ** Iósaué, árez habitatores terræ Iohelis primo.

Etenim producta vocalis, cum per se vocem terminet ac libere eloquatur, quæ statim à tergo litera subsequere it, nouam cum suo puncto syllabam

DE LITE.

bam inchoet necesse est, vt **ישבה** Iasabu siue
Iásauú media breuissime prolata.

Tertia.

Eadem sanè proferendi ratio seruator, quoties
es sub literis quæ daggés signant collocatur, vt
מִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל mikkadós Iisraél à sancto Is-
raelis Jeremia LI. **הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלוֹת** ham-
oróth haggadolóth, Et faciebat dominus di-
luminaria magna, sub **מִכְּ** & **מִכְּ** sau à pferédū ē.

Quarta.

Præterea quando intra dictionis medium, sa-
uá congeminatur, prius quidem, cum ad præ-
cedentem vocalem pertineat silet, habent siquis-
dem opus carceribus, ne perfluant breues, quæ
admodum principio dictum est, Alterum autē
quia subsequenti initium syllabæ est, proferrī
debet, vt **יִשְׂרָאֵל הַמַּיִם** Iis_razú Hammáim
scateant, & multa copia abundant aquæ repti-
libus. Sic xxxv. psal. **אֵל יִשְׂמַח לִי אֹיְבֵי**
שָׁקֵר al Iismuchulí, ne gaudeant vel exhilarē-
tur mea caussa, hostes mei falsò &c.

In fine dictionum si conduplicabitur, quies-
cet vtrumq; vt **שָׁמַרְתָּ** samart custodiisti
mulier, **אָמַרְתָּ** dixisti mulier, **בָּקַדְתָּ** pakade
visitasti.

Ad hæc si vel vnum hoc loci tantum ponit
sauá non pronuntiabit, vt **לִישׁוּאָה** Iasau
וַיֵּאָדָּר Vaiaat

AVG. SEBAST.

valar. Et vidit quod discriminis gratia, p רַיָּרָא dictū est, à themate רַיָּרָא De saua qđ principio vocabulorū congeminari posset, hic nulla mentio, nam (vt ante cōmemini) verborū iniths nūc q̄ siue simplex, siue compositum sit, conduplicari solet.

V. regula.

Postremo sonabit etiam, quoties duæ consimilis figuræ literæ, inuicē immediate cōsequuntur, et prior signo saua notatur, vt חַלְלָהּ הַנְּנִיחַ halalú, hinnaní, laudate, ecce ego. Quas vel hic demū obseruatas esse apparet, p̄nunciādi præceptiones, qđ simili statu, Saúa, etiam si proxime vicinas habeat בַּרְבַּת eas tñ nuscq̄ ad Daggés corroborandi signū astringat. Quod aliās ferè semper contingit, quoties ip̄m est ineffabile, vt מִשְׁפַּט אֲזַכֹּר Ezc̄or, Mis̄path, Ergo ne quis addubitare possit, vel præmissis cōmorādi accentibus iuuari, vel (vt aliquāto crassius exeat) cum Páthach, etiam sub consonantibus dilatari solet, vt חַמְרָבָר חַמְרָבָרִים loquēs loquētes, גֶּלְלֵה זִלְלֵה gelalé, zilalé, stercora, vmbrae, & רַבְבוֹת גֶּלְלֵה צִלְלֵה quibusdam in exemplaribus, pro רַבְבוֹת גֶּלְלֵה צִלְלֵה

Frequenter etiam & ijs vocabulis quæ daggestari consueuerunt, pronunciatum saua post correptas voces ponit, ob consuetudinē tamen adscriptur^a leuitatē Daggés expuncto, qualia sunt,

sunt, הללוליהּ halalulá Laudate dñm. למנוחה.
 ad præfulem. Quod qua frōtis impudētia infis
 nitiuū qdā esse asseuerauerūt, diuinare nō pos=
 sum, sed ipsi viderint, qui ne quid nescisse vide
 antur, cognoscendi tantū opinione turgidi, hu
 iusmodi in vulgus spargere nō verent, E qbus
 daggés, attenuādi laboris gratia, à scribis eiectū
 esse putat, sic est הַגְּבִירִי pro הַגְּבִירִי quod הַגְּבִירִי
 aut הַגְּבִירִי En ego interpretamur.

Et c̄p̄c̄p̄ hæc omnia, inani propemodū à Rabi
 nis studio, ac frustraneo quodam conatu, aliās
 adscripta, nobis annotantur. Attamen cum so=
 lent illa tenacius hæerere, quæ vt fusius ita cre=
 brius inculcantur. Nonnunc̄ autem & varieta
 tis gratia capiamur. Pro docentium consuetudi
 ne, quinq; pronunciabilis fauá regulas pro ut à
 Grāmaticis præcipi solent, explicatius recensere
 placuit. Nam qui fauá וַיְחַיֵּי hunc admodū finis
 uit, nimirū quod nouā vbiq; syllabam incho=
 at, semel oēm pnūciādi vim, cōplexus ē, qsq;
 igit̄ istā pnūciabilis notæ descriptionē, velut re
 cte pferēdi filū sequet̄, vt nusq; locis q̄tūcūq; sa
 lebrofis impingat, cauebit in tempore.

Cæterūqd̄ Latinorū pleriq; Grāmatico=
 rum, operosis appendicibus veterū p̄ceptiones
 grauare potius p̄ explicare maluerunt, adij=
 cientes, cū añ gutturales literas, & iod, tum sub
 gutturalibus etiam fauá quocunq; loco, pronū
 ciandum esse, vt non præter autoritatē modo,
 sed

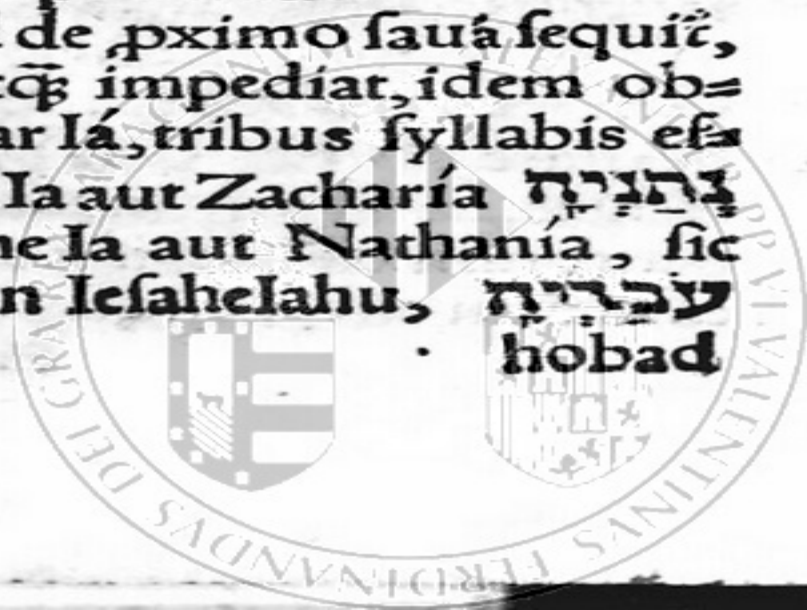

sed præter omnem rationem faciunt, ita vicissim iure optimo (ne לתרעי ריה & incogitantia quæ sua desit poena) cum his superfluis pronuntiandi legibus à nobis explodentur. Non enim in his מלאכה & מלאכי consimilibusque Maleachí aut Milechamá vt quidam voluerunt, sed Malachí & Milchamá, pronuntiandū est. Peride ací מלאכי Malachi et Milchá scriptum esset, Sic אלעזר Elhazar, Aronis filius trissyllabum אליעזר Elihézer Abrahami seruus, tetrasyllabon est, Sic & alia plæraq; efferuntur.

Nam post vocalem ferè breuem, saua non profertur, sed est ineffabile, ea namque (quemadmodum & multò ante præcepimus) breuium natura est, vti mox proximam à tergo literam, vel ad daggés, vel ad saua, quod mutum appellatur, cum præcedentibus elementis, sub vnā syllabam constringant.

Erit itaque in his consimilibusque vocabulis saua combinandæ, seu claudendæ potius syllabæ nota, non pronuntiabile punctum.

Præterea quando iod de pximo saua sequitur, nisi ex supra dictis quicquid impediatur, idem obseruato, vt זכריה Zacharíá, tribus syllabis esse ferendū est, non Zachare Ia aut Zacharíá זכריה Nathan Iá, non Nathane Ia aut Nathaníá, sic ישעיהו Isahláhu, non Isahelahu, עבדך hobad

Hobadlá, non Hobadelah, aut Hobadía, nisi apud Hebræos Græce potius efferre, q̄ Hebraice malis. Nam isti quidem (Græcos volo) cū pro linguæ natura, nusq̄ iod habeāt consonantem, sed vbiq̄ ferè correspondentem iota vocalem, pro consonante hebræis quidem vocibus apta, vocalem iota (vt vbiq̄ litera in literam maxime vicinam conuertatur) substituere coguntur. Nam si planè diuersis in aliena lingua literis, quod equidem ad potestates attinet, nomina expresseris, omni tibi etymologiæ ratio, q̄ apud Hebræos vnice spectanda est, fluctuabit.

Hæc igitur necessitatis lex totas, nōnunq̄ dictiones, nedum syllabas aut literas, ad peregrina quædam, permutare consuevit, Vt enim Latini suæ linguæ flexibus, quædam tum vrbiū, tum populorum, barbara vocabula, ab ijs gentibus, quibus propria fuerant, vsurpando, adeo obscurant, vt vix agnosci possint (Quotus enim quisq̄ inter belgas Flandrorū hodie Gandauum, aut Gallorum inter celtas Lugdunum, non latine doctus suam ciuitatem nominari credat: cum vtrobicq̄ plurimum à barbaris vocibus sit discrepantiæ) Similè ad modū Græci, cum ex sacræ linguæ penetralibus ad se noia recipiunt, sui idiomaticis sæpius necessitati sæpius elegantia, (cui quidem hæc natio vbiq̄ plurimum induxit) sese accommodantes, aut literam, aut spiritum, aut syllabam, nunq̄ apponūt

H

interdū

interdum etiā adimūt dictiōibus, vt in Iuhudā & Iosaphath videre licuit, qua quidē re efficiūt s̄apenūero, vt Iuhudæi sua tñ vocabula, ab his vsurpata nō possint agnoscere, cuius sane testimoniū ex eo quē de antiquitatibus lib. Joseph⁹ Gorionis filius inscripsit, vel hoc solo noīe adducam, vt aliam sermonis hebraici, aliam græci in iisdem vocibus lectionē, eē cognoscas. Nomina (hebræa intellige) propter scripturæ decorem (inquit) Græci ad delectationē legentiū mutauerunt, neq; em̄ puīciæ nostræ est huiusmodi formis vtī, Et alibi, Quidā vero placita sibi noīa mutauerunt, Alij aut, (vt inhabitatoribus clarius esse visum est) conuersionē noīm fecerūt Græci tñ sunt huius rei authores, qui posteris tēporibus cōfortati, etiā antiq̄rū gloriā ppriam effecerūt, & gētes noībus exornarūt &c. Item in eiusdē voluminis epilogo, tametsi Græcarū literarū, qd̄ equidē ad grāmatices experimenta pertinet, se satis gnarū esse existimauerit, attñ verborū prolatiōis integritatē adipisci, paternā id sibi consuetudinē denegasse conscripsit. Nimirū qd̄ alia Græcorū, alia et multum ab hac diuersa Iudæorū prolatio Iosephi tempore fuerit.

Quamobrē Hebræa rectissime pronūciabis, si nō Græco, nō Latino, nō Germanico, aut alio quopiā ex alijs desumpto linguis sono, sed hebraico tñ ore pferas. Sunt em̄ Græca, proprie-
tate

DE. LITE

tate, quæ huic genti natiua est efferenda, nō latinis idiotismis aut tenoribus commiscenda. Quemadmodū etiam Gallū nimium gallice, aut Scotū plusquā scotice, latina sonantem prope modum exhibilant latine docti, ita haudquaquā ferendus est, qui sacram, & adhuc omnium à cataclysmo linguam minime contaminatam, **אֲשֶׁר לֹא יִחַסֵּר כָּל בַּהּ : רֵאיוֹ רַבֵּר בַּהּ רִיק** (In qua, vt nihil Abrahami testimonio deest, ita prorsus nihil inaniter superest) varijs ac diuersis à loco petitis idiotismis, & suæ in q̄ quisq̄ natus est linguæ, dialecto conspurcat.

Nec dissimilis, aut rationis aut consilij fuisse videt̄, doctissimus ille disertissimusq̄ Fabius, cum scriberet, se quidē à sermone græco puerū incipere malle, sed tñ, vt nō ita longo post tempore latina subsequerent̄, ne in plurima nimium oris vitia, in peregrinū sonū corrupti, & sermonis, cui cum græcæ figuræ, assidua consuetudine hæserunt, quæ in diuersa loquendi ratione pertinacissime durare solent, puer incidere, sed pari iuxta cura, ne altera (quemadmodū inquit) alteri possit officere, sed quasi pariter eant, tutaretur vtramq̄. Quo quidem è scripto quid aliud quæso te queas colligere? q̄ huc oēm destinatū eē, integerrimi parit̄ ac solertissimi viri laborē, q̄ vt ne pueri, tāetsi eos pri⁹ græca discere vellet, pp̄t̄ pulcherrimas disciplinās è qb⁹

&

A V G. S E B A S T.

& nostræ fluxerunt, latinæ linguæ puritatem,
 castamq; pronunciationem Græcanicis idioris-
 mis ac peregrinis vocibus contaminarent. Quid
 si in prophanis vsq; adeo Ethnicus homo lin-
 guis, hanc animi sollicitudinem, curamq; repo-
 nere non est veritus, vt alteram non cum alteri-
 us detrimento, sed integre à studiosis vtramq;
 percipi voluerit. Nos Christiani, idem ea in lin-
 gua, è q̄ plurima pietatis mysteria promanant,
 diuersa religionis sacramenta exuberant, Pro-
 phetarum oracula adiuuante spiritu cognoscun-
 tur, non attentabimus? Et ne diuersis (q̄s quæ-
 q; natio proprios habet ac innumerabiles) sonis
 commisceatur, Hæc, non modo linguarū oim
 simplicissima, sed & perfectissima quoq; qua q;
 deus ipse rerum parens, miseris mortalibus no-
 bis, diuinæ mentis, animiq; sui, viam quandā
 expressit imaginem, ne commisceatur inquam,
 non curabimus?

Quapropter vt cuiq; ergo linguæ, propria
 quædam scribendi ratio, et suus quidam ortho-
 graphiæ modus, ita sanè & vnicuiq; peculiaris
 proferendi genius est, & quædam à natura de-
 tributa, quam tum demum facile ac fœ-
 liciter, in sacra lingua assequeris, si non ex turbu-
 lentis quorundam lacunis, sed ex ipsis vndiq;
 fontibus haurias, si non indoctam vbiq; Iuhu-
 dæorum consuetudinem, siue potius abusum,
 sed rationem cui doct orum consensus Rabbi-

norū

DE LITE.

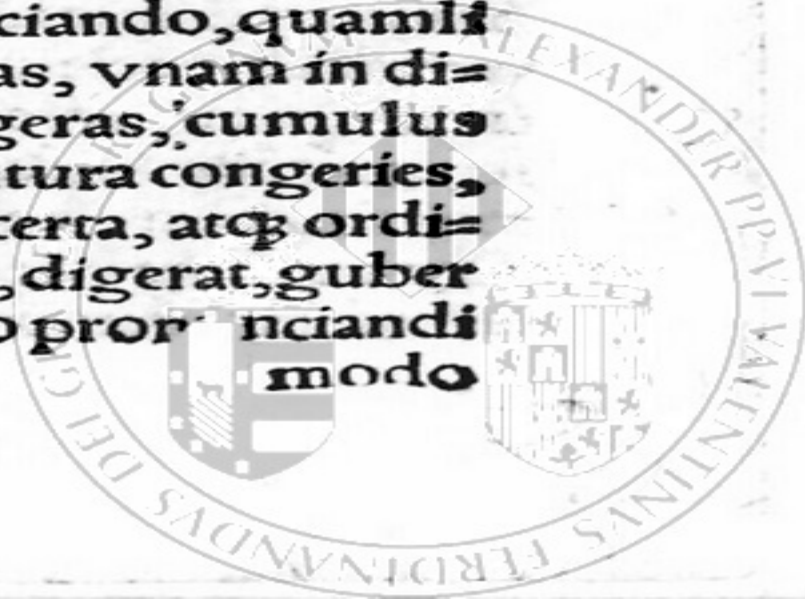
norū conformis est, & linguæ naturā sequaris.

Eadem quoq; & in istis ratio seruabitur, vt **יְיָ יִשְׂרָאֵל** audiuiti, vnā, quæ non sammā hata, vel iachedáu, sed sammáh ra & iachdáu pferuntur, Nam tamen si sub gutturalibus saua ponitur, haud quaq; tamen efferi debet, nisi nouam cum sua litera syllabā ordiatur, quod præcedentes vocales correptæ prohibent, & daggés quod statim subsequitur, diuersum indicat.

De Accentibus quid conferant.

Caput XIII.

Hucusq; de literis, vocibus, punctis, item ex his constitutis syllabis, varijsq; ipsarum passiōibus, quid melioris sæculi Rabini veteres, scripto mandarint, si nō, vt volui, breuiter, attamen qua potui fide, recensui, sed vt non satis est, saxa, materiem, calcem, cæteraq; ædificaturo necessaria, in vnum aceruum rudia congerere, nisi adhibitis artificum manibus, rasa, dolata, ac perpolita prorsus omnia in iustam ædificij molem furrigantur, Sic in pronunciando, quamlibet multas literas, voces, syllabas, vnā in dictionem compactas etiam congeras, cumulus tantum, & rudis quædam est futura congeries, indistincta q; massa, nisi ratione certa, atq; ordine, adscriptus eas accentus, regat, digerat, gubernet, ac veluti viuum, adposito pronuciandi modo

A V G. S E B A S T.

modo, mortuū alioqui seu languidū dictionis corpus, efficiat. Est enim (quemadmodū non in scite quidā dixerunt) accentus, **בְּשֵׁשׁ הַתִּיבָה** id est, dictionis anima, & signū propter vocis harmoniam adhibitū, cum ad retardandam retinendamve præpoperam celeritatem, tum ad accelerandam vocabuli tardam prononciationē, ut acutæ nimirū grauibus, longæ breuibus tēperatæ syllabæ, cum suauitate currant.

Neq; alius melior est emendatæ prononciationis artifex aut moderator. Siquidē hic annis graues tardosq; senes, ducit. Hic etiam pueros celerius, concitatusq; voces ac syllabas conglomerantes moratur, hic muliebrem deniq; molliciem, ac virile robur, contemperat, & ut summam semel dicam, hic vnus, est ratio, virtus, robur, vita, dictionibus.

Próinde quoq; nō male à veteribus etiam **דַּעַי** est appellatus, quod dictiones certo quodam consilio, certa q; vel deprimendi vel eleuandi ratione gubernet, In quo & vsq; adeo situm esse multum, prisci Grammatici voluerunt, ut si antea, hūc non haberes cognitum, nō modo quæ de recta prononciatione verborum præcipimus, verum etiam & reliqua, quæcunque vel ad grammaticam spectant cognitionem omnia, nequicquam sis attentaturus. Quam sane verborum sententiam, quidam apud Hebræos eruditus Poëta, duobus non

ines

DE LITE.

inelegantibus versiculis expressit.

אם תחפוז להיזהר בקדוק תמים
שים לבך ולמודך : לחביון טעמים

Si voles esse, in Grammatica consummatus

Appone cor tuum ac disce intelligere accēt⁹

Huic etiā & illud consonat, qđ alicubi insignis

ille Rabi Abrahā ben Ezra בפירושי

reliquit, על פירוש שאינו על דרך הטעמים,

לא תאבה לו, ולא תשמע אלי, ובי בעל הטע

מים Oēm illā in-

terpretādi rationē (ingt) qđ nō accētus respicit, ne

qđ voles, neqđ feres. Nā qđqđ ille fuerit, qđ prim⁹

accent⁹ repperit, quiqđ singula tenorib⁹ signa-

uit, multo rectius ac melius, qđ nos, vniūscu-

iusqđ interpretationē nouit. Item & illud quod

Esaia primo annotauit, Nisi de⁹ zabaóth supes-

se fecisset nobis שריד במעט .i. reliquias, op-

pido paucas &c. ודברי הנביא בעבור

ישראל שהם אומרים : ובמעט דבק עם

שריד בעבור טעם תמפסיק ובי עקר גדול

hoc est, Nisi, &c

verba sunt Prophetæ propter Israelitas qđ sic lo-

quebantur affecti qđ fuerant &c. ובמעט .i.

Oppido parum siue perpaucas cum שריד .i. res-

siduo, siue reliquijs cohærere debet, propter ac-

centū, qui sub vocabulo perpaucas, quietē aut

cōma præstat. Vnde pfecto argumentū nascit^r.

cur quis diligent^r accētus obseruare debeat, ha-

ctenus ille. Huc & illud p̄inet qđ Rab. Salom.

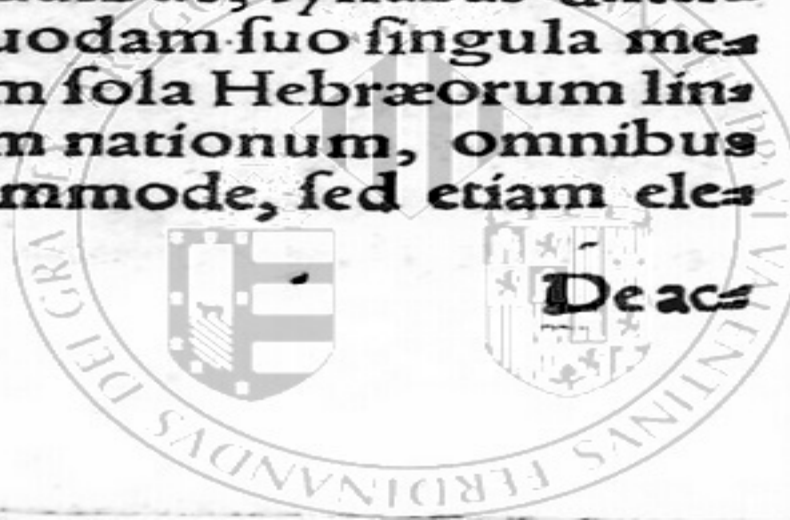
cele

celebris apud n̄ros Iudæos famæ, cōmentator,
 m sæpius in scholijs occinīt **עַם הַמִּקְרָא יוֹבִיחַ**
 id est, accentus scripturæ id ipsum arguit, quod
 certe non faceret, si aut leuis, aut nulla, quæ ad=
 modum apud plærosq; est, apud ipsum quoq;
 h esset ratio accentuum.

ne Quamobrem cum apud Rabinos etiam in si
 cel significando tantum habeat momenti accentus,
 & in legendo sit velut artifex, qui dictionē per
 poliat, nec non & *βάσαν* & quispiam, qui certa ra
 tione (quando ex multis tum literis, tum vocis
 bus dictio coiuit) qua parte, syllaba sit eleuan=
 da, commonstret, nefas esse duxerim ipsum vel
 dissimulare prudentē, vel negligenter præterire.

Nam vt planè deformis lectio neglecta pro=
 sodia redditur, quis enim vel apud triuiales
 Grammaticos hodie ferat, aut saltem risum tene
 re queat, si puer Dominus, dominí, domínó,
 domínorum, ac Músarum, vel apud Hebræ=
 os, indoctus quispiam (quorum vbicq; magna
 copia est) pákad, pákadthí, pákadto, contra vo
 cabulorū naturam pferat?

Ita vicissim, si ordine certo, modoq; longas
 à breuibus, acutas à grauibus, syllabas dister=
 mines, & discrimine quodam suo singula me=
 tiaris, non in hac quidem sola Hebræorum lin=
 gua, sed in alijs omnium nationum, omnibus
 linguis, non tantum commode, sed etiam ele=
 ganter pronuntiabis.

DE LITER.

De accentuum diuisione.

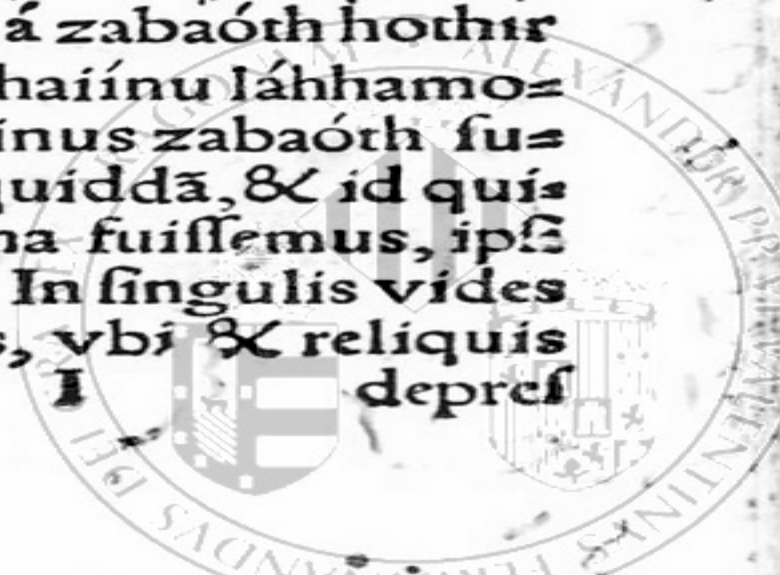
Caput XV.

Accentus igitur, quo de noster hic sermo institutus est, tametsi quidem a quibusdam Grammaticis triplex esse dicatur, nempe Grammaticus, Rhetoricus (sic enim appellare quibusdam placere video) hoc est, proprius, improprius, & musicus, de proprio, & improprio, vel maxime tamen hic dicam, Nam postremus, cum non ad lectionem modo faciat, verum & alia quaedam habeat, in orationis corpore potiora officia, iustiorum sane quam vel hic locus, vel paginae angustia patitur, tractationem desiderat.

De accentu proprio qui nominatur טעם

Proprius accentus, quem & alij Grammaticum vocarunt, is est, quem unum aliquem omnis dictio naturaliter habet, cuius potentia atque virtute, quam quidem in syllaba ponitur, eleuanda venit, ac praeter ceteris quam grauantur, exacuenda, ut in praesenti exemplo videre licet, לֹלֶה יְהוּוָה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שְׂרִיר בְּמַעַט בְּסוֹרֹם הַיְיִנוּ לֹלֶה יְהוּוָה צְבָאוֹת לְעַמּוֹת דְּמִיִּנוּ לָנוּ זָרִיד קִימְהָד, kizdom haiinu lahhamora daminu, hoc est, Nisi Dominus zabaoth superesse fecisset nobis, residuum quiddam, & id quidem perpaucum, sicut Sodoma fuisset, ipsi Gomorrae similes fuisset. In singulis vides accentus singulos dictionibus, ubi & reliquis depre-

AVG. SEBAST.

depressis atq; grauatis syllabis, vnaquæq; (cui quidem prosodiæ signum est) extollitur. Nam vt Latinis, græcisq; dictionibus vnus aliquis semper accentus percipitur, sic apud Hebræos, nullum omnino vocabulum inuenias (præter ea quæ per Mackáph combinandi lineam colligantur) quod non peculiarem quempiam, ac naturalem accentum habeat. Nam cum tenor ornatus quidam sit dictionibus, aut vitæ potius vt volunt Grammatici, nulla certe potest citra illum dictio recte sonare, & quemadmodum quoque regem à quolibet è vulgo, non facile queas discernere, nisi purpurea chlamyde, aut regio paludamento, aureæve palla, indutus, etiam corona ac diademate conspicuus sit, Sic difficulter admodum quid dictio sit penitus cognoscas, nisi proprium (quemq; natura desideret) tenorem adscriptum videas, quæ non absurde cecinit quidam.

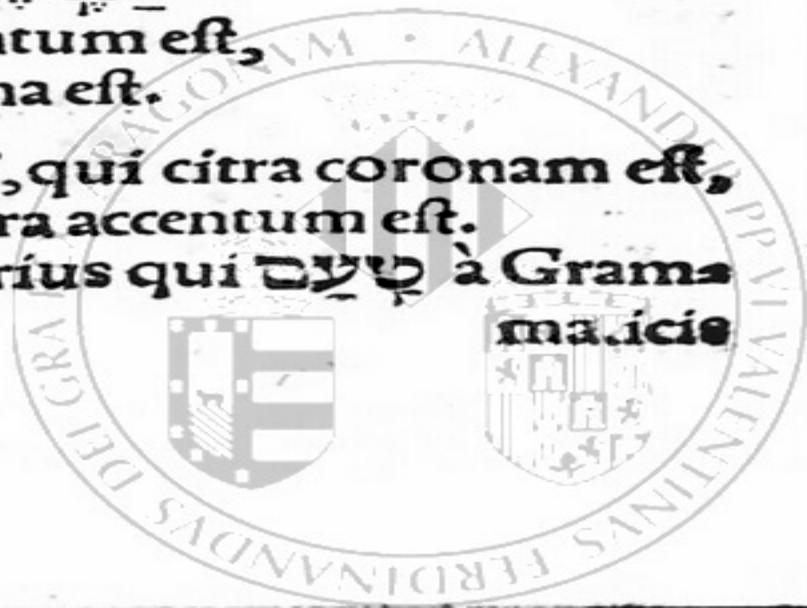
כְּיֵבֶה כִּלְא טֵעֲמָה
כַּמֶּלֶךְ כִּלְא עֵטָרָה

Qualis dictio citra accentum est,
Talis Rex qui sine corona est.

Hoc est per omnia regi, qui citra coronam est,
similis est dictio quæ citra accentum est.

Porro accentus proprius qui טֵעֲמָה à Gramma-

ma. icis

DE LITER.

maticis cognominatur, bifariam diuiditur. Alter enim מֵלְעֵיל id est, supernus, alter vero מֵלְרַע id est, infernus appellari potest.

Milhél vero is esse dicitur, qui in dictionibus, penultimas ferè syllabas occupat, vt מֵלְרַע שִׁמְרָה פְּקָדָה מֵלְרַע קָדַשׁ שִׁמְרָה פְּקָדָה qui hinc certe nomen sortitus est, quod ferè superiorem siue anteriorem vocabuli partem eleuet. Nam in istis nō dicas commode Eréz, meléch &c. Sed érez, mélech, kódes, samárta &c. dicendum est.

Milrá, qui ab inferiori, nomen habet, Perpetuo siquidem in postrema infimaq; vocabuli parte, atq; adeo vltima dictionis syllabá hic tenor confidet, vt מֵלְחָמָה חָכְמָה פְּקָדָה חֶכְמָה Chochmá, sapientia, Milchamá, bellum, Chachám, sapiens, Pakád visitauit, Neque est aliud huic genti, aut familiarior aut frequentior accēt.

Nam vt Latini penultimas, vel antepenultimas ferè peculiariter acuunt, sic & Hebræus populus, singulari quadam ac natia consuetudine, vocum vltimas frequentius attollit. Atq; hæc vel imprimis fermè vnica est ratio, quamobrem non vsque adeo sese primo conspectu facilem, nostris hominibus (qui latinis tenoribus assueuerunt) hæc lingua præbeat. Cum latina q̄ propemodū pueri discimus, planè dissimilib; vocū eleuatōib; cōtrarijsq; syllabarū tenorib; efferan

eff'erantur, & ab hac nostra (quod equidē ad accentuum rationē attinet) plus ᾗ *ᾗς ᾗς πᾗσᾗν* .i. bis per omnia (vt habet prouerbiū) discrepent. Quoties enim nostri homines hebræa legunt, ad suos, natiuosq; sonos relabuntur.

De figuris accentuum natiuorum.

CAeterum & hoc diligenter considerandū est, accentū proprium seu natiuū, quem alij Grammaticū appellant, proprias figuras nō habere, quibus prosodiam notare possit, sed ab accentu musico signā (quæ quidē ille habet plurima diuersa'q;) mutuatur, quæ, præter id quod accentus musicus significat, vocabuli, vel in vltima, vel penultima syllaba tenorē siue propriū accentum repræsentant. Quod igitur in vltima dictionis syllaba, aut in ea quæ huic est proxima, notam quampiā adscriptā vides, hoc est, qd postremū in dictiōe locum, vel eum qui ab isto secundus est, ceu certam quiescendi sedē, accentus sibi delegerit, ad טעם .i. natiuū dictiōis accentū, & peculiarē eleuandi notam pertinet. Sed quod hæc nota, ppriā quandā atq; singulari rem sit nacta figurā, hoc est qd aut שופר ישר .i. buccina seu cornu rectū, aut קרני פרה .i. cornuavaccæ, aut שלשלת .i. catena, aut זקת גדול .i. erectus, magnus, aut שופר מהפך .i. cornu, seu buccina conuersa, hoc est, quod sit, instar buccinæ curuatae aut sursum erecta, aut in obli

DE LITER.

Obliquū retorta, vel vtroq; latere circulariꝛ obliquata figura, musicorū accentuū officia respicit, qui ad orationē magis integrā, q̄ ad dictiones, referendi sunt, cōmode per singulas passim orationis partes distributi, vt efficacem ac significan-tem efficiant sententiam,

Próinde in plærisq; Grāmaticorū lucubrationibus, natiuorū accentuū plæraq; signa comperies, hæc solum docendī gratia parata esse, cognoscito, vt velut certis indicijis vnaquaq; in dictione cōmonstreꝛ tibi, vbi accentus siue dictionis profodia desyderet. Quod in isto quicquid libelli est, sedulo quidē (etiam quoties hebræa latinis scriberemus literis) seruauimus. Notauimus em̄ nō aliquando, sed plærumq; tonorū sedes, vt eo nempe facilius, Iudaicæ dictioni ad- suefcerent, quicunq; ad hæc sacra contendunt.

De accentu Rhetorico siue improprio. Caput XVI.

Verum em̄ uero cū non mō parum elegans forsitan lectio videat, sed p̄ re quæ significatur etiam absurda, Eas nimirū dictiones, quæ tribus, quatuor, aut eo amplius syllabis constitutæ sunt. si accentu עֲרֵב (qui vt sacre magis linguæ familiaris est, ita frequētissime occurrit) notentur, vno velut saltu præcipites, q̄ ocyssimè ad postremā vsq; hanc decurrere. Quin etiam & peris

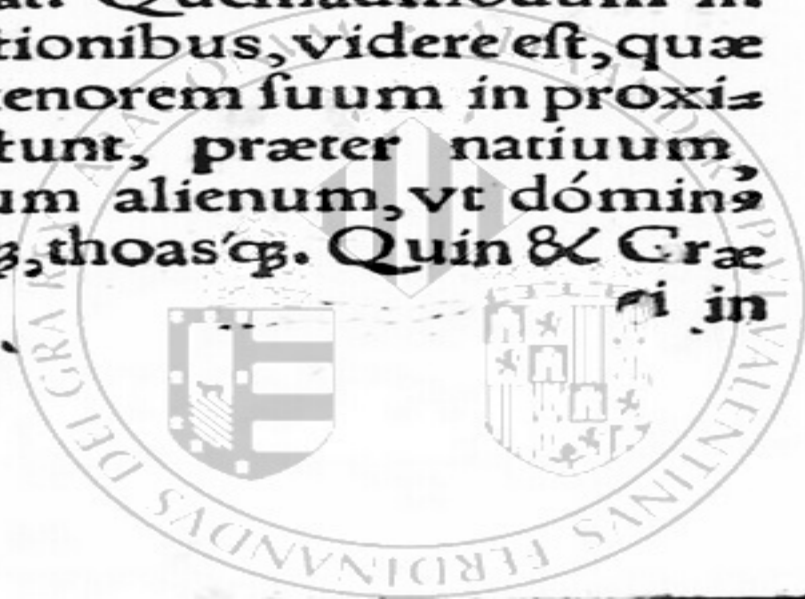

AUG. SEBAST.

periculum inde nascitur, ne præcipua dictionis parte (dum ad hunc modum **הַמַּוְעֲצָתָם** non refrenato principio, sed concitatus pro **הַמַּוְעֲצָתָהֶם** vmmimóhazóthehém profesrimus) auditoris aures frustremur.

Præterea cum & illud parum sit gratum auribus, dictiones, quæ penultimis syllabis acuntur, ea principis vicina habere vocabula, quæ Græcis **ᾠξυτόνα** dicuntur, facit enim hæc combinatio, propter nimium propinquas & frequentiores eleuationes, **αυξωφωνία**, vt Prouerbiorum primo, **וְיִוָסֶה לְקַחַת וְיִוָסֶה לְקַחַת** translatis accentibus efferas. Inuentus est accentus Rhetoricus, qui vtrumque hoc lectio- nis malum castigaret, hoc certe nomine Rhetoricus à nostris appellatus, quod ornatu, grauitate, & oratoria quadam maiestate in certos veluti numeros orationem struat.

Nos impropriū vocauim⁹, qd præter natura- lem, qui dictionis anima, antea dictus est, ob de- corem (vt suauior diuersarum vocum pronun- ciatio reddatur) accedat. Quemadmodum in quibusdam latinis dictionibus, videre est, quæ propter enclitica, quæ tenorem suum in proxima- mam syllabam reflectunt, præter natium, adiscunt etiam accentum alienum, vt **dómin⁹**, **dómin⁹**, **áthamas**, **thoas**. Quin & Græ- **ni in**

DE LITER.

in orationis contextu, sæpius acutum in gra-
uem asperitatis deuitandæ gratia: commutant,
vt Matthæi v. $\delta\omega\sigma\delta\rho\ \delta\ \pi\alpha\tau\eta\rho\ \upsilon\mu\omega\eta\ \delta\ \epsilon\eta\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \delta\upsilon\rho\alpha\nu\omicron\iota\varsigma,$
 $\tau\epsilon\lambda\epsilon\acute{o}\varsigma\ \epsilon\sigma\tau\iota\mu.$ i. quemadmodum pater vester, qui in
coelis est, perfectus est. Quæ tametsi per omnia,
non sint his nostris æqualia, attamen docendi
gratia, $\epsilon\iota\ \mu\eta\ \delta\ \epsilon\iota\ \alpha\lambda\iota\alpha$ plæraque ab humanis lecto-
ribus feruntur, adscripsimus.

Hic etiam est duplex, alter qui מֵתֶּהֶג Métheg,
hoc est frenum, alter qui מַקְּאָפִּי Makkáph, id est,
copula vocatur.

De Métheg, siue nota protractionis.

Métheg, linea quædam est recta, quæ in vlti-
ma acutis dictionibus, vel ad principium
vel non ita procul à dictionis principio, pro-
pter retardandam ac refrenandam pronuncian-
di celeritatem, adhibetur. Est enim sicut frenum
quo quis nimis concitatū vocabulī cursum, cō-
pescat, retineat, ac velut auriga, è carcerib⁹ emis-
sos equos quō velit gubernet, vt בֵּינֵךְ הַבֵּיט
 $\text{בֵּנַחֲאֵבֵן הַאִיסָא}$ Bénachá vben háissá, inter te & mulie-
rem. Sūt qui גַּחִיאֵא gahiá. hoc est mugitum ap-
pellent, quod syllaba, istiusmodi protractionis
linea, à concitatori currendi fuga retenta, non
nihil remugire, quasi quæ vinculis se impediri
sentiat, videat. Neq; defuerūt הוֹ-סֵט ho-
-s.

I iij

statio

stationem, aut firmandi notam cognominarunt.
 Syllabam enim sub qua collocat, firmitudine quas-
 dam grauiorem efficit, ne sub æqualitate cæte-
 ris cõmuni, ad finem usque (ubi verus accentus est)
 ocys decurrat. Nec ad simplicem tamen pronuncian-
 di legendiue rationem facit, verum & rei quæ signifi-
 cationem, necnon orationis efficaciam & pius de-
 renti grauitate cõmendat. Plærumque siquidem
 huius præsentis negocium id adeo exigere videtur, ut
 ne voces, quæ in orationis constructiõne, aut si-
 gnificantiores sunt aut illustriores, concitato ni-
 mis cursu præterfugiant, ut Mosè primo,
 הַאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמּוֹדִי : הִיא נָתַתָּ לִּי
 הַאִשָּׁה מִן הָעֵץ הַאֵל
 atque in mulierem transferentis crimen, ac si dicas
 Domine הַאִשָּׁה Mulier illa, mulier inquam, ea,
 quam me coram statuisti, quam ex his meis ossibus,
 & carne finxisti, cuiusque gratia & patrem et ma-
 trem, hominem deserere voluisti, הִיא Ea ipsamet
 mulier, ex arboris fructu porrexit, ut comedere-
 rem, vel & comedi &c. Cum Emphasim igitur
 habeat hoc loci, mulieris vocabulum, non male
 firmationem, aut גְּבוּרָה gubernandæ quidem pro-
 nunciationis signum, principio accepit, uti præ-
 properam in dictione celeritatem הַעֲמִידָה &
 grauius castigarët. Est igitur הַאִשָּׁה Há, Issá,
 propter cõmmodandam notam, ferè diuissimè enun-
 ciandum.

Huius

DE LITER.

Huius moræ virtutem, quidã inter hebræos earmine complexus, posteritati commendauit, quod equidem quia admodum breue est, & studiosorũ adiuuare possit memoriã, adnotauit

בְּקוֹרָא בְּלֹא הַמֶּתֶג
בְּרוֹבֵב בְּלֹא הַרְסוֹ

Qui sine Métheg, hoc est, morandi nota pronũciat, is perçq; similis est equitanti, qui neq; habet nas, neq; frenos adhibet.

De accentu Makkáph siue copula:

Accentus alter, siue improprie siue accessorius, מַקָּפָה Makkáph vocatur, à priori longe oĩm diuersissimus. Nam cum superior ille מֶתֶג in eadem frequenter syllabas dictione, æqualibus currentes spatijs, numerisq; interiecta mora, distinguat ferè ac separet. Hic contra dictionibus etiam diuersis, connexionem quadã accolligandi vinculo, syllabas omnes sub vnũ aliquem accentum cogit, adeo vt diuersorum nominũ syllabæ diuersæ, vnã propemodum dictionem constituere videantur. Idem מַקָּפָה etymon designat, quod à מַקָּפָה coarctare, contractare, circuire, copulare, & coniungere, Chaldaico themate manat, exẽplũ est לֵאשׁ בְּבַר לֶחֶם
Noc est, singulis kiccarléchem. i. porci
Vbi tametsi kiccar lechem, duo sint ac distincta vocabula, ad vnũ tamen accentum beneficio

mak

Makkáph quæ copulam præstat, æque ac si vna dictio forent cogunt. Quæadmodum ergo מִתָּה in dictione, vnam aliquã, & id quidẽ initio, ab accentu natiuo syllabã retrahit, ac veluti retardat, ita duarũ, nonnunquã & trium vocũ diuersas syllabas מִתָּה ad טַעַם accelerat.

Cæterũ vt ille propter accentũ qui Milráh dictus est, ita & hic propter eum qui Milhél cognominatus est adhibeãt. Nam quãtius Syntaxis siue verborũ sit, siue noim, dictionẽ Milrá, ad eam quæ milhel est (ita postulante sermonis ordine) conglutinat, hoc pacto שָׁפַל רוּחַ Tum ferè inter vtramquẽ, ceu cõmissuram quandã, lineam Makkáph, expuncto quidẽ prioris accentu Milráh, interferimus. vt pro שָׁפַל רוּחַ idẽ humilis siue deiectus animo, שָׁפַל רוּחַ sub vna eleuãdi nota Saphal - Rúach efferim. Sic רוּחַ שָׁפַל רוּחַ vasmor - élle. Perinde ac si vna diuersis compacta syllabis dictio sit, neglecto prioris accentu pronunciatur. Nam si distinguas שָׁפַל רוּחַ saphál ruách, non tantũ asperitate pronunciandi, in Grammaticorũ leges committes, verum etiã & ea quæ natura coniuncta sunt, multo cum periculo separabis. Sæpius tñ ~~...~~ enat lectionem, quemadmodum & מִתָּה. Nequãero, cum ijs etiam distiõibus quæ

DE LITER.

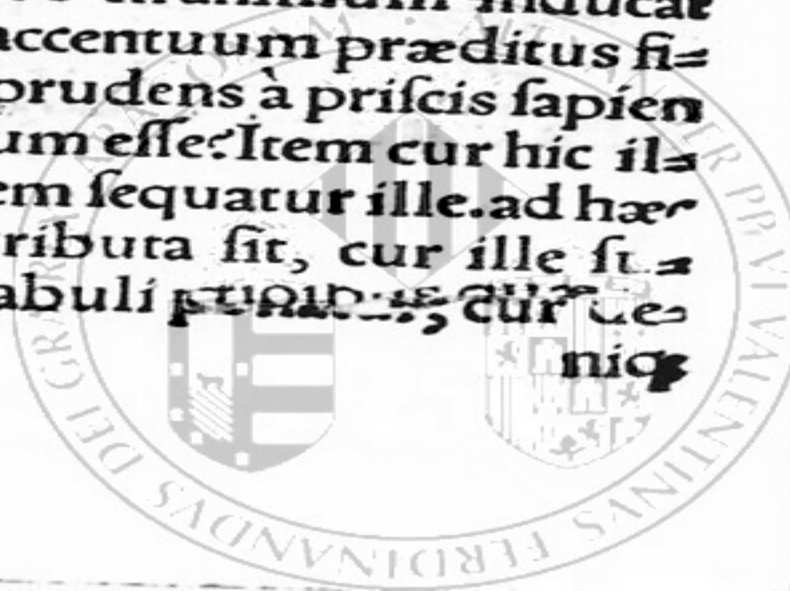
sunt Milráh .i. vltimacutæ raro ponit, vt Iesai
 primo שמעו דבר יהוה קציי סרם Aus-
 dite verbū dñi Principes Sadóm. Sed tū vero
 maxime, qñ vel ea, quæ syncategoremata grā-
 maticis dicunt, vel indeclinabiliū partiū voces
 quæ Iudæis הטעם מלות cognoscantur, præ-
 cedunt, si vel ipsa fuerint penacuta, vel mono-
 syllaba, quibuscūq; accentibus, subsequētia v. s.
 cabula siue noīa, siue verba, notari cōtingat, &
 aliq; saltem mō ad vnā syntaxim pertineāt, per
 Macckáph cōbinabunt. vt כל מלאכהו omni-
 ne opus suū את קרוש ישראל sanctū Israelis
 על יהוה aduersus Iuhudá. Et econtra, si mo-
 nosyllabon sequat, vt למיה לי quid, cur mi-
 hi, &c. לכה גא. De quibus quidē omnibus
 Grāmaticis curandū est. Illud aut obiter tm̄ cō-
 monefecero, q̄ties ea quæ per istam accelerandā
 notam dictio coniungit, in vocalem aliās pro-
 ductā exit, hic vocē productā in breuē, sed sibi
 similem (propter Makkáph) cōmutari. vt כל
 מעשה Col-mahasé kaméz chathúph, p. Cho-
 lém factū est. Sic em̄ qñ dissoluta ē copula כל p.
 petuo scribitur. Sic שמוראלה Ismor-éle pro
 dissoluto אלה & שמור & reliqua.

De accentu musico.

Caput XVII.

Accentus musicus, quem & צִיּוּן
dixerunt, à concinendo aut psallendo, is est, qui non tantum iuxta etymologian, sonos musice, sed in concinendo harmoniam indicat, sed dictiones singulas (quod quidem ei vel præcipuum est) ad bonum sensum, proprijs quibusdam figuris notisq; disponit, vt scias vbi suspendere spiritum, quo loco versum distinguere, vbi comma figere, vbi colon apponere debeas, vbi sensus claudatur, vnde incipiat, & (quemadmodum in latinis Quintilianus scripsit) quid lentius, celerius, concitatus, lenius deniq; ac temperatius tardiusve dicendum sit commonstrat. Breuiter ex huius prosodiæ figuris tam varijs, tamq; diuersis (habet enim plurimas) cum pronunciantis, tum scribentis affectum, ac velut totius orationis vultum, habitumq; studiosis eruenda esse, quidam ex Rabinis non indocti, existimauerunt. Nam quis obsecro in animum inducat suum, qua vnusquisq; accentuum præditus figura est, temere, ac citra prudens à priscis sapientibus consilium expressum esse. Item cur hic illud dicitur, qui dicit, hunc autem sequatur ille. ad hæc cur sua cura appellatio tributa sit, cur ille supra, hic infra corpus vocabuli ponatur, cur ce-

Uniq; dictionis finem hic, ille vero principium,
 vt peculiarem quiescendi locum delegerit vsu
 pauertue;

Quæ tametsi à doctissimis Iudæorū magis-
 tris (quærum equidē mihi constare potuit) igno-
 rentur. Neq; ob suorum peccatorum quibus et
 premuntur & exulant molē, ante sui iam olim
 sed frustra desiderati MESSIAE tempora sci-
 confidant. Verum enimvero cum intra paucos
 annos in linguarum studijs ad miraculum vsq;
 à Christianis hominibus & sudatum sit & pro-
 factum, iuuante Christo.

Item cum alia multa, tum præcipue hebraica,
 splendorem acceperint, spero futurum equidē,
 vt si quæ hinc pietati gloria cedit (cedit enimve-
 ro ex his similibusq; literis vel maxima) tanto
 cognitionis bono, suos CHRISTVM haud
 quaq; dedignaturum.

Diuisio musicorum accentuum.

ET hunc etiam bifariam Grammatici diuises-
 runt, Quidam enim מַלְכִים hoc est Reges
 quidam מְשֻׁרְתִים ministri aut famulantes ap-
 pellantur. Quanc; Rabi Kalonimo placuerit
 diuisionem esse trimembrem, alios etenim ille
 reges, alios ministrantes, alios qui neq; reges, ne-
 q; ministri essent, sed medium quiddam inter
 utrosq; tenerent fecit.

Reges.

A V G. SEBAST.

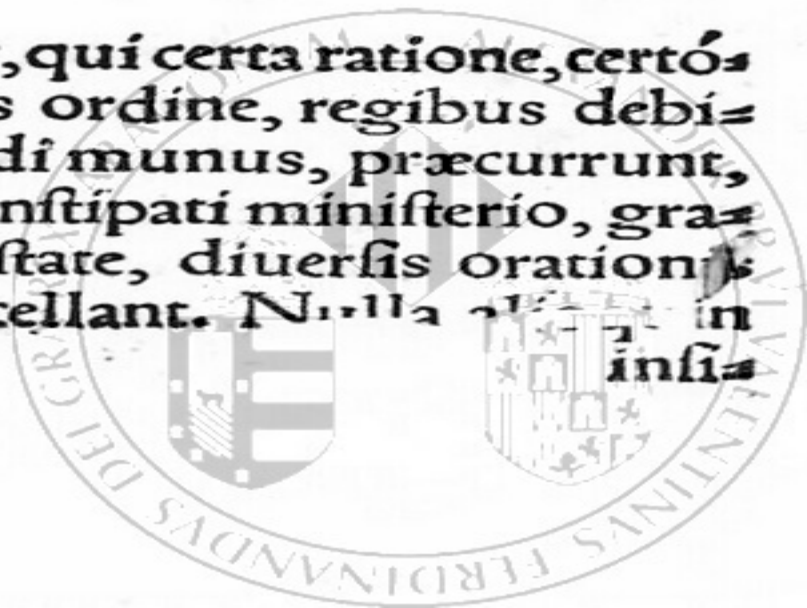
Reges quid sint, quidve efficiant.

Reges sunt, qui regia quadam sublimitate in oratione præminent, dictionem, versum, aut qualemcunque pericopam (vt maior circa singula attentio comparetur) à consequenti versuum contextu separantes. His enim Colō & comma, Periodus quoque, in omni קרסו או קרסו hoc est omni versu qui absolutam complectitur sententiam, significantur.

Isti nobis & vultus grauitatem, & animi passiones καὶ πάθη, hoc est animi motus & affectus, pro diuersis figurarum formis quibus exprimuntur produnt. Quid lentius, quid concitatius pronuntiandum, vbi leuiter commorandum, vbi denique iusta orationis quies constituenda sit, commonstrantes.

Ministri.

Ministri autem sunt, qui certa ratione, certoque collocationis ordine, regibus debitum præstantes seruiendi munus, præcurrunt, vt illi famulantium constipati ministerio, grauitate, ac maiestate, diuersis orationis partibus, vbi dique præcellant. Nulla in

DE. LITER.

insigni quiescendi nota, quas occupant dictiones, retardant, celeritatem magis & concitacionem, ac maturum ad Reges verborum cursum tantum indicantes. Pertrahunt enim velut vno spiritu ad regios accentus (in quibus solis cum respirandi, tum quiescendi mora est) dictiones suas. Ea tantum eleuata syllaba tono, vbi accentus figura, aut nota voculatiōis figitur, illic enim ferè proprius vocabuli accentus desideratur (quemadmodum supra dictum) quem paulo antecum plærisque Grammaticum appellauimus.

Porro accentus regios Kalonimus ex veterum consuetudine sedecim recensuit, cum septem ministris, quorum singulorum, singula nomina, figuræ, siue signa, quibus effigiantur, subsequuntur.

Sed priusquam pergam, notabis, cum in hoc typi genere nobis accentuum characteres desessent, lineas pro vocabulis vsurpare, (vt commodius quæ vellemus commonstrare assequeris) coactos esse. Quamobrem quo loci spacio accentus confideat, quæque sint, singulorum sedes, diligenter obseruato. Quæ res, vel eam ob rem minus difficultatis habet, quod Hebræorum populus, vltimas & penultimas syllabas natiuis accentibus destinarit, quos serè magna ex parte (paucis admo-

admodum exceptis) musicorum signa sequuntur. Quocirca ubicunq; lineas (quæ nobis uocabulorum vice, docendi gratia vsurpantur) vel interpunctis, vel exiguis aliâs notis discriminatas esse conspexeris, hic tropum, seu musicum characterem velut peculiari loco uelle qui escere, accipies. Vbi uero duobus recantur interstitijs lineæ, utroq; citra controuersiam spacio, toni figuram figi posse memoriæ commendabis. Quanquam tamen reperiantur, qui primâ in dictionibus literam (etiam si binarium, uel ternarium syllabarum dictio superet) peculiariter occupent, ut **נשלא** Talsá Eradicator.

Sic & alij plæricq; postremas uocabulorum literas proprio & singulari iure desyderât, ut **Zarká**, sparfor, **Zegolá** proprietas, **Paséth** uel **pastá**, id est, extensus, **Talissá** kathaná, quemadmodum infra suo loco commodius dicitur.

Tabula sedecim regionum accentuum,
ex qua singulorum nomina,
figuras, & quo quisq; dicti
onis loco consideat,
facile possis cognoscere,

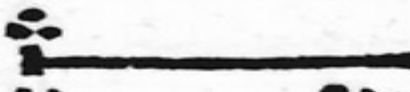
AVG. SEBAST.

Sparfor

זרקה

Proprietas

סגולה

Dispfor pars

פזר קטון

ms.

Corn. uaccæ

קרני פנה

Eradicator

פלישא

Ambulator

אזילא

Imminens

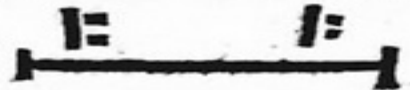
נהיב

ij. expulsores

שני גרישיו

Erect. maior

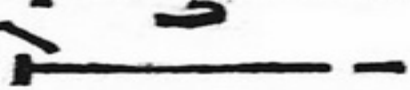
זקנה גדול

Diuisor

הסק

Extensor

פשיטא

Erect. minor

זקנה קטון

Labor

טרחה

Suspírium

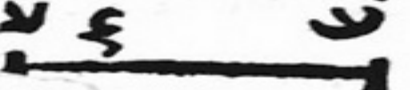
מתחנא

Fractor

נהיב

Caena

פלישא

DE LITER.

De Regibus notabis, Quoties vocabulum,
 cuius postrema litera **א** conspicitur, accentu
 quoquam regali fuerit insignitum, perpetuo ab
 insequenti mox dictione, pausae beneficio, di-
 stinguetur, ac notabili pronunciationis quiete,
 separabitur. Quamobrem si vllam **א** symbolo
בגדכפת verbum insequens, literam habue-
 rit, cum dagges, non tam pronunciantum qua
 scribendum esse principio, distinctionis ergo, ob-
 seruabis, vt Psal. vii. **הַשָּׂא בְּעִבְרוֹת צוֹרְרֵי**
 Eleua te, temet attolle, propter indignantes fu-
 rores hostium meorum. En **ב** daggus, post qui-
 escentem Aleph, propter regem Tarcha priorē.
 Nam illum qui in fine dictionis ponitur, Tar-
 cha posteriorem, in Psalmis, Prouerbis & Iob
 distinguendi potestatem non habere Mose Ki-
 mchi in Mahalach, annotauit. Quale est illud
 Psalmi centes. & quarti **יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמְאִם**
 Isbaru Pharaim, frangent, sedabunt illic litim
 suam onagri. Contimilem ad modum Iob
 quarto, versu decimo, **יִשְׁנִי בְּפִירִים זֹהַעַר**
 Et dentes leoninorum catulorum falsi sunt,
 aut sunt euulsi, quemadmodum Rabbi Mose
 bar Nachman interpretatus est, Quod in his
 centibus praecipue voluminibus, fieri existi-
 mus, propterea quod & versibus, incisis,
 & membris quoque breuioribus, praeter
 ris, sacrae scripturae libris, continetur. Quamob-
 rem

AUG. SEBAST

rem & punctorum quoque vocalium, non modo accentuum rationem, hic quam alibi sæpius variare, contra Grammaticorum decreta, Abraham à Balmis, non semel liberè fateatur.

H. & Soph pasúck, Iathib, Et Iazgarmé (quod quidem ad distinguendum pertinet) tametsi Reges non sunt, annumerantur.

Tabula septem Ministrorum Accentuum.

Cornu rectum		שְׁפָר יִשְׂרָאֵל
Cornu inuersum		שְׁפָר מִתְּהוֹמָה
Luna unius diei		יָרַח בְּיוֹמֵהוּ
Gradus		גָּדָד
Scutum		שְׂמִיטָה
Antecedens		אֲחֵרִית
Protractor		מִתְּהוֹמָה

DE LITER.

Isti omnes, pro sua quisque natura, regibus inferuiunt, dictiones suas, quibus affiguntur, celeritate quadam, ad distinctionem, quam Reges præstant, cogentes. Quamobrem & כְּמוֹבֵיז וּמִמְשִׁיבִים Hoc est alligati & pertrahentes, à nonnullis Grammaticorum, hæc quaquàm inepte cognominati sunt. Nam ad ea quæ proxime subsequuntur vocabula, decoro proferendi nexu, velut catena alligantur, vt Iirmiah Capite primo.

בְּטֶרֶם אֶצְרָךְ בְּבֶטֶן יִרְעָעִיד וּבְכֶטֶרֶם
תֵּצֵא מִרְחֹם הַקֶּדְשִׁית בְּבִיאָ לְגוֹיִם.
וְתִתִּיד :

Quod ita distinctum accentibus cōmode proferas, Bathérem ezzorchá babbéthen, iadahhthicha: v. bathérem, tezé meréchem, hikdasticha nabi lagoím, nathattícha. i. Priusquam te formarem in ventre, cognoui te, Et priusquã prodires de utero, sanctificaui te. Prophetam populis constitui te. In quo certe פֶּסַח .i. verlu vel periodo, Bathérem ezzorchá, Prius quidem cum Kadmá, alterum cum Muhuphách ministris, ad Regem Pastá qui est supra Babbéthen, decora proferendi continuatione (vt illic distinguendi mora sit) ducuntur. Nam Pasét vel Pastá rex, si duas ante se dictiones habeat, prior Kadmá, posterior Muhuphách notabitur, sequitur iadahhthicha cum Zakepu Satón, in q̄ sicut

A V G. S E B A S T.

sicut in Colo vel commate, quiescitur. Hic nū-
 lum ministrum habet, propterea quod Pasta
 mox præcesserat, Aliàs enim et cornu sustinens
 & cornu Hhilui cognominatum, præmittere
 solet. Deinde Vbathérem cum Tabir Regium
 tenorem subiectum habeat, morā facit, sed Pas-
 séth aliquando minorē. Tezé et meréchem cum
 Maarích subsequente Rege Tarchá, proferunt.
 Quocirca subdistinctionis nota à reliquo ser-
 monis contextu separantur. Post hæc Hikdastí-
 chá, cum Athnacha (quod quidam aut colon,
 aut membri vice esse credunt) sine ministro se-
 quitur, Quanquam fermè aliàs aut Sophar Ia-
 sár, si vna dictio præcedit tantum, Aut Sophar
 Iasár & Mackáph, si duæ præmittantur, mini-
 stros habere solet. Nabis Lagoím, cū Maarich,
 qui & Merchá dicitur, & Tarchá rege. Omniv
 postremus, qui est in Nathathícha, propterea
 quòd versum finiat, Soph pasuck .i. finis vera
 susaut Periodus est appellatus.

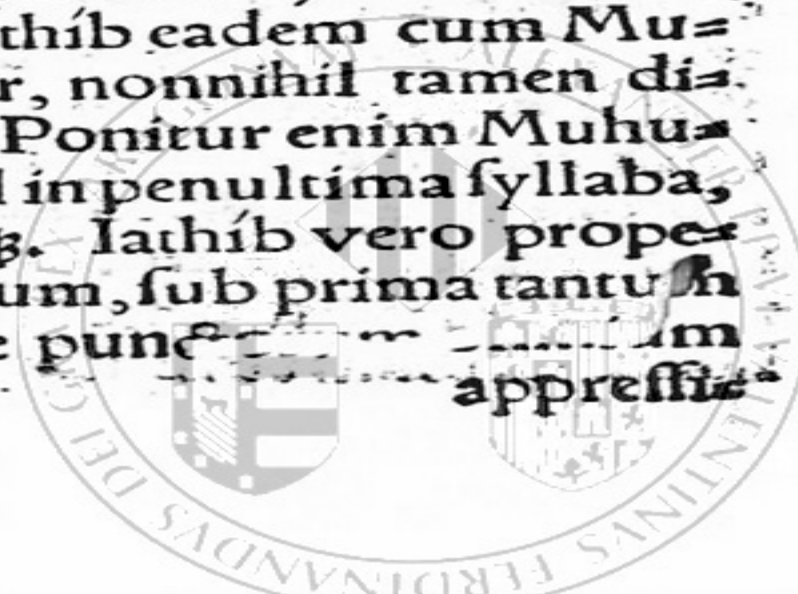
Porro qualem vnusquisque Regiorum ac-
 centuum, vel ministrum vel præcursores ad-
 mittat, præsentis instituti non est, et vt maxime
 fuerit, attamen neque negocia nostra, quibus
 dum hæc scriberemus, obruebamur, neque
 temporis angustia, vltiorem huius rei tracta-
 tionem permiserunt. Quare qui velit
 ra, aut Reuchlinum, aut Rabi Kaloni um, aut
 Jakob Chuam consulat, qui ex profuso accens-

DE LITER.

us, iustis Libris sunt profecuti.

Præter istos, supra commemoratos, reperiuntur & alij quidam, qui neque Reges, neque ministri putantur. Attamen (vt Kalonimus scriptum reliquit) Regum ac ministrorum vestigia sequuntur, Illud namque inter reliquos accentus esse dicuntur, quod לְיִשְׂרָאֵל
 Hoc est, quòd homines plebei, inter præclaros viues, vel (vt aliquanto propius conferam) quòd ordinis Patricij, præcellentes viri, inter Reges ac Principes, & cæteros Aulicos qui neque regia, neque principis sublimitate pollent, existimantur. Habent siquidem & isti potestatem, si non per omnia Regibus æquiparandam, sæpenumero tamen ipsis Ministris, plærumq; superiorem. Quanquam igitur à prioribus superiorum appellationibus sint comprehensi, Et figuris etiam cum Regibus, vel ministris planè communibus, sint notati, Haudquaquam tamen recentiorum industria Grammaticorum (quando non vbique similem vel æqualem obtineant proprietatem) contemnenda fuit. Nam tametsi Iathib eadem cum Muhaphách figura, signetur, nonnihil tamen diuersitatis habet officio. Ponitur enim Muhaphách, vel in vltima, vel in penultima syllaba, Crimen vtrobicq;. Iathib vero prope modum intra vocabulum, sub prima tantum littera, & in quidem ante punctum appressis.

A VC. SEBAST.

appressionem, collocatur.

Consimilis fermè differentia, inter Sophár Iasár, Hilul, & Makarbél esse putatur. Nam tametsi hæc tria, vno atque eodem ferè signo, figurentur, Attamen ante Zarcká Regem, plærunque Hilui, id est, cornu exaltatum, Ante Zakeph Kathón, si dictio præcedat, cuius vel principium, vel penultima desyderet accentum Makarbél, id est, cornu sustinens, hæc figura dicitur. Sed quando reliquas distinguendi notas, hæc siue cornu, siue buccinæ figura, præcedet. Sophár iasár vel Munách, id est, cornu rectum (ministorum accentuum ferè præcipuus) appellabitur.

Sic Passèck, Regale punctum & lagarmé, discrimen habet. Passèck ferè inter duas consimiles dictiones ponitur, alio quopiam mox subsequente Rege, vel Athnáhta, vel Zakeph Kathón, & ministrum habet, Sophár iasár. Atqui Lagarmé, inter duo cornua recta, consimili cum Passèck figura exprimitur.

Huius autem ordinis accentus, numerantur octo, quorum signa cum prædictis (si voles) conferto.

Tabula Plebeiorum, seu Medi- diorum Accen- tuum.

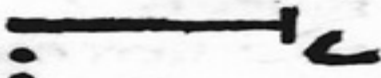
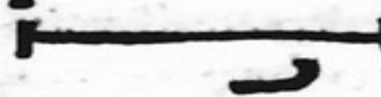
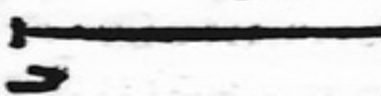
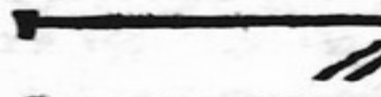
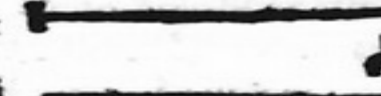

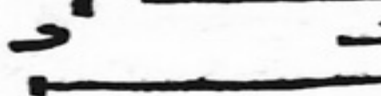
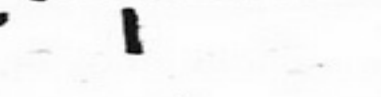
K

iiij

In qui

DE LITER.

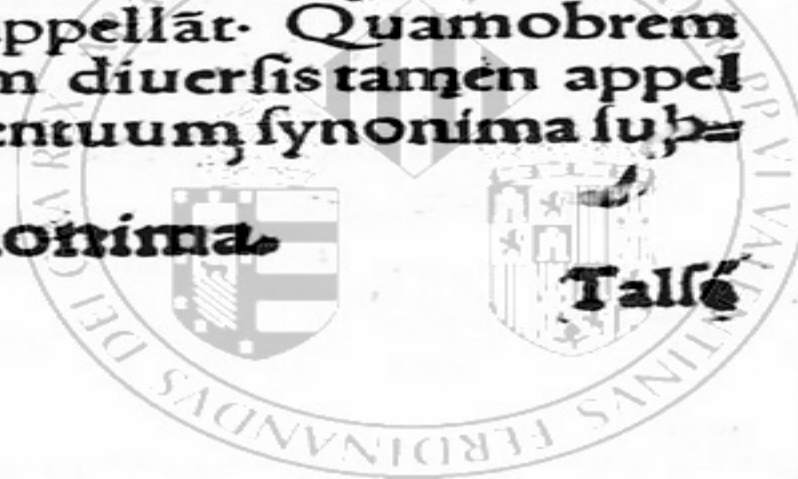
Sedens		יָתִיב
Cornu sustinens (nens		שֵׁן מְכַרְבֵּל
Cornu exalt.		שֵׁן עֲלֵי
Duo Baculi		תְּרֵיז זֹרְטֵרֵז
Discus eversus (sus		סִתְפָּא
Subulinum		מֵאֵילָא
Exossator		לְעִרְמֵי
Finis versus.		סוּרָה פֶּסֶק

In quibus quidem Maillá, quod subulinum cornu interpretantur, tametsi cum Tarchá priori conueniat figura, haud tamen sententiam, aut sententiæ partes distinguit, sed serè peculiariter Soph pasuck nonnunquam inseruit.

Est autem & illud præterea obseruandum, non nsdem apud omnes Iudæos accentus, nominibus appellari, Nam quem Romani Tarchá, Germani Tiphchá nominant, quem illi Sophár ialár, Isti Munach appellat. Quamobrem ne earundem penè rerum diuersis tamen appellacionibus turberis, accentuum, synonyma subiiciam.

Regum S. nonima

Tallé

A. G. SEBAST.

Talsá & Talisá Gadolá, Tarchá vel Tiphchá, Garisin & Thersijn vna res est. Pazer & Paser Kathón, Karné Phará, & Pazer gadol, Segolá & Saré, idem efficiunt.

Ministorum Synonimia

Sophar iasár, et Munach idem præstant, Dargá & galgal, Maarich & Merchá, Kadma Esel, Tarsá & Talisá Katanna.

Plebeiorum Synonimia.

Taren Chutarín & Merchá Caphulá, aut Sane Maarichín, Iathib & Sophar Mukadám, Soph Pasúck, & Saléck.

Inter eos autem qui pausant plurimum, & sententiarum partes, vel præcipue distinguunt, sunt. Zakeph kathón, Athnáchta, Soph Pasuk, Item Zarká, Zegolá, Tarchá, Pastá, Paseck. &c.

Ex his igitur cuiq; satis liquere puto (quòd quidem ad Rudimenta linguæ pertinet) quantum sermonis Hebraici candidatis Accentuum musicorum, vel leuis noticia, conducat. Nam præterquam quòd vel commata, vel cola, vel plenas alioquin distinctiones repræsentent, In quavis etiam dictione significat, vbi vel deprimenda vel attollenda syllabæ vox sit. Prodit enim (quemadmodum & supra dictum est) natiuum tenorem, musica figura, Hisce tamen ceptis signis, quæ vel primam vel penultimam in dictionibus literam desyderant peculiariter. Qualia sunt Zarká, Zego. Paséth, Et in minis

K. A. Stris

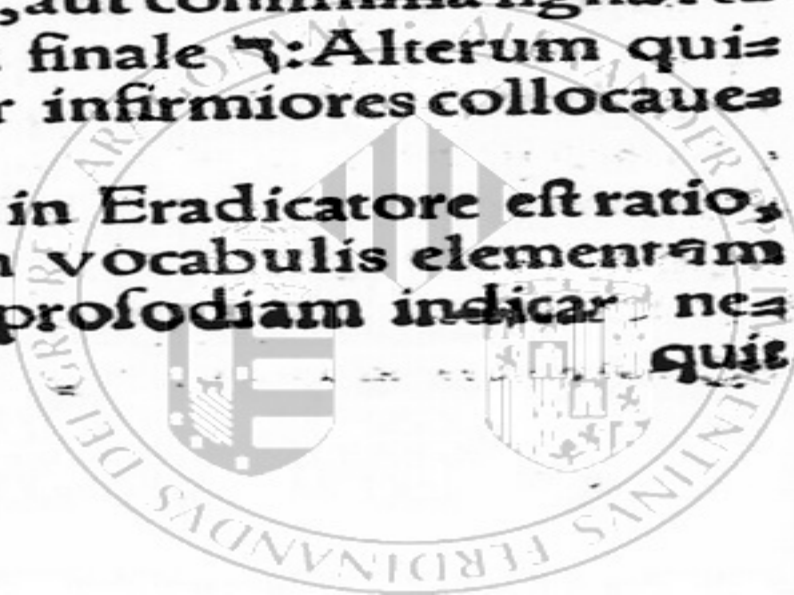
DE LITER.

Stris Tarlá, siue Talifá Katanná. Nam cum hæc postremas tantum in dictione literas, singulari quadam orthographiæ proprietate, ceu certam quiescendi sedem, occupent. Accentum illum, qui vocabulis in penultima natiuus est, indicare non possunt.

Quamobrem ex alijs, quam ex istis potius, Grammaticorum legibus, cognoscendus est.

Exempli gratia, in Paroxytonis, **פֶּלֶא אֶרֶב** cum aut Zarká aut Paséth insigniuntur, contra natiuum proferes accentum, si musicum sequaristropum. Proinde scribarum, & quorundam punctantium industriam studiosis, (præcipue autem his, qui Grammaticarum passionum, etiamdum sunt imperiti) & collaudandam & amplectendã censeo, qui vbiq; in his similibusque vocibus, Accentuum characteres, congeminant: Alterum quidem statuentes, vbi vel Zarká vel Paséth, cæteraue canendi signa, proprie solent quiescere. Alterũ vero, vbi natiuus accentus desideratur. Itaque in **פֶּלֶא** quoties Zarká, aut consimilia signa requireret, Alterum supra finale **א**: Alterum quidem supra **פ**, propter infirmiores collocauerunt.

verò dissimilis in Eradicatore est ratio, Nam cum primum in vocabulis elementam possideat. **תּוֹרֵם דְּשׁוֹטוֹנֹן** profodiam indicat ne quis

quit, vt חִבְמָה sapientia. Quamobrem (vt dixi) quidam è numero הַקְרָנִים (quemadmodum tractatus accentuum, attestatur) בעבור בני אדם שאינם יודעים באיזה מקום ראוי לנתיב הַקְרָנִים. Hoc est, propter eos, qui ubi natiua tenoris sedes sit, ignorant, duo Talia, alterum vbi accentus dictioni proprius est, alterum vero dictionis principio adscribunt.

Quanquam vero & istam congeminandi accentus rationem, sæpe numero plurimi prætereant, prout cuiq; facile in diuersis Bibliorum exemplaribus, videre est.

Sic etiam & Tarchá prior in tribus Libris, אָמָה id est, Job, Prouerbijs, & Psalmis, contra genuinum dictionis accentum, iníció vocabuli, nec quidem raro collocatur. Interdum autem & rex suo loco ponitur, & præcurso-rem, seu ministrum, eo in loco vbi accentus proprius desyderabat, in eadem frequenter dictione, accipit. Nam cum Ministro Rex egeat, neque plures dictiones præcedant, fit vt minister natiui quidem accentus loco ponatur.

Quam equidem signorum proprietatem, quibus חִבְמָה & modi & numeri in Musicis significantur, nisi & cognitam & p̄spectam habueris, frequenter etiam in vulgaribus dictionum significatis hallucinaberis.

De Musica.

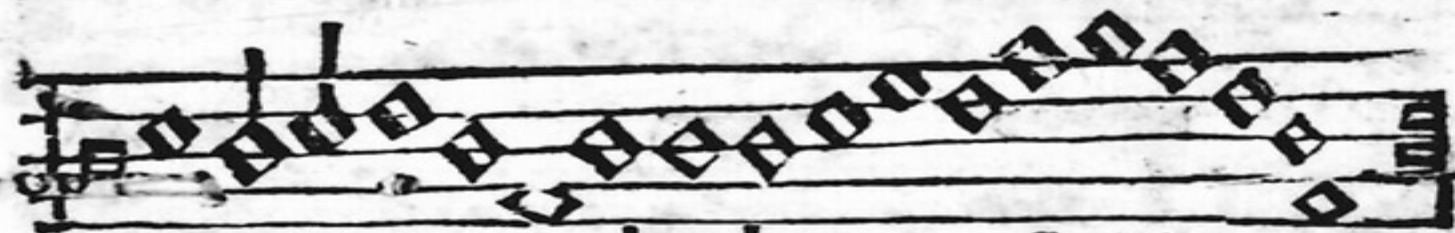
DE LITER
De musicorum Accentuum vo-
culatione, ac Melodia.

Cap. xviiij.

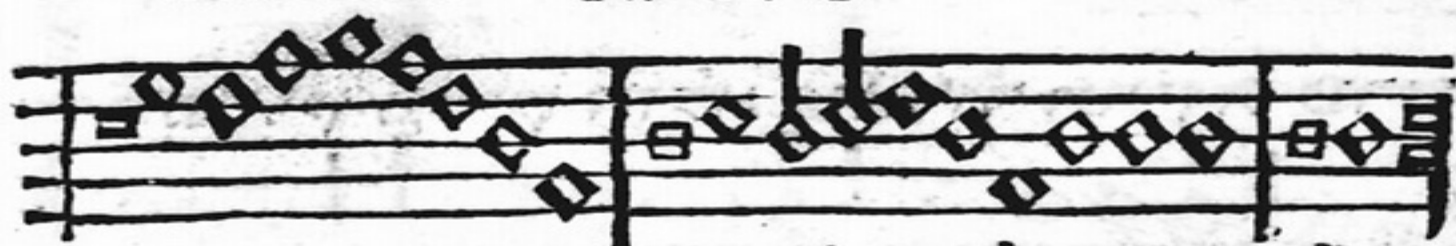
Antus siue Regum siue Ministrorum accentuum, vt non magnopere nostris hominibus conducit, ita nec multū operæ in eo ponemus, Siquidem ad solam Iudæorum ^{συναγωγῆν} quam illi ^{בית הכנסת או הקהל הבנסת} appellant, cum reliquis ceremonijs pertinet. Tametsi quidem cum alijs plurimi tum vero maxime Kalamus, opinentur, ex dictionum tono musico, (prout quisq; figuratus est) ad regis ministriue qui adscribitur proprietatem, studiosos peruenire facile posse. Nam vt quisq; vel in sublime circulariter attollitur, vel in imum deflectitur, vel vbiq; simili tenore compositus incedit, Ita vel efficaciam minus aut plus ponderis habere putatur. Proinde vt tu quoq; minori negotio distinguentium notarum officia, Lector agnosceas. Atq; etiam (si quando voles lectionis tedium fallere) canendi suauitate animum oblectes, Accentuum melodias, Sed quas Sebastianus Munsterus, ante nos studiose collegit (His ferme omnes quotquot Germaniam inuenerunt Iudæi passim vtuntur) adscribam. Nam Itali et Hispani alios ferè canendi modos imple-
tisq; sequuntur.

Melos

AVE. SEBAST.
Accentuum Musicorum
Melos.

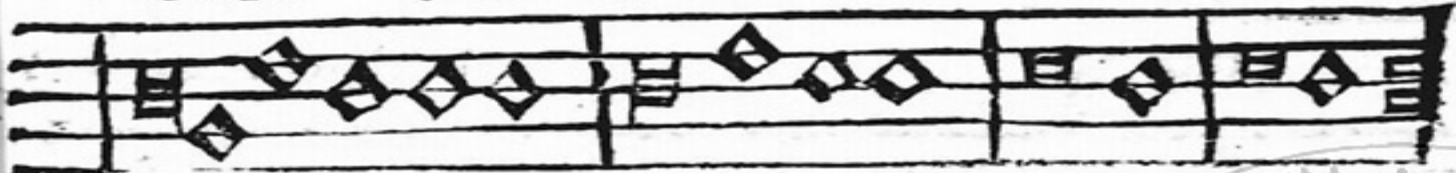
Salséleth שלשלת Initium cant.

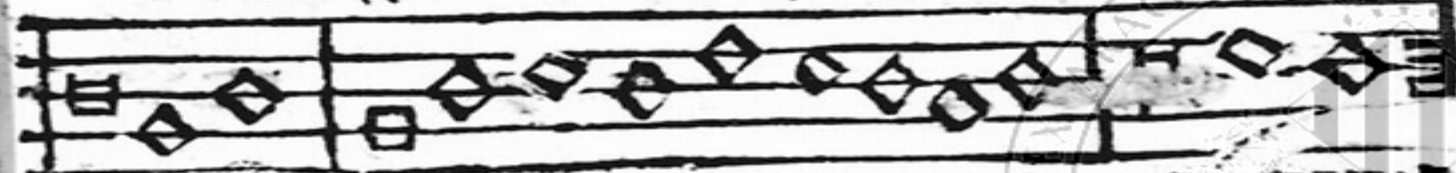
פורקטון Talsá תלשא סגלה

קרני פרה שני גרישין יתיב

שטא קרמא זקה קטון זקה גרול

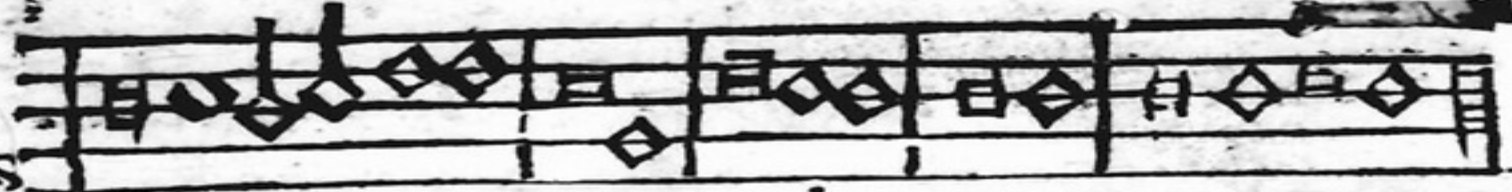
לגומיות זרקא זרתא

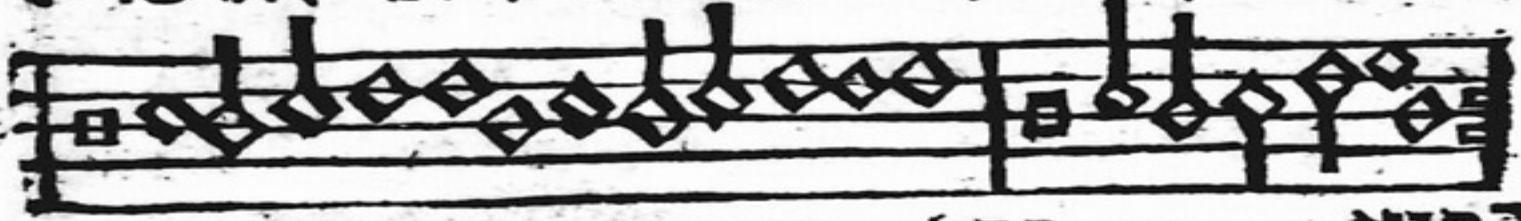
DE LITER.

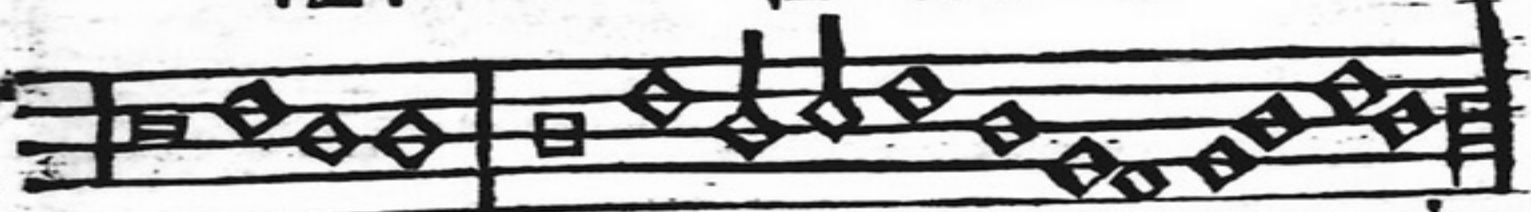
דביע תביר טרהא

סרה פסוק פסוק אזלא מארד תריז חוטרין

ירגא ירה בו יומר

תלישה קטנה מרגה

מחרפר עלר מברבל

AUG. SEBAST

Si quid amplius voles cognoscere, vel Mun-
sterum ipsum, vel Capnionis Libros, quos de
Accentibus & orthographia inscripsit, cōsulito.

Exemplum seu lectionis absolutæ paradisi-
gma, quòd prædictas pronuntiandi præceptis
conferre confirmabit, subiecimus, Vnum hoc
restat, vt circa singulas, non modo literas, verū
etiam & singula puncta, qualicunque tandem
figura, signouē, exprimantur, te attentum præ-
beas, alioquin frustra omnem operam nauas-
turus.

משל הקריה והמבטא ישרה על יד
שיבא שתיאורש אגשהרש
מפל אנוריא

Psalms Centifimus & Duodecimus.

הללה יהוה
אשרי איש ירא את יהוה
במצותיו תפץ מאן

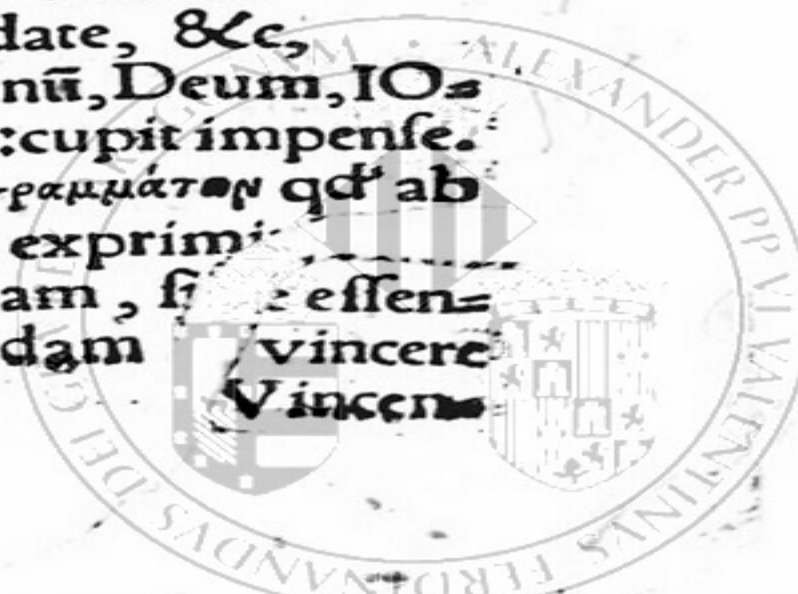
27

Halalu iáh,

Afre-ís, iaré eth Iohouá: vel adonái
Bamizuotháiu, chaphéz moód.

Celebrate Deum, Laudate, &c,

Beatus ille vir, qui timet dominū, Deum, IO-
HOVA, Quiq; mandata eius: cupit impense.
יהוה Dei nomē est illud, τετραγραμματον qd' ab
esse siue existere deriuatum est, exprimi
proprie diuinam siue substantiam, siue essen-
tiam. Quamobrem, vt quidam vincere
Vincens

DE LITER.

Vincentium, à vigilare Vigilantiū, Ita ab יהוה
 Essentium, siue ab existere Existonem, Deū, pro
 prio vocabulo nominare poteris. Quidam cū
 Lactantio Firmiano id nominis ex Appollinis
 carminib. per *αυτοφους* vel *αυτογενής*, explicari
 fuerunt. Iudæi vbiq; per Adonai non tam in-
 terpretantur quàm pronuntiant. Grande nefas
 & piaculum vel æterna morte expiandum es-
 se autumantes, si quis יהוה IOHOVA, suis
 quibus constitutum est literis, efferat. Ita in Tal-
 mūd cuiusdam Rabbini, nomine Abba Saul,
 traditione, à veritatis luce, in superstitionis tene-
 bras ablati sunt, qui in Sanhedrín. i. tractatu Iu-
 dicum Cap. Chélek, scriptum reliquit.
 אה חרוגה אתה שם באותיותיו אין לה חל
 : hoc est, Etiam qui nomen
 Domini יהוה IOHOVA nimirum suis lite-
 ris, quibus scribitur, pronuntiat, huic nulla in
 seculo futuro expectanda pars est, Qd̄ quam
 sit ridiculū & iudaice supersticiosum, vel pue-
 ri iudicare queant.

Proinde tollerabilius est quòd Latini per
 Dominum vel Deū, quandoquidem propria
 nominis appellatione carent, fermè interpretan-
 tur.

גבור בארץ יהיה זרעה
 דור ישראל יבורך

G Ghr̄ ór, baárez, Ihié zarhhó:
 D Dór, lasarím iaborách.

Præpos

AVG. SEBAST

Perq̄potens & nobile in terra, erit semen eius.
Generatio, rectorum benedicetur, fortunabit.

הוּז רַעֲשֵׁר בְּבֵיתוֹ
רַצְדִּיקָתוֹ עוֹמֵרֵת לַעַד

H Hon uahhóser babethó

V Vattidkathó, hhomédeth lahhád

Omnis rerum copia recte acquisita, & diuitiæ
in domo eius.

Et iustitia eius manet inæternum.

זָרַח בְּחֶשֶׁךְ אֹרֶךְ לְיִשְׂרָאֵל
הַנֶּהוּז רַחֲמֵי רַצְדִּיקָתוֹ

Z Zdarách, bachósech ór, làiasarím:

Ch Channún, varachúm vatzaddick.

Exoritur in tenebris lumen, rectis:

Benignus, misericors & iustus.

טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וְיָמֵלֵךְ
יְבַלְבֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפַּט

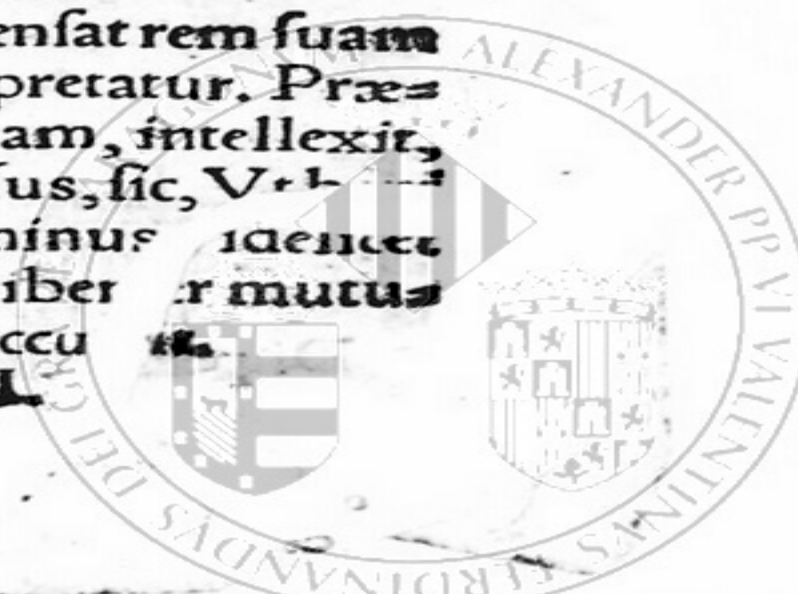
Th Thób is, chonén vmalué

I Iachalkél, debaraiu bamispáth.

Vir bonus, donat & commodat,

Dispensabit, res suas cum iudicio.

Rab Abraham ben Esrá, Dispensat rem suam
quemadmodū æquum est, interpretatur. Præ-
terea principio comparandi notam, intellexit,
vt à superiori dependeat hic versus, sic, Vir
gnus, misericors & iustus, Dominus
Sic vir bonus, benignus est, & liber
um dat, commodat miseris, succu

DE LITER.

כי לעולם לא ימוט
לזכר עולם יהיה צדיק :

C Chi lohholám, lo immód :

L Lazécher hholám, iihie tzaddíck.

Ergo nullis vnq; sæculis commouebitur,
Sed in memoriam perpetuam erit iustus

מישמיעת רעה לא יירא
זכרון לבו בטוח ביהוה :

M Missamuhhá rahhá, lo iirá :

N Nachón libbó, bathúach baihouá,

A malis rumoribus, sibi non metuet,

Si quidem cōfirmatū est cor eius, deo fidens.

סמוך לבו לא יירא
ש אשר יראה בצריו :

S Samúch libbó, lo iirá,

HH HHad, aser ire batzaráiu

Subnixum cor eius, nec formidabit,

Vsq; dum videat (quæcunq; velit) in hosti-
bus suis. Samúch & bathúach, duo sunt

adiectiua, attestante Abrahamo, seu participia
lia nomina.

פנה ונתן לאביונים
צדקתו עמדה לעו
קרבו תרנס בכבוד :

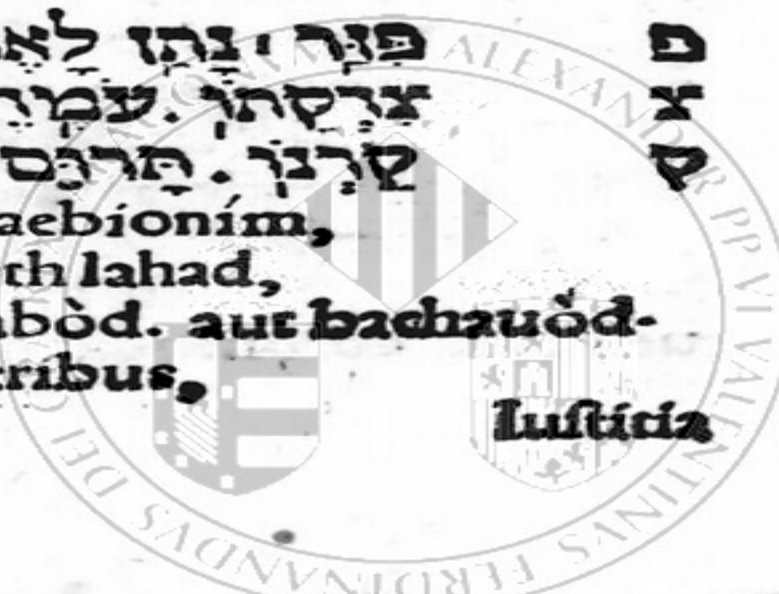
dzdar, nathan, laebioním,

Z Zid nthó hhomédeth lahad,

K Karratarum bachabòd. aut bachauòd.

Disperit aded: pauperibus,

Iustitia

AVG. SEBAST.

**Iusticia eius manet in seculum,
Cornu eius exaltabitur in gloria.**

Aut sic.

**Abunde largitur, ac donat mendicis,
adeo nunquam cessat ipsius bonitas,
Quamobrem cornu, siue gloria eius gloriose
crescet.**

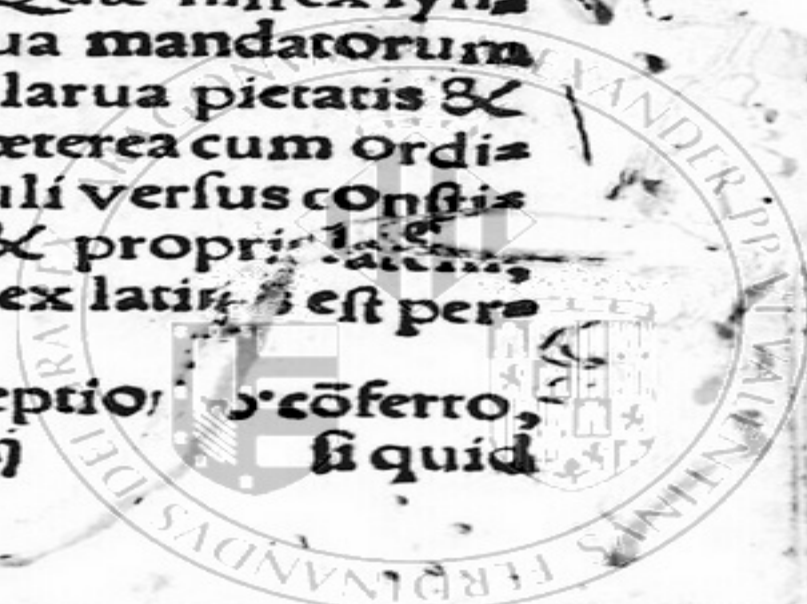
**רשע יראת ורבעס
שגרו יחרוק רוביס
תארת רשעים תאבר**

**ר
ש
ע**

R Rasáh, iirré, vacaás,
S Sinnáiu iacharóck vanamás,
T Táauáth rasahhín robéd. vel rouéd
**Improbus magno animi dolore videbit, & in
dignabitur,
Dentibus suis fremet, stridebit, at contabescet,
Sic & improborum desyderiū interibit.**

**Hunc Psalmū propterea studiosis omnibus
cōmendo, quod beati bonique viri, non tam vir
tutes vel officia, quam ipsum præcipue benia
gnitatis exemplar, contineat. Quæ nisi ex syn
cero numinis cultu, & assidua mandatorum
dei meditatione, proficiatur, larua pietatis &
ἐπικρισις tantum futura est. Præterea cum ordi
ne quodam alphabetico, singuli versus consti
tuti sint, facile cuiusque literæ & propria
ac nativam pronunciationem ex latine est per
cipere.**

**Prode, singula cum prioribus præceptio, si quid
conferro, si quid**

DE LITER.

si quid primo conspectu non assequeris, nō pigreat vel tertio repetere. Nam tametsi quidem hebræa, latina sæpenumero facilitate superent, habent tamen alicubi & difficultatem suam, et nodos, qui non statim à quouis dissoluntur.

Habes ergo, studiosè lector, quibus ad miniculis, eorum prima studia, adiuuari posse arsitramur, quicumq; quæ ad Grammaticam quidem cognitionem pertinet, foeliciter cupiunt perdiscere. Proinde, vt laborem nostrum, quemadmodum ex animo tui iuuandi, atq; his in rebus recte consulendi, auidissimo, proficiscitur. Ita promptè, ita hilariter, velim accipias. Si quid desyderio parum responderit, voluntatem laudato, Quæ vt omnibus in rebus, præcipua censi solet, ita maxime & in præclaris quoq; , ac rectè factis, vel vna satis esse debet.

De literarum ac vocum Hebræarum natura, & prima lectione, Libellus, Finis.

AVC: SEBAST
GENERALIVM QVORVN
DAM ACCIDENTIVM GRAM
maticorum, quæ vel solis literis,
vel syllabis constant: Per
eundem AVG. SE
BAST. Nou
zenum:
Compendium.

De literarum penes officia diuisione.

Vperiori quidem Libro, literas se
cundum naturam suam, quid vna
quæq; potissimum veteribus pro
nunciando valuerit, tractavi. Nunc
autem quid ad grammaticas affectiones, gene
ra nimirum, Casus, Declinationes, Tempora
Modos, Qualitates, cætera uero accidentia faciat,
quæ habeat officia, qua potero breuitate, recens
sebo.

Alphabetum ergo nobis (vt queam com
modius) in duos æquales ordines secabitur. In
substantiales nimirum, & seruales literas.

Substantiales.

Substantiales sunt, quæ perpetuo dictionis
thema, aut nudam substantiam, seu fundam
tum nobis exhibent, à Rab Abraham, ben Esra,
חוקי חוקי .i. Literæ fundame
L iij cupatæ,

eupatæ. Quemadmodum ab alijs ferè Grammaticis **אֵת שְׂרָשֵׁי** Radicales siue radices, propterea, quòd radicem vocabulorū (de qua variæ vocum formæ pullulant) produnt, dicuntur. Huiusmodi uero literas, in omni dictione, neq; plures, neque pauciores tribus, hebræum idioma, requirit. Vsq; adeo vocum & simplicitatem & perfectionem elementorū triade concludens, qua (vt Abrahami verbis vtar) **רַלֵּא לַמַּעֲלָה וְלֵא לַמַּטָּה** .i. neq; supra, neq; infra, nihil est amabilius.

Proinde si tamen accidat, quod frequentissime fit (diuersis id adeo vocabulorum affectibus, per grammaticam cogentibus) verbū pluribus ex literis conflare, quæ ternarium superent, dissoluenda compositio, abijciendæ literæ omnes, præter eas, quæ nobis integrum, nudum, & sola triade constitutum, thema res præsentabunt.

Porrò, si dissolui nequeat, quod ex quatuor, quinque, aut eo amplius literis congestum est, nec ad **שְׂרָשֵׁי**, reduci velit, certissimam hinc inde coniecturam accipe, eam vocem linguæ sacræ (vt Grammaticis visum est) non esse vernaculam, sed hospitem potius ac peregrinam, quæ vel à Persis, vel à Medis, Aegyptijs, aut alijs vicinis gentibus, quibuscum veritati sum Hebræi desumpta sit.

Quæ cum ita se habeant, nulla hic composita

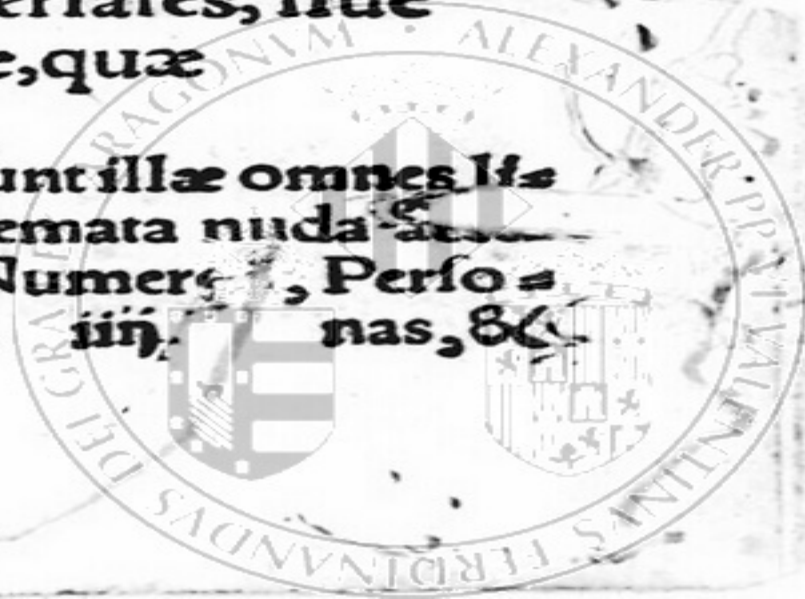

A vel decomposita, præterquã propria quæ-
 dam nomina, quæ nonnunquam integris con-
 stant orationibus inuenies. Discant ergo stu-
 diosi, quicquid est hebraicarum vocum ad ter-
 narium thematis. studiose reducere, nunquam
 alias propius penitusue, quid vocabulum ve-
 re sit, aut quid proprie significet, perspecturi.
 Siquidem ex solo themate, eoq; accidentalibus
 literis, exuto, quod nam sit dictionis etymon,
 cognoscitur. Vt si quid **וְיָשׁוּבָה** significet,
 velis cognoscere, ad treis literas **ו** **ש** **ב**
 quod iudicauit, vltus est, defendit, tertia perso-
 na, Tēporis præteriti, & Genere masculino
 singularis numeri, significat, reduces. Haud
 secus ac latini faciunt, quoties primam, in hono-
 rificabilitudinibus, positionē (id em̄ docen-
 di gratia, exempli loco, vsurpauero) cupiunt
 agnoscere. Quo certe vocabulo, nisi varias eas-
 que diuersas verbalium nominum formas, cas-
 suum inflexiones, compositionis species, abie-
 ceris, nunquam quid hac dictione significetur,
 intelligas.

**Seruales, siue Ministeriales, siue
 aduenticiæ literæ, quæ
 sint.**

SERUILES sunt illæ omnes lte-
 teræ, quæ ad Themata nuda
 dunt, Genera, Numeri, Perso-
 nas, &c.

DE LITER.

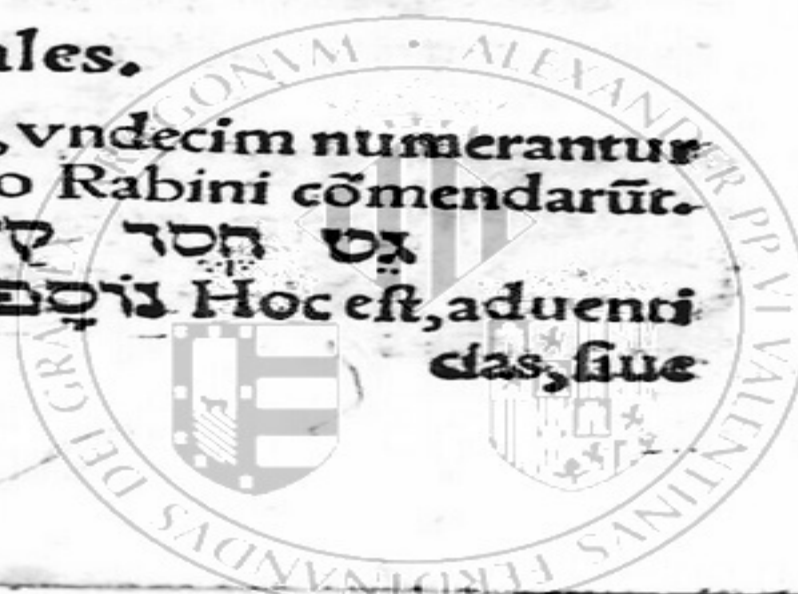
nas, & quæ quid denique est, siue qualitatium, siue
 ue accidentium grammaticorum, significat. vt
 בְּ in sancto suo בְּ præpositiua litera, in
 valet, שׁ וָ וָ, substantiales literæ, thes-
 ma, elementorum trinitate constitutum, pro-
 dunt. Postremo omnium וְ Relatiui a pos-
 sessiui pronominis index est, Suus, sua, suum.
 Sic וְ עֲצוֹתָיָהּ & consilijs suis. Primū
 וְ copulatiuum est, וְ præ-
 positionem constituit, וְ tertio loco positū
 nominis verbalis indicium est, Subsequēs vau
 וְ pro prima thematis litera iod וְ, ponitur. Hinc
 וְ & וְ quæ ternarium perficiunt, subsequū
 tur. His apponitur וְ foeminarum nomi-
 num, pluralis exitus. Iod וְ quod huic vicin-
 sum est, ad cōstructionis statum, in foeminis
 dictionibus facit. Postrema uero syllaba וְ
 semper adhærens dictionibus pronomem, eo-
 rum, aut suus, sua, suum, personas masculinas
 respiciens, efficit. Itaq; totum hoc, ex varijs, cū
 dementis, tum syllabis congestum, ad וְ
 i. consuluit, radicem omnibus spoliatam acci-
 dentibus, reduces.

Radicales.

Radicales vero literæ, vnde decim numerantur
 quas nobis hoc symbolo Rabini cōmendarūt.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

Seruile: וְ חֲסֵדוֹתָיָהּ. Hoc est, aduenti-
 das, siue

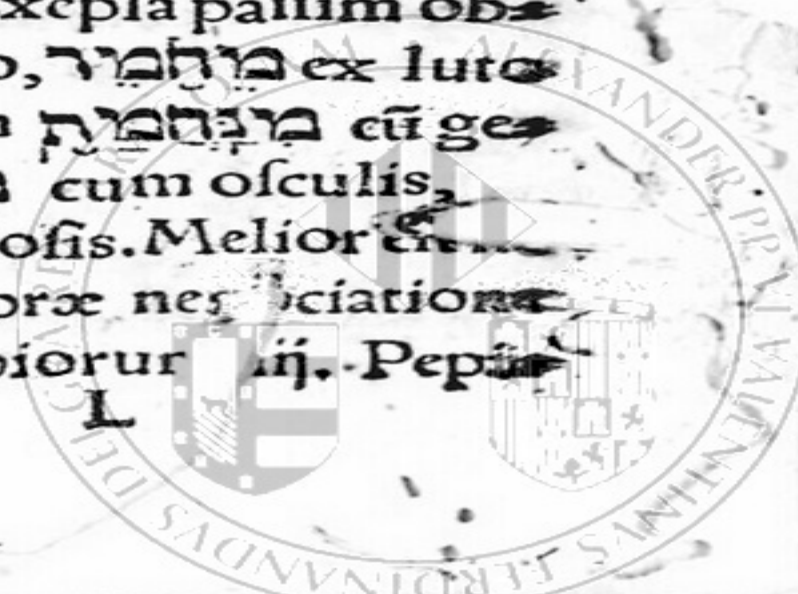
as, siue adiecticias literas vocant, etiam numero cum superioribus æquali, vnde cum, hoc signo constituuntur.

Mosé chatáb elénu, אוֹתֵי חַתָּם אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל aut secundum ben Esrá qui eas hoc symbolo p notariakón cōplexusest

בְּשֵׁתֵי לֵב אֵב חֲמִירָה
 Quarū ministeria, partes & officia breuiter ex ordine recensebo. Neq; vero hic quisq; à nobis omnia, quæ ad seruales attinent, requireret. Commodiorem quippè locum, alia in verbis habitura sunt. Alia vero melius inter nomina, alia alibi facilius explicabuntur.

De ministerio, seruilis, seu
 accidentalis literæ מ.

Mem duplici quidem loco thematibus inferuit, principio nimirum & fine, Principijs autem מִן .i. de, à, vel ab, præpositiones valet, vt מִבַּיִת de domo, מִמְּזֶרֶת ab ortu solis, Interim & pro, ex materiæ, cum instrumenti vel modi, magis, aut præ comparantis, cum societatis: Item pro, propter, et pro à quod agentem eausam significat, accipitur. Exēpla passim obuia reperies, vt מִזָּהָב ex auro, מִחֲמֵר ex luto מִכֶּסֶף ex argento, רִגְעִיבָמ מִזְחָמָה cū gemitu cordis, מִנְּשִׁיקוֹת פִּי cum osculis, מִפְּנִינִים præ gemmis præciosis. Melior sociatio eius מִסְתָּר בְּסֶה præ negociatione vel mercatu argenti, Prouerbiorum iij. Pēpā

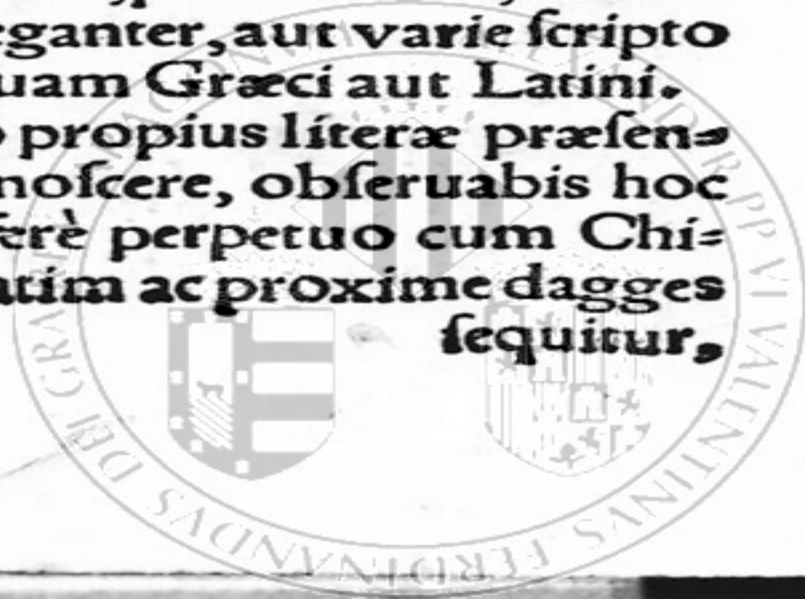

DE LITER.

gisti foedus: מִהֶם cum ipsis, מִדֶּרֶךְ
 pro via praeuaricationis, loco impietatum, huius
 miliabuntur. Et מִיְהוָה A Domino factum
 est, Alicubi & tempus notat, vt מֵעוֹלָם
 A saeculo מֵעַתָּה ex tunc, hinc inde. Et pro
 in, vt, Cæsar ex vinculis causam dicens vsur
 pauit, vt, מִבֵּית יְהוָה In domo Domini,
 מֵעִיר In ciuitate florebut, Psalmo septua
 gesimo primo. Sæpenumero negationem vel
 priuationem includit, מֵעֲבוּר à transeundo
 ne transfiret, Qualia ferè sunt verborum ad si
 milem formam infinitiua.

- Postremo significat חֵלֶק מִיְהוָה Hoc est
 - partem è multitudine, vt, מִפְּרֵי הָעֵץ de
 - fructu arboris, מִדִּרְאֵי בְנֵי־מַנְדְּרַגּוֹרִיס de Mandras
 goris filij tui &c. Sed quoniam hæc ferè ad si
 - mia sunt, ad primum modum facile reducen
 - tur. Nec vero te moueat, significandi vnus lis
 - teræ diuersitas. Nã minutis istis, siue orationū,
 - siue dictionū partibus (qbus מִלֵּוֹת הַטַּעַם
 - id est, indeclinabiles partes significantur, præ
 - positiones, coniunctiones, pronomina, aduer
 - bia, &c) non minus eleganter, aut varie scripto
 res hebraici vtuntur, quam Græci aut Latini.

Porro, vt aliquanto propius literæ præsens
 - tificum queas cognoscere, obseruabis hoc
 significat מֵ Mem, ferè perpetuo cum Chi
 - reck balo מֵד, quod statim ac proxime dagges
 sequitur,

quitur, notari, vt, מִבֵּית מִבְּסֶה mibbèth
mickkéseph, que quidem ornatus ac breuitatis
gratia, pro מִן בֵּית מִן בֶּסֶה efferuntur,
Itaq; dagges absentis nun defectum instaurat.

Quod si vero proxime sequens litera fuerit
ח ה ה א quæ dagges non suscipiunt, Chi
reck Balo iod, sub מ Mem in zeré vocem lon
gam commutabitur. &c. vt, מִהָמָר pro
מִהָמָר efferetur.

Frequenter etiam eodem loco participiorum
index est, veruntamen sub alia punctandi lege
quemadmodum in verbis declarabimus

In finibus dictionum pronomē est, cum ver
bis quidem aut participiis, primitiuum, Sed cū
nominibus possessiuum, quod ad significata,
masculini generis, refertur, vt רְבָרָם sermo
eorum. nempè masculorum, וְפָקָם visitaui
eos.

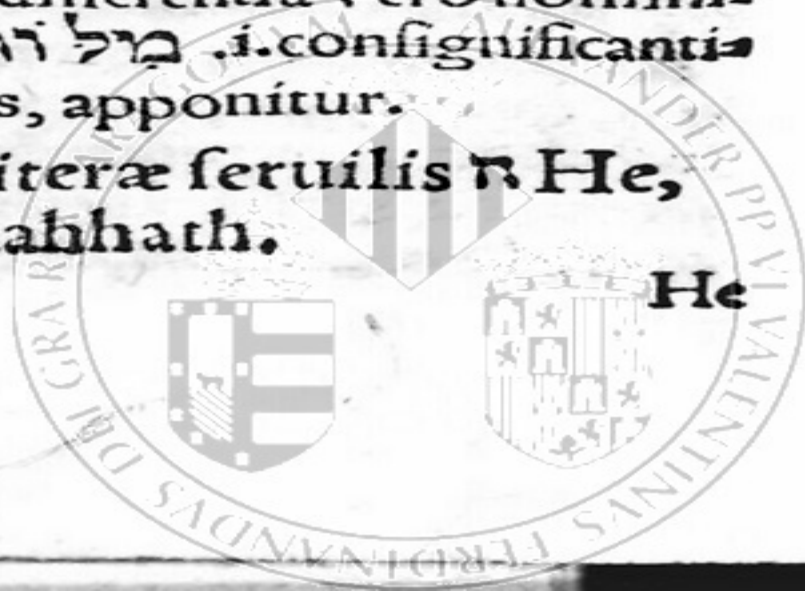
De ministerio Sin.

SIn, principio tantum vocabulis mini
strat, Quoties ergo aut finalis, aut me
dia dictionis litera futura est, radicalis
censebitur, Significat autem relatiuum
qui, quæ, quod, sine vlla generis differentia,
Interdum vero pro quia, quoniam, quod pro
pterea, eo, quo, vsurpatur Perpetuo (pauca
admodum exceptis) cū zégol notat, dagges,
pro na.

DE LITER.

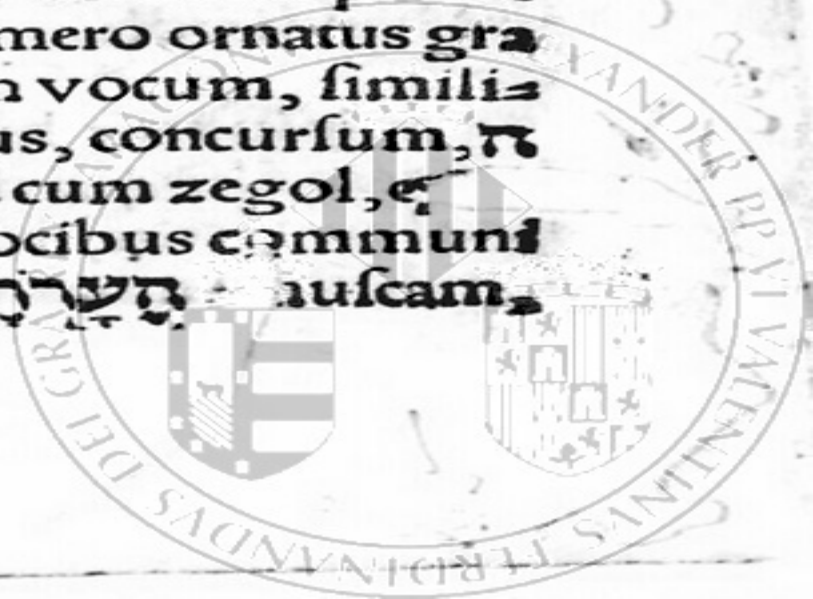
pro natura breuium punctorum insequente, per
 terquam in gutturalibus, quibus nullum dag-
 ges imponitur, etiam si punctum Zegol præ-
 cesserit. vt **וְצִטְרוֹתַי לִי** Vineam me-
 am quæ mihi, nō custodiui **שׁ** quod **צִטְרוֹתַי** si-
 ue relatiuum Grammatici cognomināt **שׁ** di-
 ctionis **אֲשֶׁר** positum est. Sic reliqua **שׁ**
שׁ donec voluerit, vsq; dum, vsq; quo,
 quam diu voluerit. Ita cum gutturalibus ele-
 mentis eadem obseruata punctandi lege, verū
 tamen citrá dagges, eodem Solomonis Libro,
 coniungitur. vt **הִגִּידָה לִי שְׂאֵהֶבֶת וּבָשִׂי**
 Indica mihi, quem dilexit anima mea, **שׁ**
שׁ quæ ascenderūt de lauacro, **שׁ**
שׁ quia, propterea quòd sim aliquātus
 dum colore fusca, aut solis ardoribus denigra-
 ta. Nonnunq; autem zegol in pathách affinita-
 tis gratia, conuertitur. vt **שֶׁקִּמֹּתַי בְּשֶׁגֶם** Eo
 quòd surrexi, eo quòd etiā, &c. Extranea sunt,
 quæ vel kamez euphoniæ gratia, vel sauá pū-
 stantur. vt **שֶׁהֵם שְׂאֵהֶם** .i. quod ipsi, pro-
 pterea quod tu. Citra differentiā vero nomina-
 b⁹, verbis, et **מִלֵּוּת הַטְּעָם** .i. con significantis
 bus orationis partibus, apponitur.

De ministerio literæ seruilis **ה** He,
 Hadabhath.

He, dictiones quibus apponitur, clariores
 efficit significatione, Quamobrem Grammatici
 ei ipsū appellant, **הא הרעה** siue **היריעה**
 Quemadmodum et Abrah. ben Esrá nuncupa
 uit, hoc est he notificandi, aut certificādi, aut co
 gnoscēdi, Nam sæpenumero rem cognitam,
 atq; adeo antea vtcunq; degustatam, in animū
 auditoris, cum efficacia reducit, Et perpetuo di
 ctionibus quibus apponitur, hoc significatu,
 præit, & quemadmodum Græcorum articuli,
 nominū antistes est, vt **השמים שמים לרי**
 Cœli, cœli domino, Ferè cum pátach, comi
 tante dagges, notatur. vt **הנביא** Hannauí, Pro
 phetes aut ille vates emphaticôs, **המלך** Rex il
 le insignis, **הדבר הזה** Ea res, tam admirāda ni
 mirum, tam noua, tamq; stupenda, Nisi guttu
 rales sequantur, & quidem inprimis **א ע ר**
 quæ, quum (vt supra dictum est) dagges non
 suscipiant **ה** principijs appositā, ad kamez, lo
 co pátach astringūt **האשה** holocaustū,
 mulier, **הרצים** cursores.

Verum enimvero, quando dictionis prima
 litera kamez signatur, sæpenumero ornatus gra
 tia, ad deuitandam multarum vocum, similis
 umie syllabarum vnus exitus, concursus, **ה**
 nō cum pátach aut kamez, sed cum zegol, **ע**
 nescio quid cum productis vocibus communi
 tatis habet, signabitur, vt **הערוך** auscam,

DE LITER.

הַחָכֵם sapiens, הַהָרִים montes.

Porro, si monosyllabis, in quibus prima quidem litera gutturalis est, apponitur, propter vicinum dictionis accentum, fere cum kamez enūciabitur. vt **הָהָר הַר אֲשֶׁרִי הָאֵשׁ** i. mons. tener, Beatus, fortunatus, homo ille, **הָאֵשׁ** lux.

Præterea quum litera, quæ statim subsequitur, sauâ puncto fuerit insignita, plæruncq; dagges, ob consuetudinem, vel vt quidam opinantur, propter scribentium laborem extenuandum, abijcitur, Quemadmodum in tractatu Dagges à nobis superiori libro dictum est, vt, **הָאֵשׁ** Riuus, **הַיְסוּד** fundamentum, **הַמְרִבֵּר** pro **הַמְרִבֵּר** Sed ista locū duntaxat habere purant, in his, quæ iod incipiunt, & vtriusq; verborum Pihel participijs.

Nec vero silentio prætereundum est, hanc ipsam literam, non omnibus orationis partibus apponi, Sed nominibus tantum, siue substantiua fuerint, siue adiectiua, sub quibus cōprehendi volumus, & pronomina, & participia.

Excipiuntur hominum propria, quæ cum rem alioqui certam satis, atque determinatam significant, Hoc determinandi siue cognoscendi elemento non habent opus.

Proinde

A V G. S E B A S T

Proinde, vbicunque Rabini huiuscemodi loquendi formas, siue coaceruata nomina respiciunt. הַיְבֻרָקִי הַמְּוֹשֵׁת הָאָרֶם

aut consimilia. Gentilitia potius vel appellatiua, siue communia faciunt. Haadám, hominem, Haman esse, è tribu Manasse quempiam, pro הַמְּוֹשֵׁי, quemadmodum efferimus עֲבָרִי hebræum, interpretantes.

Quod si iuxta verborum præterita, (quod utique rarum non est) ponetur, referendi notam אֲשֶׁר Qui, quæ, quod, eadem punctorum ratione, significabit. הַהֲקָרִישׁ ha hickdís, אֲשֶׁר הַקָּרִישׁ Qui sanctificauit, loco אֲשֶׁר הַקָּרִישׁ abbreviandi nimirum sermonis gratia.

Interdum etiam vocandi aduerbium est, ut הֵיִם לָהּ Quid est tibi o mare. Ita in carmine Mose, Libro quinto.

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאֲדָמָה
וְהַשָּׁמַע הָאָרֶץ אֲמַר־פִּי :

Haazínu hassamáim, vaadabbéra,

Vathismáhh haáretz imre phi.

Auscultate o cœli, quæ sum dicturus,

Audi o tellus verba oris mei, sermonem meum.

הַצְּבִי יִשְׂרָאֵל

O nobilis Israhél. O grate omnibus Israhél

הַדּוֹר אֲנִי רֵאָה

O generatio, vos videte,

DE LITER.

Neque vero aut minus frequens, aut mi-
 præclarum officium gerit, quoties interrogan-
 di, vel admirandi, vel addubitandi signū est. Sic
 em **הֲפֹסֶה רָחֵם רָחֵם הַשְּׂאֵלָה**
 Grammatici appellāt, hoc est, He, dubitatis, ad-
 mirationis, interrogandi, Omnibus etiam hoc
 elementū partibus, siue nominibus, et cum
 appellatiuis, tum proprijs, verbis, coniunctio-
 nibus, aduerbjs, nec non & seruilibus quoque
 literis **לְבִי שֵׁה בְּלִי** quod tamen superiori de-
 negatum est, annectitur. Proinde, cum & la-
 te pateat ipsius vsus, summa ubique cura, studi-
 osis aduertendum est. Ferè cum chātheph pá-
 tach, nisi aliud saua statim, mox proxima in lí-
 tera sequatur: discriminis gratia, notatum con-
 spicitur, vt **הַשׁוֹפֵט** Num ergo ne iudex?
הַשׁוֹמֵר אֶתִּי אֲנֹכִי Ego ne obseruator, aut cu-
 stos fratris mei?

הַמֵּץ הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לִבְלֹתִי אֲכַל - מִמֶּנּוּ אֲכַלָּה

Num ergo ex ea arbore, de qua præceperam,
 ne vesceris, comedisti? Frequentissime
 quoque in indignationibus, locū habet. vt Ma-
 la. i. Offer illud præfidi tuo, num beneuolen-
 tia te complectatur? Num animo demum gra-
 tui muneris oblationem ferat?

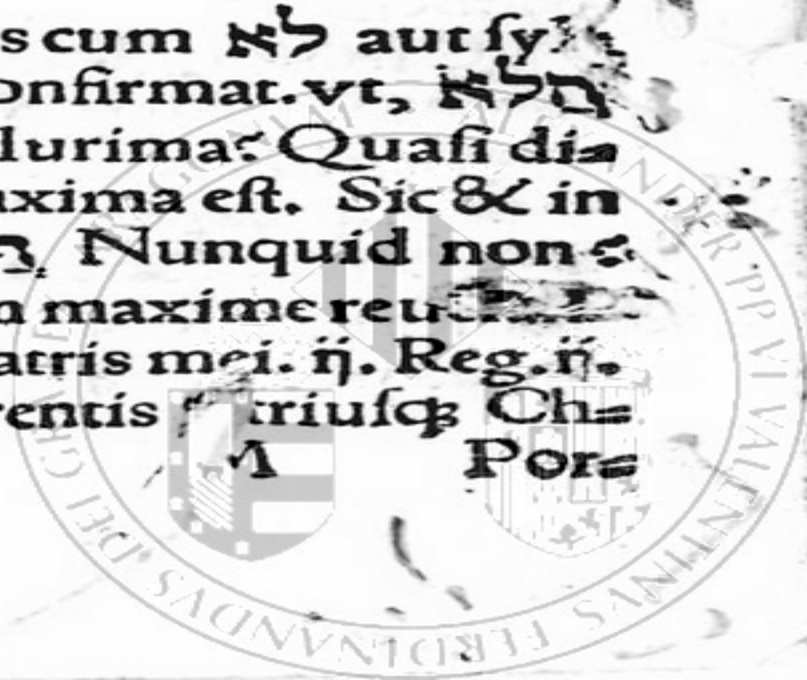
Sin: prima vocabuli cui adhæret litera, saua
 adscripta habuerit, ne duo saua principio
 quidem

AVG. SEBAST.

quidem dictionis (quod flagitiū aduersus grā-
maticorū sacra commissum, longe grauissimū
est) congeminentur. Cháteph pátach, in páthach
auiam quidem vocalem cōmutabitur, vt Ge-
nesis xix. **הַמַּבְסֵה אֶנִּי מֵאַבְרָהָם** Ego nece-
labō Abrahamum, &c. Sed tum linea remu-
giendi quam **גְּעִיָּה** nominauimus, ferè ad fini-
strum, discriminis quidem gratia, consignatur.
Nam id quod emphaticon est, ad dextrum la-
tus páthach, mugitum, siue commemorandū no-
tā accipere Rabbi Eliás tradidit, vt, **הַמַּבְסֵה**
תְּדַבֵּר אֶת הַקֶּרֶב operiēs, qui operit intestina, **הָיָה**
Res ista.

Quòd si gutturalis litera ipsum exceperit
aut cum simplici páthach, aut subsequente ka-
mez, cum zegol notabitur: vt, **נֹּחַ הָאִישׁ** Nū vir
הָאֲנֹכִי Num ego, **הָחַיְתָה** num fuerit. Pre-
pemodum sine dagges effertur, nisi ad seruiles
litteras **בֵּלַב מִשָּׁה** associetur, vt, **הַבְּמַחֲנִים**
num in castris?

Postremo autem, Quoties cum **לֹא** aut sy-
laba **לֹא** componitur, rem confirmat. vt, **לֹא לֹא**
Nunquid non malitia tua plurima? Quasi dia-
cat, certe multo omnium maxima est. Sic & in
alijs quibusdam, vt **הַבְּגִלָּה** Nunquid non
Quasi dicat, multo omnium maxime reuelatus
do reuelatus sum, domui patris mei. ij. Reg. ij.
Autoritate Rab Ioseph, parentis patriusq; Ch-
mhi.

DE LITER.

Porro ad vocabulorum fines constituta, ferè motum ad locum significat, vt **שמימה** coelum versus, sursum, **ארצה** in terrā deorsū **ימה יצפונה יקומה** & dilataberis ad occidentem ad orientem & aquilonē versus, Gen. xxviiij. Verum enim uero notabis, quoties aut pro **ל** vocū principijs adiecto (vt Rab Salomoni placuit) aut pro **א** accipitur, dictiōis accentū nō mutat, sed illic ubi tenoris signū est relinquit. vt á **ים**, dicitur, a **צפון** aquilo, **צפונה** aquilonem versus, enunciamus.

Frequenter autem & foemininorū nomīnū, verborumq; characterem constituit, vt **גדול** magnus, **גולה** magna efferimus: Ita **קטון** paruum, **קטנה** parua, In verbis, **פקד** visitauit, **פקדה** visitauit mulier, efferimus.

Veruntamen sub hac seruiendi proprietate accentum dictionis permutat, perpetuo enim ad sese tenorem rapit, vt **חכמה** sapientia **צדקה** iusticia.

Omniū autem postremo dictionibus ferè omnibus, siue nomina, siue verba, siue significatiuas partes constituent, **κατὰ τὸν προσοχηματισμὸν**, aut propalepsim apponitur. vt, **לילה** pro **ליל** Sic & futuris & imperatiuis, **הגירה** nautica pro **הגיר**. Item, **נגה** pro **נגר** Reliqua porro eius officia, partim in verbis, partim

sim in nominibus quoque melius explicabuntur.

Sequuntur officia literarum כהב

Ministerium Caph.

CAph duplici ferè seruiendi munere fungitur, interdum enim vocabulorum initijs, interdum vero dictionum finibus apponitur. Initijs si militudinem significat (quemadmodum latinis) Sicut, ut, sicut, sicuti, quemadmodum, tanquam, quasi, quomodo, & qualis, ut Ioelis. i.

כגבורים ירוצרו באנשׁ מלחמה יעלה
חומה Sicut præualescentes accurrent, ut viri qui bellandi gnari sunt, muros ac mœnia scandent.

Interdum autem vel efficaciam, quæ in comparatis significatur, vel abbreviandi sermonis gratia, utrobique congemnatur, ut Esaiaë Capite vigesimo quarto,

והיה בעם ככה
נעבד בארוננו בשפחה בגברתה

Et erit Sacerdos sicut populus, & populus sicut sacerdos, Dominus sicut seruus, Hera similis ancillæ suæ. Ad istum siquidem ferè modum hebræi scriptores ubi utrinque omnimodæ similitudinis collatio fit, attestantibus
nis, comparare solent.

M r̄ Freque

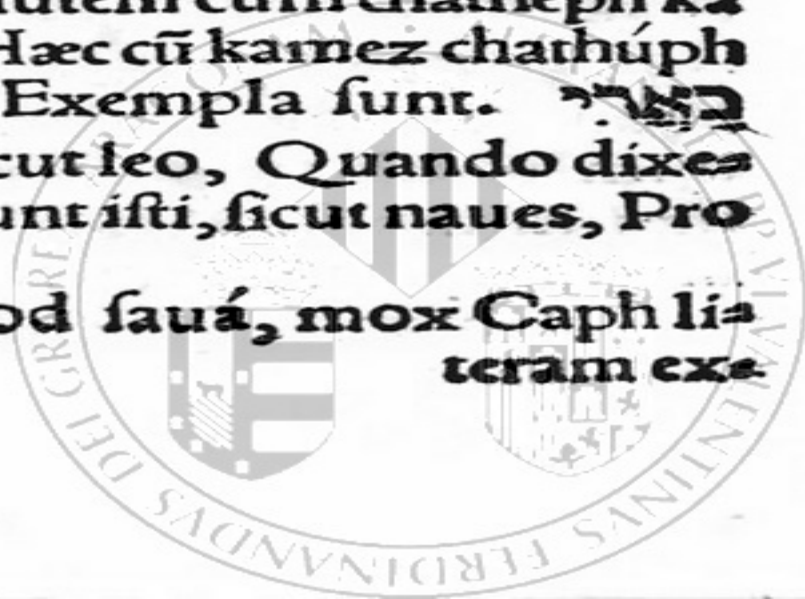
DE LITER.

Frequenter etiam pro circiter, quod ad numerum, tempus ac modum refertur, vt in Iudic. **בְּעֶשְׂרֵת** circiter decem milia virorum **בְּחֶצְרֵת** circiter noctis dimidium. Rab Elias, **בְּהַשְׁמֵרָה** appellauit, quod non omnino male Caph, **כַּף** numeris ac mensuris non exacte omnia æstimantis, aut colligentis, intellexeris. Accipitur interdum pro iuxta, secundum, & consimilibus præpositiuis dictionibus.

Punctatur porrò, cum sauá communiter, vt supra vidisti, Nisi ea quæ mox litera sequitur, sauá insigniatur. Nam tum Chireck balo iod, proprium illius punctum erit, Et rationē Magistri allegant, Quòd duo sauá, in principio dictionis, nunq̄ congeminari possint, Exemplū **כַּף** **בְּסֵרוֹם** **הַיְיָ** sicut Zodoma fuissetus, Esaiæ primo.

Sed quoties gutturalis cū chatheph pathach statim subsequitur Caph cum simplici pathach signabitur. Sin illa cum chatheph zégol. Caph cum figura zégol. Sin autem cum chatheph kamez punctabitur illa. Hæc cū kamez chatheph insignita conspicietur. Exempla sunt. **כַּף** **בְּאֵינֵי** **כַּף** **בְּאֵינֵי** .i. sicut leo, Quando dixerit populus domini sunt isti, sicut naues, Pro uerb. xiiij.

Enimuer quando iod sauá, mox Caph literam exa-

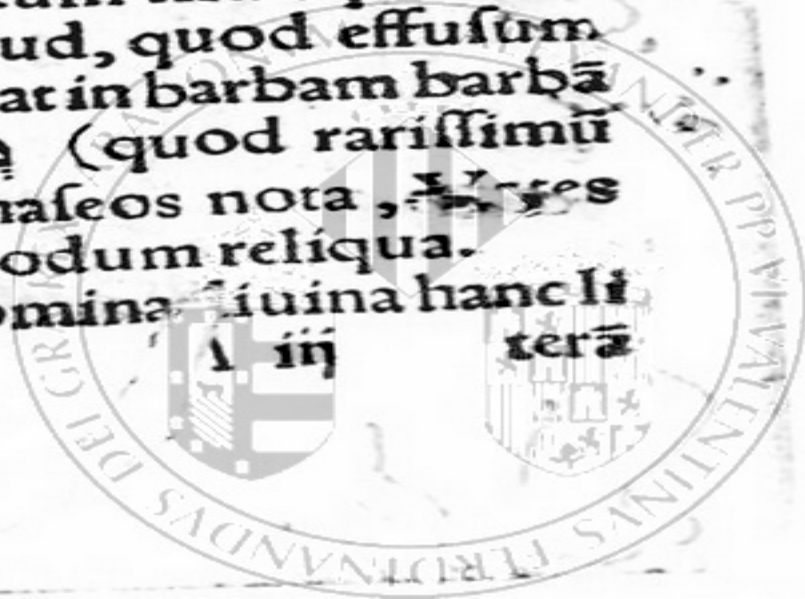
A V C. SEBAS.

teram excipiet, manebit equidē sub Caph Chis
reck, attamen iod suo vocali signo priuabitur,
Hoc est, ex consonante in mutam, siue quiescen
tem literam commutabitur. vt Psalm. lxxxix.

וְשִׁמְתִי לְעַד זְרַעוֹ רִבְסָאוֹ בְיָמֵי שָׁמַיִם
Ponam, s u confirmabo in perpetuum semen
eius, & Thronum eius, quemadmodum dies
cœlorum, בְיָמֵי pro בְיָמֵי per æquipol
lentiam (ni fallor) dictum est.

Ad hæc, quoties gratia breuitatis, cui pluri
mum hebræus sermo passim indulget, ה
הִירֵיעָה. i. he cognoscendi intra se recipiet, Om
nem eam punctorum varietatem atq; cōditio
nem, quæ sunt empahico elemento peculiaros,
desyderabit. Proinde, quemadmodum pecu
liariter ferè cum pãthach ה per sacra volumi
na incedit. Ita Caph quoties quidem huius
teræ vicem obtinebit, posthabita propria nota
rum adscriptione, ferè cum pãthach conspiciet,
& significatum quoq; eius vocabuli, cui ad
hæret, illustrius efficiet. vt, בְשָׁמוֹ הַטֹּב
Psal. cxxxiiij. Sicut vnguentum illud præcic
sum, vuguentū inquam illud, quod effusum
in caput, stillabat ac defluebat in barbam barbã
Aaronis, &c pro בְשָׁמוֹ (quod rarissimū
est) non sine singulari emphaseos nota, יָשָׁר
extulit. Consimilem ad modum reliqua.

Notabis quoq; iuxta nomina iuina hanc li
terã

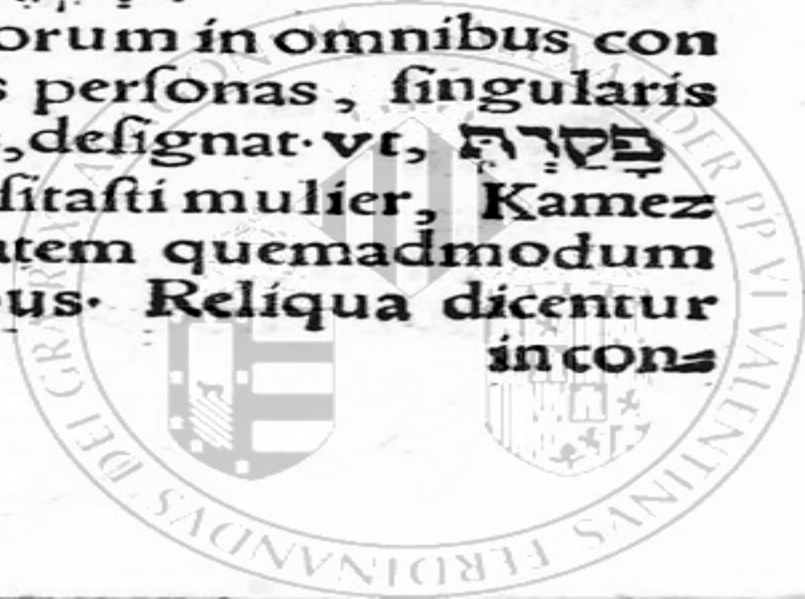
.D E L I T E R.

teram quiddam (quod ad communes punctan-
di leges attinet) diuersitatis habere. Nam cum
ים אל iuncta, באלהים pro באלהים per ze-
re pronuntiabitur. Sed iuxta nomē illud τετρα
γραμματων יהרה per pāthach יהרה signabitur.

In finibus autem vocabulorum tuus, tua,
tuū, si nominibus adhæret, pronomē est. Por-
rò si verbis aut cōsignificatiuis apponit̃, secūde
personæ primitiuū cōstituet, mihi, me, à me. Ex
puncto kamez masculinam personam, ad quā
respicit, Ex saua fœmininum genus agnosces,
vt, אביר pater tuus o vir: פקדך visitauit te o
vir, עצבונך dolorem tuum o mulier, nisi qd̃
in quibusdam regia potestate præditis accenti-
bus, punctorum metathesis nonnunquam fiat.
vt in Soph pasúck, לך pro לך masculino
genere dicimus.

De ministerio literæ seruilis ה

H Au à principio quorundam ver-
balium nominū initium & chara-
cter est, vt הפאה decor A fi-
ne, præteritorum in omnibus con-
iugationibus, secundas personas, singularis
numeri, vtriusq; generis, designat vt, פקדת
visitasti vir. פקדת visitasti mulier, Kamez
& saua generis diuersitatem quemadmodum
in superiori designantibus. Reliqua dicentur
in cons

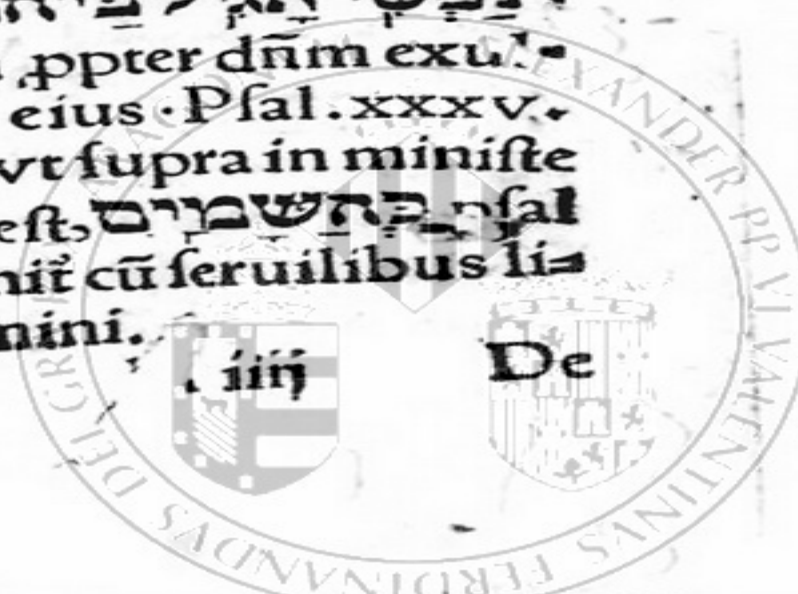

in coniugationibus. Et foemininorum quoque
 nomini terminationem nonnunquam in-
 dicat, vt תפארת

De seruitio ב Beth.

B Antummodo vocabulorum ini-
 tijijs Beth litera seruilis est, & com-
 munitè præpositionem, in, dicti-
 onibus cui apponitur, ad cogni-
 ficandum adfert, vt בבית יהוה in d'no do-
 mini. Quamquam & variam sæpenumero accepti-
 onem pro diuersa vel dictionis vel orationis
 natura habere, comperiatur. Nam & pro, de,
 ex, cōtra, cū, per, ad, ante, prop̄t, frequentissime
 significat. Qd̄ autē ad pūcta pertinet, omnē illā
 punctorum vocalium conditionem, ac plurifa-
 riam notarum diuersitatē, quā elemento Caph
 competere diximus, omnibus in locis sequet̄,
 quemadmodum passim ex Bibliorū libris, va-
 rijsq; scripturæ locis, vsu melius cognosces, &
 exercitationis studio facilius depræhendes.

Exēpla, Iurate mihi ביהוה per dñm, ברהל
 prop̄t Rachelē Gen. xxix. ונפשי תגיל ביהוה
 תשיש בישועתו Et aia mea ppter dñm exu-
 tabit, Gaudebit p̄t auxiliū eius. Psal. xxxv.
 בישועתו (vt supra in ministe-
 rio Caph dictū est) Extraneū est בתשמים
 xxxvi. Nā he haiada nō ponit cū seruilibus li-
 teris בלב, vt supra commemori.

DE LITER.

De officio Aleph.

Nter alia hoc ferè in primis Aleph
præcipuum officium est, quod fir-
turis personam primã, pro vtroq;
genere, principijs verbalium posi-
tionũ apposita cõstituit, vt אפסור
visitabo אבוא ביתך Ingrediar domum tuã,
pro viriũsq; generis persona.

Porro autem, quomodo in nominibus de-
riuatiuas seu denominatiuas quasdam formas
statuat. Item quo pacto per epenthesin sæpius
medijs dictionibus inseratur, post in tractatu
nominum commodius dicetur.

De Lamed.

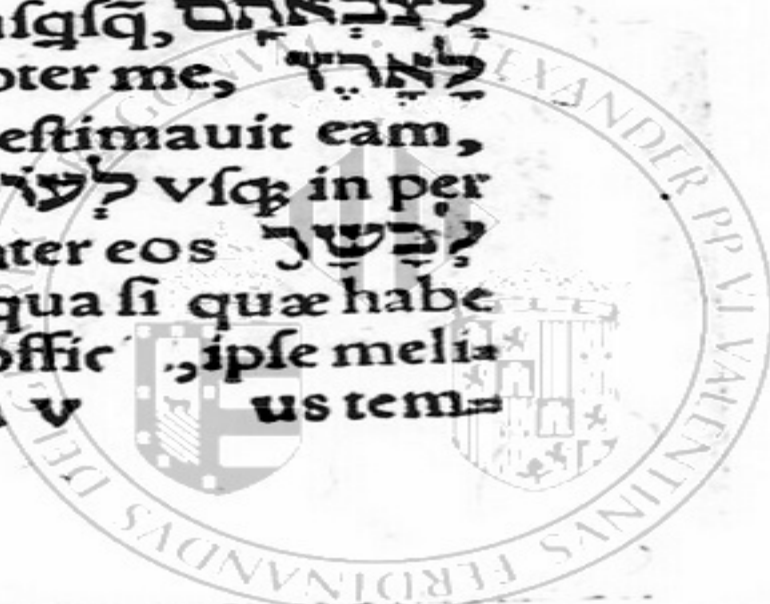
Lamed, præterq; quod frequentissi-
me Dativorum sit notus articulus,
Etiã genitiuis, interdum autẽ accusa-
tiuis, & (quod omnium est maxi-
me infrequens) nominatiuis quoq; nonnunq;
apponitur. Nisi hæc posteriora antiptoseos be-
neficio figurata esse malis, Exempla sũt, רבים
אמרים לפני Multi dicũt animæ meæ &c.
ליהוה הישועה Apud dominũ est salus, siue
in domino est adiutorium, In psal. epigraphis
ferè genitiuis inseruit, et in his vbi ferè possessio
significari solet, suffragantibus commentato-
ribus, vt מן מנר להוה Psalmus Dãuidis: De
Actõ

AUG. SEBAST.

Acto exemplum est Iremiah IX. ריקה רב
 Et accepit, accersuit, seu adhi
 uit prætor Ieremiam, pro את ירמיה De no
 minuano, Esaiæ. xxxij. זה לצדק ימלוד מלך.
 En ad iusticiam ex
 cercendam egnabit Rex, & Principes ad æ
 quitatis rationem præerūt, שרים pro שרים
 vsurpatum est, Confimiliter, nec erit קהל .i.
 Robur in manibus tuis Deut. xxvij.

Cæterum nec raro præpositiões, A, ex, de,
 ad, propter, in, pro, vsq, super, postea, item, po
 steaq, valebit, Nonnūquam & iurantis esse de
 præhenditur. Sæpissime vero cum & he haia
 dia referre cognoscitur, notificantis esse dicetur.
 Alicubi vero & similitudinis notā constituit,
 propter affinitatem, nam literæ בלב cum ean
 dem ferè pūctandi legē ac notarum, quibus in
 signiri solent cōmunionem sequātur, sæpenu
 mero utiq, fit, vt altera pro altera consanguini
 tatis iure veniat: Exempla sunt. Deuter. xxix.
 ינאסר לפניך fugient à facie tua. Daggon cor
 ruit לפניך super faciē suā, Vnusq, לצבאתם
 iuxta exercitum suū, לי propter me, לארץ
 In terra, לאבן pro lapide, Aestimauit eam,
 לשוברה sicut inebriatam. לעולם vsq, in per
 petuū, vsq, in æuū, Eritis inter eos לבשר
 sicut caro, pro בשר &c. Reliqua si quæ habe
 at ministrandi aut significandi officio, ipse meli
 us tem

M v

DE LITER.

us tempore, et plura, quã hic à nobis adscripta sunt, perscrutando inuenies.

Porro autem quod quidem ad punctorum annotationem pertinet, eiusdem planè legibus, & communibus cum Beth, Caph, adscribenda rum vocum conditionibus, utitu

Eandem ergo & in hoc elemento varietatẽ. quoties notificantis elementi naturam intra sese recipiet, ualem aut he haiada, aut Caph conuenire singulariter à te meminimus, spectabis.

Appendix.

Quando iuxta nomen **לְאֵלֶיךָ** collocabitur, Lamed quidem cum páthach notabitur, Sed quemadmodum Aleph suam vocem Caph páthach repellat, ita nec aliam assumpserit, ut **לְאֵלֶיךָ** Qd & duab. superiorib. literis **ב ב** etiam competere notabis, A fine, ut vocabu-
lorum medio, radicalis perpetuo censebitur.

Ministerium Iod.

Quancq; & literæ seruilis Iod plurima officia, rectius cum ex coniugã di paradigmatis, tum ex nomini-
num inflexione, cognoscantur, At tamẽ hoc loci minime prætereundũ fuit, quod dictionib, seu qualibuscũq; vocabulis, ad finẽ appositum, relatiuũ vtriusq; generis, pronome efficiat, et id qdẽ vtroq; numero, Si noĩbus adheret, p fessiuum, si verbis, aut Millóth
hattháam

hatháam, primitium repræsentabit. Quanc̄
 pro diuersa punctorum annotatione, istuc fi-
 Nam præcedente Chireck, singularem, Præ-
 cedente páthach aut kamez, pluralem numerū
 indicat. vt דְּבַרִּי verbum meum, דְּבָרַי verba
 mea, In veris, ante se Nun per Epenthesein ac-
 cipit, vt פִּקְדוֹנַי visitabit me.

Alicubi vero & nominibus & pronomi-
 bus, alijsue partibus, protrahendi nimium ser-
 monis gratia, paragogicum elementum est, vt
 מַגְבִּיהַי elevator. עֲוֹנַי pro עֲוֹנֶיךָ iniqui-
 tas tua, & reliqua.

De officio Nun.

Verborum inijs adiecta, primā plu-
 ratiui numeri personam, futuris fa-
 cit, Item passiuorum tertiæ perso-
 næ, masculini generis, character est,
 vt, שָׁמְרוּ שְׁמֹרָה custodiemus, conseruatus
 est. A fine pluralis numeri, in rebus quæ foemi-
 nino generi competūt, relatiuum est, earum vi-
 delicet, הֵן, eas, &c. vt, דְּבָרָהּ verbum
 earum, שָׁמְרָה conseruauit eas.

Præterea verbis siue præteritis, siue futuris,
 siue infinitiuis יִרְעוּ cognoscent, loco יִרְעוּ
 יִרְעוּ apponitur.

De officio ac diuersa vau signifi-
 ficandi ratione.

Postres

Postremo, inter seruiles literas nō in-
 nimū vaiu exhibet negociū, cū prop-
 significandi varietatē, tū prop- nota
 seu punctōrū longe diuersissimam ac
 multiplicē adscriptionem, Sūmatim
 tamen præcipua eius officia, quoad fieri poterit
 breuiter indicabo. Principio notabis igit, vaiu
 litterā nusq̄ vocabulorū initijs, neq̄ radicalem
 neq̄ substantialem, præterq̄ duabus in dictio-
 nib. וְ וֵ nimirū, esse. Quāobrem fa-
 cilimū fuerit inde studiosis, cognoscere, quādo
 vel radicalis vel accidentalis litera futura sit.

Seruilis in duas præcipuas partes secatur, nā
 copulatiua dicitur et conuersiua, Copulatiua à
 grāmaticis שֶׁר אֲרָבָר cognominata, dicit
 quæ nomina cū nominib, aut verba cū verbis,
 aut diuersas orōnū sententiarū ue, pericopās (vt
 latinis copulandi siue cōnectēdi cōiunctiones)
 connectit, vt אֶרֶב אֶרֶב אֶרֶב & aurum & argentū,
 וְ אֶרֶב אֶרֶב & commederat & biberat

Enimvero, sub hac connectendi potestate,
 multifarie ac diuersimode vsurpatur, Nam a-
 licubi aduersantis est, sed, Aliquando compa-
 rantis, pro sic, ita. Sæpenumero vero et ordinis
 est, deinde, posthæc, præterea, nonnunq̄ signi-
 ficans. Item collectionis igitur, Subsecutionis
 statim, continuo, quod etiam vaiu properandi
 continuariq̄ appellare licebit. Præterea causa
 lis, quia

A V G. SEBAST

s, quia, nam, namq; quemadmodum & con-
 ulatiuæ potestatis coniunctiones quædam, la-
 is vsurpantur. Alicubi vero correctionem
 notat, quin potius, imo, multo magis, vt Psal-
 mo. vii. אִם-גַּמְלָתִי שׁוֹלְמִי רַע וְאַחֲלֶצֶה
 צוֹרְרֵי רִיקָם Si de eo qui me beneficijs affe-
 dit, sum male meritus? &c. Quinimò multo
 potius eos, qui mihi frustra sunt aduersarij, sem-
 per adserui. Autor ben Ezra. Nonnunquam e-
 tiam referentis naturã induit, vt Esaiaë Cap. liij
 Sicut hinnulus reiectus, רִבְצֵאוֹ וְאִינוֹ מִקֶּבֶשׁ
 & sicut ouis erratica, quam nemo colligit, ne-
 mo reducit. Interdum vero pro dum, aut lo-
 co beth, præpositiuæ literæ, ponitur. Item
 pro si, vel aut, cum societatis, neq; . Et lamed,
 pro diuerso orõnis habitu collocat, vt רַבִּיתָהּ
 Regũ. v. pro לְבֵיתָהּ intrinsecus, intus. &c.

Veritatem cum ista ferè oia ad cõnectedi vir-
 tutẽ attinere videant. Omnia generatim copu-
 lationis noie à plærisq; Rabinorũ censent

Ex quibus facile patet, cũ hebreæos consignifi-
 ficantiũ vocũ copia destituat, paucas illas quas
 habent, pro sententiarũ uarietate, varie ac multi-
 pliciter vsurpare. Vbiq; vero literarũ, כָּלֵב
 quas antea declarauimus, voculandi siue pun-
 ctandi legẽ obseruabit. Nisi quando vocabuli
 cũ q̄ nectitur, primũ elementũ, aut habeat sauã,
 vel ipsum ex literis חַבְבֵּי esse depræhendať, vt;

DE L I T E R.

וְשָׁמְרֵתֶם מִלֵּךְ וּפְרֵעָה וּבְרָרָה id est, &c.
 custodietis, & rex. & Pharrho, & in via. &c.

De Vau Conuersiuo.

Au conuersiuū id esse dicitur, qđ
 præter copulatiuam potestatem,
 aut præteritum futuro commu-
 tat, aut contra futurū in præteritū
 significatū cōuertit. Porro qñ præ-
 teritum in futurum conuertit, Aut cum sauā
 Punctabitur, Aut si primum uerbi elementū
 fuerit, וּמָהּ cum sureck insignietur, vt וְיָהִי
 וְשָׁמְרֵתֶם וּבְחַרְתֶּם וּמִתָּהּ .i. & erit, & custo-
 dies, & eliges, & delebit וּפְרֵעָה & liberabit.
 Nam abiecto seruili elemento vau, nuda plane
 verborum præterita, relinquuntur. Hisce per-
 petuo exceptis uocibus, quæ propter gramma-
 ticas affectiones Chataphin .i. composita pri-
 mis literis puncta habere dinoscuntur. Nam hæc
 ex p̄fesso, p̄athach aut zégol p̄cedit. וְעַבְדֵתֶם
 & seruietis &c. De reliquis, in nostra gramma-
 tica fusius dicitur.

Sed quod futurum in præteritum cōmutat,
 perpetuo p̄athach, ferè comitante dagges, signa-
 bitur. vt וְשָׁמְרֵתֶם וְהָבִיקֶרֶת et custodiuit, et
 uisitauit. Vbi uero Aleph proxime sequetur,
 p̄athach in kamez, ex natura quidem gutturali-
 um literarum, quæ prorsum à dagges grauita-
 te abhorret.

AVG. SEBAST.

abhorrent, conuertetur.

In medio dictionum corpore, plæruncq; pro
actiua est, participiorum & nominū ferè fora
icans, vt פִּיקֵר visitans.

In fine, præterq; quod cū sureck multitudi
nis numerum indicat, vt פִּיקֵר visitauerunt.

Etiam relatiua masculinorū pronomina, eius,
ei, eū, constituet. vt. חִבְרֵהוּ sermo eius, חִבְרֵהוּ
sapientia illius. Sæpenumero quoq; nullum
prorsus vocale punctum adscriptum (eadem at
tamen obseruata significādi lege) habere cogno
scitur. vt, חִבְרֵהוּ verba eius.

Hæc sunt quæ in genere ad seruilium literarū
officia pertinere putauimus. Reliqua
si quæ fuerint ministeria, partim
ex verborū inflexione, par
tim autem ex nominum
accidentibus, vt cōs
modius, ita ve
ro facilius p
cipiēt.

FINIS.

Franciscus Rhodus Mars
purgi excudebat, xv
Kal. April. An.
1532.

